Cemâziye'l Evvel 1444

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | ARALIK '22 | YIL: 11 | SAYI: 120 | FİYATI: 25₺ | ISSN: 2148-4635

SABRI BESLEYEN KAYNAKLAR

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04

ZİNDAN
TEVHİDÎ
UYANIŞ

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak bir yılı daha sizlerle birlikte tamamlamayı nasip eden Rabbimize hamdediyor, 120. sayımızı istifadenize sunuyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, bu sayımızda kulluk yürüyüşümüzde en çok ihtiyaç duyduğumuz haslet olan sabrı konu ediniyor. Bilhassa sabrı nasıl elde edeceğimizi madde madde işleyerek menzile ihlas ve ihsan üzere varabilmek için neler yapmamız, hangi bakış açısına sahip olmamız gerektiğini anlatıyor.

Enes Yelgün, Bi'ri Maune Vakıası'nda yaşanan olayları tüm yönleriyle naklettikten sonra bu vakıadan çıkaracağımız dersleri günümüze entegre ederek açıklıyor.

Talha Akman, Bir Mazeretimiz Olsun başlıklı yazısında A'râf Suresi'nin 163 ila 165. ayetlerini hata yapma, Allah'ın (cc) mühlet vermesi ve emr-i bi'l ma'ruf ve nehy-i ani'l münker bağlamında tefsir ediyor.

Enes Doğan, Allah Resûlü'nün (sav) bir eğitimci olarak ashabının eğitimiyle yakından ilgilendiği ve Sünnetini öğretmek için hangi yöntemleri kullandığı hususları üzerinde duruyor.

Emre Acar, tevbe amelinin önemine binaen nasihatlerini sürdürürken aynı zamanda Rabbimizin, hiç ihtiyacı olmadığı hâlde kulunun tevbe etmesine sevindiğini müjdeliyor, öte yandan şeytanın tevbe ameline özel tuzaklarına karşı da uyarıyor.

Ömer Akduman, İmam Nevevî'nin Kırk Hadis isimli eserinin şerhini yaptığı yazı dizisinde dua ederken gözetmemiz gereken adapları işleyerek onuncu hadisin şerhini tamamlıyor.

Salim Kandemir, seçkin sahabimiz Hârise ibni Nu'mân'a, annesine olan muamelesiyle derecesinin nasıl yükseldiğine, Allah ve Resûl'ü uğruna verdikleriyle nasıl değer gördüğüne ve sahip olduğu ahiret bilinciyle dünya fitnelerinden nasıl korunduğuna dikkat çekerek veda ediyor.

Kerem Çağlar, özgürlük ve çağdaşlık adı altında her türlü ahlaksızlığın normalleştirildiği ve sistematik bir şekilde aile kavramına saldırılar yapıldığı günümüz dünyasında ailenin huzur, sekinet ve saadet yuvası olduğunu hatırlatıyor.

Mahi, sadece bir solucandan yola çıkarak çocuklarımızın Allah (cc) hakkındaki zor sorularına nasıl cevap verebileceğimize ve çok daha fazlasına dair ufkumuzu açacak çıkarımlarda bulunuyor.

Dr. Gözde Tercuman, yaratılış silsilesinde ilk durak olan döllenme merhalesini âdeta aşama aşama resmediyor. Rahmâni bakış açısıyla aktardığı bilgiler Rabbimize olan hamdimizi ve ayetlerine olan imanımızı arttırıyor.

Özge Uzunkaya, İslam çerçevesinde "Hayır." diyebilmenin ve sınır koyabilmenin inceliklerine değiniyor.

Konuk Yazarımız Betül Şenyıldız, hanımların hamilelik döneminde sıklıkla yaşadığı koku hassasiyeti ile eşlerinin bu duruma yaklaşımları hakkında bir yazı kaleme alıyor.

Konuk Yazarımız Bahar Aktaş, kıymetli hidayet öyküsünde çeyrek asırlık ömründe hep hissettiği boşluğu nasıl doldurduğunu bizlerle paylaşıyor.

Konuk Yazarımız Bahri Tunçbilek, yıldızlar ile gezegenler arasındaki farklara değiniyor ve bu ayrımın ayetlerde seçilen kelimelere yansıdığına dikkat çekerek, Kur'ân'ın eşsiz üslubunu bir kez daha gözler önüne seriyor.

Osman Sadıkoğlu, Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye başladığı Bakara Suresi'nde bu sayımızda 198 ila 205. ayetleri tercüme ediyor.

Bu ayki kitap köşemizde Halis Bayancuk Hoca'mızın önde yürüyenlerin tecrübelerini geriden gelenlere aktarma gayesi taşıyan İman Ettikten Sonra isimli yeni eserini tanıtıyor, başta yeni iman eden kardeşlerimiz olmak üzere yönünü bulmak isteyen herkese bir yol haritası olmasını umuyoruz.

2022 yılındaki son sayımızın başta Müslimler olmak üzere tüm okurlarımıza faydalı olması duası ile...

Editör

teuhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
İmak Ofset, 45523
Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Aralık 2022 | Cemâziye'l Evvel 1444
Yıl: 11 | Sayı: 120 | Fiyat: 25₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

HASBİHÂL

Halis BAYANCUK HOCA

SABRI BESLEYEN KAYNAKLAR

Taat, masiyet veya musibetle karşılaştığımız o ilk ân, çok önemlidir. Ya imtihanı sabır kararlılığı ve gayretiyle ya da kaygı, endişe ve mızmızlıkla karşılarız. Her iki karşılaşma da Allah indinde dua yerine geçer ve Yüce Allah bizim tutumumuza misliyle mukabelede bulunur. El-Mucîb olan Rabbimiz sabra sabırla, ceza'ya ceza'yla icabet eder.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Son dönemde yazdığım yazılar nedeniyle bazı geri dönüşler aldım. Özellikle annelerden ve gençlerden aldığım geri dönüşler, sabrın mahiyeti ve kaynakları hususunda konuşmanın yerinde olacağı kanaatini oluşturdu bende… Zira itikadi ve ahlaki sorumluluklarımızın temelinde sabır vardır. Bundan olsa gerek, Nebi (sav) imanın ne olduğunu soran Amr ibni Abese'ye (ra), "İman, sabır ve musamahadır."[1] buyurmuştur. Alî (ra) ise "Sabır, tökezlemeyen bir binektir."[2] demiştir. Kulluk yürüyüşünde tökezlememek için her birimizin sabra ihtiyacı vardır.

Sabrın Lugat Anlamı

"S-b-r" kökünden türeyen sabrın, üç ayrı kök anlamı vardır. İlki engel olmak, hapsetmektir. İkincisi bir şeyin zirvesi, tepesidir. Üçüncüsü bir taş cinsidir. Sert ve yılmaz kayalara, bu kökten türeyen "sabura" denilir.[3] Yüce Allah'ın emrettiği sabır, insanı nefsî arzularından alıkoyması ve Yüce Allah'ın emir, nehiy ve kaderine karşı gelmekten menetmesidir. Bu yönüyle sabır, insanın, kendisine karşı verdiği kulluk mücadelesidir. Bir yanda insanın nefsi ve zaafları, diğer yanda Rabbinin buyrukları ve takdiri vardır. İnsan nefsi isyandan, fücurdan, tembellikten, boşvermişlikten… yanadır. Şeriat ve kader ise insanı sorumluluk altına almaktan, onu eğitmekten ve onu zorlayarak potansiyelini açığa çıkarmaktan yanadır. Bu çekişmede sabır, kulun kendi nefsine ve arzularına karşı direnmesidir. Yine sabır insanın kendi zirvesine, en yüce kulluk ufkuna yücelmesidir. Zira her insanın bir içinde bulunduğu hâl, bir de ulaşabileceği bir kulluk zirvesi vardır. Bu zirveye ulaşmanın yollarından biri sabırdır. İnsanın potansiyelini kullanması için sabra ihtiyacı vardır. Zira insan zorlanmadan, direnmeden, mücadele vermeden Yüce Allah'ın bahşettiği potansiyeli kullanamamaktadır. Son olarak sabır, insanın direnç ve mücadele azmi kazanması, bir kaya gibi çetin olmasıdır. İnsana mücadele ve direnme azmi kazandıran vesilelerden biri de sabırdır.

1. Ahmed, 19435
2. Mevsûatu Nedrati'n Naîm, s. 2470
3. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 3/329-330, s-b-r maddesi

Kur'ân'da Sabır

Sabır, Kur'ân-ı Kerim'in en canlı kavramlarından biridir. Vahye göre, her sorumluluk bir imtihandır ve her imtihanın da kendine özgü bir sabrı vardır. Hâliyle sabrı kuşanmak, daimî bir bilinç ve farkındalıkla mümkündür. Sabredebilmek için evvela sorumluluğun farkında olmak ve o sorumluluğun sabrının ne olduğuna dair şer'i bilgiye sahip olmak gerekir. Örneğin çocuklar, ebeveynler için imtihandır; davete muhatap insanlar, davetçinin imtihanıdır; arzuların baskısı, bir gencin imtihanıdır... Her birinin imtihanı kazanabilmesi için sabra ihtiyacı vardır ve her birinin sabrı bir diğerinden farklıdır. Kur'ân-ı Kerim bu hakikate şöyle işaret eder:

"Rabbinin hükmüne sabret, balık sahibi (Yunus Peygamber) gibi olma! Hani dert ve sıkıntıyla (Rabbine) dua etmişti."[4]

Ayette sabır; davet sorumluluğunu yerine getirmek, müşriklerin davet karşısındaki lakaytlıklarına öfkelenip görev sahasını terk etmemektir.

"Ey iman edenler! Sabredin, sabırda yarışın/birbirinize sabrı tavsiye edin ve nöbet tutun. Allah'tan korkup sakının ki kurtuluşa eresiniz."[5]

Ayet, Uhud Savaşı'nda yenilen sahabeye seslenmektedir. Hâliyle sabır; yenilginin getirdiği ümitsizlik ve yıpranmışlığa kapılmamak, hızlıca toparlanmak ve yenilgi ile kaybetmeyi karıştırmamaktır.

"Ailene namazı emret, sen de onda sabırlı/kararlı ol. Biz senden rızık istemiyoruz. Biz seni rızıklandırıyoruz. Akıbet takvanındır. (Takvalı olanlarındır.)"[6]

Babalara seslenen ayette sabır; ehline hatırlattığı konularda, yani örneklik hususunda kararlı olmaktır.

"Nice nebiyle beraber birçok rabbani (âlim ve mücahid) savaştı. Allah yolunda başlarına gelen sıkıntılar nedeniyle gevşekliğe düşmediler, zayıflamadılar ve (düşman karşısında) alçalmadılar. Allah, sabredenleri sever."[7]

"Ey Nebi! Müminleri savaşa teşvik et. Sizden sabırlı yirmi kişi, (onlardan) iki yüz kişiyi yenilgiye uğratır. Sizden yüz kişi olursa, kâfirlerden bin kişiyi yenilgiye uğratır. Bu, onların anlamayan bir topluluk olmalarındandır. Şimdi, Allah (yükünüzü) hafifletti ve sizde zayıflık olduğunu bildi. Sizden sabırlı yüz kişi, (onlardan) iki yüz kişiyi yenilgiye uğratır. Sizden bin kişi, onlardan iki bin kişiyi Allah'ın izniyle yenilgiye uğratır. Allah, sabredenlerle beraberdir."[8]

Okuduğumuz ayetlerde sabır, cihadla ilgilidir. Savaş meydanında cesaret ve kararlılık göstermek, düşmanın sayı ve teçhizat üstünlüğüne aldanmamak, can derdine düşüp İslam'ın istediği adanmışlık duygusunu ihmal etmemektir.

"Musa ona demişti ki: 'Sana öğretilen doğrulardan/isabetli bilgilerden bana öğretmen için sana tabi olayım mı?' Demişti ki: 'Sen, benimle beraberliğe sabredemezsin! Hem hakikatini kavrayamadığın (sana verilmemiş bilgiye) nasıl sabredeceksin ki?' (Musa) demişti ki: 'İnşallah beni sabreden biri olarak bulacaksın ve senin hiçbir emrine karşı gelmeyeceğim.' "[9]

Okuduğumuz ayette sabır; ilmin çilesine katlanmak, ilmin hakikatini kavrayıncaya kadar beklemek, hocanın şartlarına riayet etmektir.

Ayetlerden de anlaşıldığı gibi sabır, canlı bir kavramdır. Davetin, eğitimin, evimizin ve mücadelenin; kısacası kulluğumuzun her alanındadır. Sabredenlerden, yani Allah'ın (cc) sevdiği ve beraber olduğu kullarından olmak için önce imtihanın farkında olmak, sonra da o imtihanın sabrına dair şer'i bilgiye sahip olmak gerekir.

Sabırlı Olmayı Kolaylaştıran Etkenler

1. Doğru İsimlendirme Yapmak

İmtihanın en temel meselelerinden biri doğru isimlendirme yapmak, başımıza gelen şeye isabetli ad koymaktır. Zira bir şeye verdiğimiz isim ona bakışımızı etkilemekte; bakış açımız da duygu, düşünce ve eylemlerimize yön vermektedir. Örneğin herhangi bir alanda hizmet eden bir kardeşimiz, "Canım sıkılıyor, bunalıyorum..." dediğinde ilk düğmeyi yanlış iliklemekte, içinde bulunduğu duruma yanlış isim vererek kulluk yürüyüşünü baltalamaktadır. Şöyle ki; canı sıkılan insan, can sıkıntısını gidermeye çalışacaktır. Can sıkıntısını içinde bulunduğu koşullarla ilişkilendirdiği için de yaptığı işi değiştirecek veya terk edecektir. Yani kendini bir hayırdan mahrum edecektir. Oysa doğru isimlendirme, "Yaptığım işin zorluklarına sabredemiyorum." olmalıdır. Bu durumda kişi yaptığı işe değil öz nefsine odaklanacak, onu ıslah ve terbiyeyle meşgul olacaktır. Sabırlı olmanın yollarını arayacak, sabrın kaynağına, yani Rabbine yönelecektir. İçinde bulunduğu duruma doğru isim vermek onu hem can sıkıntısından kurtaracak hem de Rabbine yakınlaştıracaktır. Aynı şeyi bir anne için düşünecek olursak da sonuç değişmeyecektir. Ev sorumluluklarından yorulan bir anne, "Çocuklarım çok yaramaz, beni çok yoruyorlar..." dediğinde çocuklarını suçlamış olacak, tüm hıncını çocuklardan çıkaracak ve sabırsız bir anne olmasının yanında, dayakçı/işkenceci bir anneye dönüşecektir. Çocuklara uyguladığı şiddet, çocukları ıslah etmediği gibi önce anneden, sonra evden, sonra da ailenin kimliğinden yani İslam'dan soğutacaktır. Aynı anne doğru isimlendirme yaparak, "Ben sabırsızım..." dediğinde ise kendine çekidüzen verecek ve nefsini ıslah edecektir. Böylece hem kendini hem de çocuklarını kurtaracaktır.

4. 68/Kalem, 48
5. 3/Âl-i İmrân, 200
6. 20/Tâhâ, 132
7. 3/Âl-i İmrân, 146
8. 8/Enfâl, 65-66
9. 18/Kehf, 66-69

2. Sabır İçin Dua Etmek

“Rabbimiz, üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sabit kıl ve kâfir topluluğa karşı bize yardım et.’ demişlerdi.”[10]

“Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır ve Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah’a yönelen kullar olarak canımızı al.”[11]

Zorluk ânında Allah’tan (cc) sabır istemek, seçkin kulların özelliklerindendir. Seçkin kullar, “Üzerimize sabır yağdır/boşalt!” demişlerdir çünkü sabrın, yağmur ve sekinet gibi göklerden gelen bir yardım olduğunun farkındalardır. Bu, onların sabrın kaynağıyla kurduğu sıhhatli ilişkinin meyvesidir.

“Sabret! Senin sabrın ancak Allah’ın yardımı iledir. Onlar için üzülme. Kurdukları tuzaklar nedeniyle de sıkıntıya düşme.”[12]

Müminin sabrı Allah (cc) ile, O’nun yardımıyladır. O’nun yardımını celbeden amel de duadır. Avuçlar yorulana, dudaklar kuruyana ve kalp kulluğa doyana kadar dua...

Sabır ve Namazla Yardım İstemek

Allah’tan sabır niyaz ettiğimiz gibi, sabrın kendisini niyaz hâline getirip Allah’tan (cc) yardım istemeliyiz. Bu çok özel bir dua, Allah (cc) ile beraber olan yiğitlerin ve huşu ehlinin kulluk makamıdır:

“Sabır ve namazla (Allah’tan) yardım dileyin. Şüphesiz ki o (namaz ve sabırla yardım dilemek), huşu ehli dışındakilere büyük/ağır gelen bir yüktür.”[13]

“Ey iman edenler! Sabır ve namazla (Allah’tan) yardım dileyin. Şüphesiz ki Allah, sabredenlerle beraberdir.”[14]

Sabır ve namazla yardım dilemek, ayette de belirtildiği gibi büyük bir iştir ve aynı zamanda zordur. Üstelik onu herkes değil, yalnızca huşu ehli yapabilir. Peki, kimdir bu huşu ehli? Allah’a (cc) döneceklerine yakinen inananlar ve ahirete iman şuuruyla yaşayanlar...

Sabır ve namazla Allah’tan yardım dilemek, içinde bulunduğumuz durumu sabırla karşılamak ve çokça namaz kılarak Allah’a (cc) yönelmektir. Sabır, başımıza gelenin Allah’tan olduğunu bilmek ve şikâyet etmeden Rabbimizden geleni rızayla karşılamaktır. Namaz ise O’ndan başka isteyecek, yönelecek ve sıkıntımızı giderecek kimsenin olmadığını kabul ve itiraf etmektir.[15]

Buradan anlıyoruz ki; sabırla namaz arasında kopmaz bir bağ vardır. Âdeta sabırsız namaz, namazsız sabır yoktur diyebileceğimiz bir bağ... Allah (cc) en doğrusunu bilir; bu bağ namazın sabra kaynaklık etmesi; denizleri besleyen ırmaklar gibi sabrı beslemesidir... Yani namazın sabra kaynaklık etmesi, onu rafine edip kaliteli bir hâle getirmesi (sabr-ı cemil), onu dal budak salan bir ağaç gibi büyütmesidir. Namaz ve sabır arasındaki bu bağ nedeniyle olsa gerek, Rahmân’ın kulları zorlandıklarında namaza sığınmış, musibet karşısında ihtiyaç duydukları sabrı namazdan tedarik etmişlerdir. Hadiste şöyle rivayet edilmiştir:

“Peygamber (sav) sıkıntılı durumlarda nafile namaza koşardı.”[16] [17]

Seyyid Kutub (rh) şöyle der:

“Eğer meydana tâyin edilmiş bir müddet, iyi hazırlanmış bir yol azığı yoksa, zaman uzayıp, zorluklar artınca sabır azalır veya tükenir. Bunun için Allah Kur’an-ı Kerîm’de sabırla namazı aynı paralelde zikrediyor. Namaz; kurumayan bir kaynak, bitmeyen bir hazinedir. Kalbi sükûnete ulaştırır ve azmi artırır. Sabır ipi yalnızca namazla uzar ve namazla birlikte olduğu müddetçe kopmaz. Namaz, sabra Allah’ın rızasını, tatlı yüzü, iç huzurunu, güveni ve yakini ekler.”[18]

3. Sabır Gayreti ve Kararlılığı İçinde Olmak

Yüce Allah’tan sabır dilemek, sözlü duadır. Sabırlı olma gayreti ve kararlılığı ise fiilî duadır. Yüce Allah; sabırlı olma azmi ve kararlılığı içinde olanları sabırla mükâfatlandıracağını vadetmiştir:

Ebû Saîd El-Hudrî’den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Kim de sabırlı olmaya çalışırsa (Allah onu) sabırlı kılar. Hiç kimseye sabırdan daha hayırlı ve daha geniş bir şey verilmemiştir.”[19]

Mahmûd ibni Lebîd’den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Allah (cc) bir topluluğu sevdiği vakit onları imtihan eder. Sabreden kişiye sabır, tahammülsüzlük edip sızlanan kişiye de tahammülsüzlük vardır.”[20]

Sabır gerektiren bir durumla karşılaşıldığında sabırlı olma gayreti içinde olmak, sabır öncüsü enbiyanın (as) yoludur. Böylesi durumlarda onlar sabırlı olacaklarına dair kendilerine söz verir, sonra da kararlı bir şekilde o söze bağlılık gösterirlerdi:

“Elbette, bize yaptığınız eziyetlere sabredeceğiz. Tevekkül edecek olanlar yalnızca Allah’a tevekkül etsinler.”[21]

Kâfirlerin tehditleriyle karşılaşan enbiya daha ilk ânda bir söz veriyor, sabırlı olacaklarını ilan ediyorlar. Bu, düşünülmeden söylenmiş bir sabırlılık sözü değil; gerekçeleri üzerinde düşünülmüş, Allah’ı (cc) hakkıyla tanıma ve tevekkül duygusundan neşet eden bir sözdür. Ayetin tamamını okuduğumuzda bunu daha iyi görürüz:

10. bk. 2/Bakara, 250
11. bk. 7/A’râf, 126
12. 16/Nahl, 127
13. 2/Bakara, 45
14. 2/Bakara, 153
15. bk. El-Esmau’l Husna, Halis Bayancuk, 2/1215
16. bk. Ebu Davud, 1319
17. bk. Fıkhu’l Hadis - Sünnet İlmihâli, Halis Bayancuk, 1/422-423
18. Fî Zılâl-il Kur’ân, Seyyid Kutub, 1/294, Bakara Suresi, 153. ayetin tefsiri
19. Buhari, 1469; Müslim, 1053
20. Ahmed, 23623
21. bk. 14/İbrâhîm, 12

İmtihanın en temel meselelerinden biri doğru isimlendirme yapmak, başımıza gelen şeye isabetli ad koymaktır. Zira bir şeye verdiğimiz isim ona bakışımızı etkilemekte; bakış açımız da duygu, düşünce ve eylemlerimize yön vermektedir. Örneğin herhangi bir alanda hizmet eden bir kardeşimiz, "Canım sıkılıyor, bunalıyorum..." dediğinde ilk düğmeyi yanlış iliklemekte, içinde bulunduğu duruma yanlış isim vererek kulluk yürüyüşünü baltalamaktadır. Şöyle ki; canı sıkılan insan, can sıkıntısını gidermeye çalışacaktır. Can sıkıntısını içinde bulunduğu koşullarla ilişkilendirdiği için de yaptığı işi değiştirecek veya terk edecektir. Yani kendini bir hayırdan mahrum edecektir. Oysa doğru isimlendirme, "Yaptığım işin zorluklarına sabredemiyorum." olmalıdır. Bu durumda kişi yaptığı işe değil öz nefsine odaklanacak, onu ıslah ve terbiyeyle meşgul olacaktır. Sabırlı olmanın yollarını arayacak, sabrın kaynağına, yani Rabbine yönelecektir. İçinde bulunduğu duruma doğru isim vermek onu hem can sıkıntısından kurtaracak hem de Rabbine yakınlaşacaktır. Aynı şeyi bir anne için düşünecek olursak da sonuç değişmeyecektir.

"Ne diye Allah'a tevekkül etmeyelim ki? Kuşkusuz O, bize (dosdoğru) olan yollarımızı göstermiştir. Elbette, bize yaptığınız eziyetlere sabredeceğiz. Tevekkül edecek olanlar yalnızca Allah'a tevekkül etsinler."[22]

Bu cümle; resûllerin kendi nefislerine nasihati, kendi öz nefislerini motive/teşvik etmeleridir. İnsan, başkasının sözleriyle motive olduğu gibi kendi sözleriyle de motive olabilen bir varlıktır. İnsanın ağzına en yakın kulak kendi kulaklarıdır. Söyledikleri ilk olarak kendi kulağına, oradan da kendi kalbine ulaşmaktadır. İnsanın sözleri sabır ve kararlılık aşılamalı, hem kendini hem de dinleyenleri umutlandırmalıdır. Elbette bu; gerçeklikle bağını koparmış, romantik hayaller satan afili sözler değildir. Resûllerin metodunda olduğu gibi gerçekliğin farkında, içinde bulunulan durumu resmeden ve insanı o gerçeklik karşısında kararlı kılan samimi sözler olmalıdır.[23]

"Ve üzerine yalancıktan kan (sürülmüş) gömleğini getirmişlerdi. '(Hayır, öyle değil!) Bilakis, nefsiniz bu işi size süslü göstermiş! (Artık bana düşen) güzel bir sabırdır. Sizin söylediklerinize karşı (yardımına sığınılacak) El-Mustean olan Allah'tır.' demişti."[24]

Yûsuf'a (as) yapılan kötülük karşısında Ya'kûb'un (as) tepkisi işte budur: Artık bana düşen güzel bir sabırdır!

Sabırda kararlılık hususuna değinmişken önemli bir meselenin altını çizmeliyiz: Sabırda kararlılık gösterebilmek için imtihanı fark ettiğimiz o ilk ân çok önemlidir.[25] Allah Resûlü'nün (sav) ifadesiyle, "Sabır, ancak musibetle ilk karşılaşma esnasında olandır."[26] Şayet insan imtihanı fark ettiği o ilk ânda sabırlı olacağına dair kararlılık gösterirse Yüce Allah onun sabrını pekiştirmekte, aldığı kararı bereketlendirmektedir. Yukarıda Allah Resûlü'nün (sav) sözlerini okuduk, sabırlı olma iradesinin mükâfatı sabırdır. Ancak kişi imtihanı fark ettiği ilk ânda sabırsızlık gösterirse ona da amelinin karşılığı vardır. Kur'ân ve Sünnet, sabır kavramının karşısına ceza' kavramını koymuştur.[27] Ceza'; kaygı, endişe, mızmızlık, sızlanma, tahammülsüzlük gibi anlamlara gelir. Allah Resûlü (sav), imtihan esnasında ceza' hâli izhar edenlere Yüce Allah'ın ceza' ile karşılık vereceğini, kalplerinde o duyguyu yaratacağını haber vermiştir. Bu meselenin "istirca ahlakı"yla ilişkisi vardır. Kur'ân ıstılahında sabırlı insan; korku, açlık, mal ve candan eksiltilmeyle karşılaştığında, "Biz Allah'a aitiz/Allah'tan geldik ve hiç şüphesiz yine O'na döneceğiz." diyenlerdir:

"Andolsun ki sizleri biraz korku, biraz açlık, mallardan, canlardan ve meyvelerden eksiltmekle imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele! Onlar ki başlarına bir musibet geldiğinde: **'Şüphesiz ki biz Allah'a aitiz/Allah'tan geldik ve hiç şüphesiz yine O'na döneceğiz.'** derler."[28]

İstirca inanılarak söylenirse insana başlangıç ve nihayet arasında istikamet kazandırır. Nereden geldiğini ve nereye gittiğini bilen, yolu şaşırmaz. Bazı şeyler onu zorlasa da istikametini kaybetmez. Değil mi ki o, Allah'a (cc) aittir? Öyleyse O'nun mülküdür ve O (cc), mülkünde dilediği gibi tasarruf eder. Hem, hiçbir malik, mülküne zarar verecek iş yapmaz. Malik, mülkünü ıslah etmek, onu geliştirmek ve arttırmak ister. Kul bu inceliğe vâkıf olduğunda musibetin içindeki İlahi hikmeti fark eder. Kadere zorunlu değil, gönüllü teslim olur; bu da rızadır. Kul, Rabbinden razıysa umulur ki Rabbi de ondan razı olur.

22. 14/İbrâhîm, 12
23. bk. Vahyin Rehberliğinde İbrâhîm ve Hicr Suresi Tefsiri, Halis Bayancuk, s. 155
24. 12/Yûsuf, 18
25. bk. Minhâcu'l Kâsıdîn, İbnu'l Cevzî, 2/316
26. Buhari, 1283; Müslim, 926
27. bk. Kur'an'da Dînî ve Ahlâkî Kavramlar, Toshihiku Izutsu, s. 147
28. 2/Bakara, 155-156

Varacağı yeri bilen insan, kaybettiklerinin nereye gittiğini de bilir. Bir gün o da Rabbine dönecek, dünyada yitirdikleriyle buluşacaktır. Bu bilgi, onu salih amele teşvik eder. Sevdikleriyle ebedî hayatta buluşmak için yaşamının kalan kısmını salih amellerle imar eder. Musibetlerin onu yıkması şöyle dursun, bilakis onu inşa eder. İstirca bilinci, musibeti dahi kulu Rabbine yakınlaştıran bir vesileye dönüştürür.[29]

İslam inancının insana kazandırdığı asil bir duruş vardır. Hayat karşısında asalet, ölüm karşısında asalet, varlık karşısında asalet, yokluk karşısında asalet… Bu asil duruşun kaynağı Allah'a (cc) kulluk ve O'na teslimiyettir. Kişinin, çıkış ve varış noktasını yakinen bilmenin kalp mutmainliğini yaşamasıdır. Zira İslam inancına göre her şey Allah'tandır ve Allah (cc) kullarına asla zulmetmez. O (cc), onlara öz annelerinden daha merhametlidir. Ayrıca İslam inancı kişiye gerçekçi bir bakış açısı kazandırır. Gece ile gündüz, hayat ile ölüm iç içedir.[30]

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Taat, masiyet veya musibetle karşılaştığımız o ilk ân, çok önemlidir. Ya imtihanı sabır kararlılığı ve gayretiyle ya da kaygı, endişe ve mızmızlıkla karşılarız. Her iki karşılaşma da Allah (cc) indinde dua yerine geçer ve Yüce Allah bizim tutumumuza misliyle mukabelede bulunur. El-Mucîb olan Rabbimiz sabra sabırla, ceza'ya ceza'yla icabet eder.

4. Musabere: Sabırda Yarışmak

"Ey iman edenler! Sabredin, sabırda yarışın/birbirinize sabrı tavsiye edin ve nöbet tutun. Allah'tan korkup sakının ki kurtuluşa eresiniz."[31]

"S-b-r" kökünden türeyen musabere, iki taraf arasında cereyan eden sabır durumunu, sabırda yarışı ifade eder. Okuduğumuz ayetin bağlamı esas alınırsa sabır yarışı müminler ile kâfirler arasında olabilir. Bir taraf batılda sabır ve kararlılık gösteriyorsa diğer taraf da hakta sabır ve kararlılık göstermelidir. Musabere, insanın kendi nefsine karşı sabır yarışı da olabilir. Arzuların baskısına, nefsin tembelliğine ve masiyetlere meyline direnmek, nefse karşı verilen sabır yarışıdır. Sabırda yarışmak, müminlerin hayırda yarışması anlamında da olabilir. Taatlere, masiyetlere ve kadere sabır gösteren İslam toplumunun itaat ve adanmışlıkta öne geçme yarışı, hakikatte sabırda yarıştır.

Sabırda yarışmak, insanın fıtri duygularından birini kulluğa dönüştürmektir. Zira her insanda yarışma, rekabet ve öne geçme hasleti vardır. Yeryüzünün imarı için bu haslet gereklidir. Aksi hâlde insanoğlu kamıştan kulübeler içinde iptidai bir hayat yaşardı. Yüce Allah bu fıtri hasletin imar ve medeniyet yolunda kullanıldığı gibi kulluk yarışında da kullanılmasını ister. Kullanılmasını ister ki; insan yarışma heyecanıyla yenilensin, öne atılacak güç bulsun, dünyasını imar ettiği gibi ahiretini de imar etsin!

5. Sabır Öncülerini Örnek Almak

"Ulu'l-Azm peygamberlerin sabrettiği gibi sen de sabret!"[32]

"Onların söylediklerine sabret ve kuvvet sahibi olan kulumuz Davud'u an! Şüphesiz ki o, çokça (Allah'a) yönelirdi."[33]

Yüce Allah, Nebi'sine (sav) sabır imamlarını örnek göstermiş, onlar gibi sabırlı olmasını istemiştir. Demek ki sabırda öncü insanları tanımak, onların zorluklar karşısında gösterdiği tahammülün bilincinde olmak, insanın sabırlı olmasını sağlayan etkenlerdendir. Allah Resûlü (sav) bu emre imtisal etmiş, zorlandığı zamanlarda sabır öncülerinin sabrını hatırlayarak sabır azmini bilemiştir.

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Huneyn Savaşı'ndan sonra Allah Resûlü (sav) ganimet mallarını paylaştırırken insanların bir kısmını diğerlerine tercih etmişti. Örneğin Akra' ibni Hâbis ile Uyeyne'ye yüzer deve vermişti. Ayrıca bu paylaştırma sırasında Arapların eşrafından bir kısmını da diğer insanlara tercih etmişti.

Ben birisinin bu paylaştırmadan hoşlanmayarak şöyle dediğini duydum: 'Vallahi bu paylaştırma adil yapılmamıştır ve bu paylaştırma sırasında kesinlikle Allah'ın rızası gözetilmemiştir.'

Ben de kendi kendime, 'Allah'a yemin ederim ki bu adamın söylediklerini Nebi'ye (sav) anlatacağım.' dedim ve Allah Resûlü'nün (sav) yanına gidip olan biteni anlattım.

Allah Resûlü (sav) bunun üzerine şöyle dedi: 'Allah ve Resûl'ü adil olmayacaksa başka kim adil olabilir? Allah Mûsâ'ya rahmet etsin, o bundan daha fazla eziyet gördüğü hâlde yine de sabretmişti.' "[34]

6. Sabrın Faziletlerini Bilmek

Sabrın Allah (cc) katındaki değerini bilmek, insanın sabırlı olmasını kolaylaştırır. Kur'ân ve Sünnet, sabrın birçok faziletini zikretmiş, sabır ehlini öven sayısız eser varid olmuştur.[35]

Her şeyden önce, Yüce Allah sabredenlerle beraberdir ve onları sevmektedir:

"Allah, sabredenlerle beraberdir."[36]

"Allah, sabredenleri sever."[37]

29. bk. Basıma hazırlanan Fıkhu'l Hadis Sünnet İlmihâli, 3. cild, Cenâiz Babı
30. bk. Basıma hazırlanan Fıkhu'l Hadis Sünnet İlmihâli, 3. cild, Cenâiz Babı
31. 3/Âl-i İmrân, 200
32. bk. 46/Ahkâf, 35
33. 38/Sâd, 17
34. Buhari, 3150; Müslim, 1062
35. Detaylı bilgi için bk. Sabredenlerin Hazırlığı Şükredenlerin Azığı, İbni Kayyim el-Cevziyye, s. 100-143
36. bk. 2/Bakara, 249
37. bk. 3/Âl-i İmrân, 146

Sabır, insanı dinde imamet/öncülük/örneklik mertebesine taşır.[38]

Sabır, bir zırhtır; insanı maddi ve manevi tuzaklardan korur:

"Size bir iyilik dokunması onları üzer, başınıza bir musibetin gelmesiyle sevinirler. Şayet sabreder ve korkup sakınırsanız, onların tuzakları size hiçbir zarar vermez. Allah, onların yaptıklarını (çepeçevre kuşatan) Muhit'tir."[39]

Sabır, insan hayatındaki ışıktır; hangi yöne yönelirse yönelsin yolunu aydınlatır.

Ebû Mâlik El-Eş'arî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sabır, ziyadır/ışıktır."[40]

Ziya, ışığın özel hâlidir. Işık aynı zamanda kuvvetli ısı yayıyorsa ve ışığın kaynağı bizzat kendisiyse ziya diye isimlendirilir. Bu nedenle Kur'ân; Güneş'i ziya, Ay'ı nur diye isimlendirir.[41] Sabır, insanın yolunu aydınlatsa da sahibini yakar. Sabırlı olmak, insanı zorlar. İnsan ancak sabrın acılığına tahammül ederse aydınlanır. İslam'da aydınlanmanın karşılığı ise basiret ve hikmettir. Yani kullukta olgunlaşmak. Bunun için olsa gerek, Allah Resûlü (sav) insana verilen en hayırlı ve geniş nimetin sabır olduğunu söyler.

Ebû Saîd El-Hudrî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim de sabırlı olmaya çalışırsa (Allah onu) sabırlı kılar. Hiç kimseye sabırdan daha hayırlı ve daha geniş bir şey verilmemiştir."[42]

Güzel ahlak içindeki en yüce mevkiler, sabırla elde edilir:

"İyilikle kötülük eşit olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel şekilde sav. (Bir de bakarsın ki) seninle arasında düşmanlık olan kimse, sıcak/samimi bir dost oluvermiş. Bu (ahlaka) sabredenlerden başkası eriştirilmez. Bu (ahlaka) ancak (hayırdan) büyük bir payı olandan başkası eriştirilmez."[43]

Sabır ehli ahirette Yüce Allah'ın özel konuklarıdır, sabırlarına karşılık türlü imkânlara nail olurlar:

"İşte bunlar, **sabretmelerine karşılık** (cennette özel konuklar için hazırlanmış) odalarla mükâfatlandırılırlar. Ve orada selamlanma ve esenlik temennileriyle karşılanırlar."[44]

"(O akıbet de şudur:) içine girecekleri Adn Cennetleridir. Onların babalarından, eşlerinden, soylarından salih olanlar da oraya gireceklerdir. Ve melekler her kapıdan onların yanına girip, '**Sabretmenize karşılık** size selam olsun!' (derler.) (Bu) yurdun akıbeti ne güzeldir."[45]

7. Sabrı Tavsiye Etmek

"Asra/Zamana andolsun ki hiç şüphesiz, insan, hüsran içindedir. İman eden, salih amel işleyen, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler müstesna."[46]

"Ancak o, sarp yokuşa (salih amellere) atılmadı. Sen, sarp yokuşun ne olduğunu nereden bileceksin? O, köle azat etmektir. Ya da açlık gününde doyurmaktır. Yakın (akraba) olan bir yetimi, veya toprağa yapışmış (zorluk çeken) bir miskini/ihtiyaç sahibi yoksulu. Sonra da iman eden ve birbirlerine sabrı ve merhameti tavsiye edenlerden olmasıdır."[47]

Sabrın kaynaklarından bir diğeri, sabrın karşılıklı tavsiye edilmesidir. Kur'ân'da iki yerde geçen "birbirlerine sabrı tavsiye" ayetleri, konumuzu da ilgilendiren önemli incelikler ihtiva eder:

- İnsanlık hüsran içindedir, zira önündeki sarp yokuşa, (kulluk sorumluluğuna) atılmayı göze alamamıştır. Sarp yokuşa atılmayı göze alan bahtiyarların bir özelliği de birbirlerine sabrı tavsiye etmeleridir.

- Tevasi, tefaul kalıbındandır. Bu kalıbın özelliği karşılıklı eylem için kullanılmasıdır. Buna göre hak, sabır ve merhamet tavsiyesi yanlızca yönetici, abi, hoca veya okumuşların sorumluluğunda değildir. Ümmet bir bütün olarak bununla sorumludur. Ümmeti oluşturan bireyler karşılıklı olarak birbirlerine sabrı tavsiye etmelidir.

- Her iki ayette de tavsiye fiili tekrar etmiş, sabır ve tavsiyenin mustakil bir sorumluluk olduğunu göstermiştir. Yani birine din anlatmak, sabır tavsiyesi anlamına gelmez. Sabrın müstakil olarak tavsiye edilmesi gerekir.

- Sabrın yol arkadaşları hak ve merhamettir. İçinde hak sevgisi ve merhamet duygusu olmayan bir kalp, şer'i sabırdan yoksundur.[48]

Öyleyse her birimizin sabrı tavsiye etmeye ve bize sabrı tavsiye eden bir eşe, arkadaşa, ebeveyne ve ortama ihtiyacı vardır.

38. bk. Medâricu's Sâlikîn, İbni Kayyim el-Cevziyye, 2/141
39. 3/Âl-i İmrân, 120
40. Müslim, 223
41. bk. Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem, İbni Receb el-Hanbelî, 2/24-25
42. Buhari, 1469; Müslim, 1053
43. 41/Fussilet, 34-35
44. 25/Furkân, 75
45. 13/Ra'd, 23-24
46. 103/Asr, 1-3
47. 90/Beled, 11-17
48. Tahammül ile sabır arasında fark vardır. Bir insan onur, inat, dünyevi menfaat, ideoloji vb. nedenlerle tahammül, direnç veya dayanıklılık gösterebilir. Tüm bunların sabır sayılabilmesi için Allah (cc) uğruna olması ve O'nun rızası gözetilerek gösterilmesi gerekir. Şer'i sabırdan kastımız da budur.

    "Onlar ki; Rabblerinin rızasını elde etmek için sabreder, namazı dosdoğru kılar, onlara rızık olarak verdiklerimizden gizli açık (sürekli) infak eder, kötülüğü iyilikle savarlar. Böylelerine (ahiret) yurdunun (güzel) akıbeti vardır." (13/Ra'd, 22)

Sabır, Kur'ân-ı Kerim'in en canlı kavramlarından biridir. Vahye göre, her sorumluluk bir imtihandır ve her imtihanın da kendine özgü bir sabrı vardır. Hâliyle sabrı kuşanmak, daimî bir bilinç ve farkındalıkla mümkündür.

8. Dünya Hayatının Hakikatini Anlamak[49]

Dünya hayatının bir hakikati vardır; o hakikatin anlaşılması sabırlı olmayı kolaylaştırmakta, aksi ise sabrı zorlaştırmaktadır.

"Andolsun ki biz insanı zorluk içinde yarattık. (Zorlu imtihanlara tabi tutulur ve zorluklara dayanıklıdır.)"[50]

İnsanın yaratılışı "kebed/zorluk" içindedir. Kebed içinde yaratılmak, hem insanın zorluk içinde yaratıldığını hem de zorluklara tahammül gösterecek donanıma sahip olduğunu gösterir. Dünya hayatı başından sonuna zordur, çabadır, çiledir. Onun hakikatini anlayan, dünya hayatının zorluklarına sabır gösterecektir.

"Şayet size bir yara dokunduysa hiç şüphesiz (düşman) topluluğuna da yara dokundu. (Mutlak ve daimi galip Allah'tır. İnsanlara gelince) biz bu günleri insanlar arasında döndürür dururuz. Allah, iman edenleri açığa çıkarmak ve sizden şahitler/şehitler edinmek (için böyle yapar). Allah, zalimleri sevmez."[51]

Dünya hayatı fani olduğu gibi hâlleri de fanidir. Günler insanlar arasında dönüp durmaktadır. Bugünün zorluğu yarının genişliğiyle yer değiştirecektir. Kişi bu bilince ulaştığında zorluklara sabretmesi kolaylaşacak, sabrın zafer getirdiğine inanacaktır. Yarına dair umutlu olmak, sabrı besleyen en önemli kaynaklardandır. Muhammed ibni Şubrume (rh) başına hoşlanmadığı bir şey geldiğinde, "Yaz bulutu, birazdan dağılıp gider." derdi.[52]

9. Allah Kimseye Gücünden Fazlasını Yüklemez

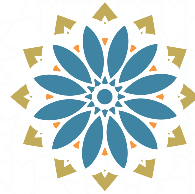
Okuduğumuz başlık, Kur'ân'ın genel ilkelerinden, kulluk kaidelerinden bir kaidedir.[53] Konumuz açısından önemlidir, zira mükellef olduğumuz şer'i ve kevnî imtihanların "gücümüz nispetinde" olduğuna işaret eder. Rahatlıkla diyebiliriz ki karşılaştığımız imtihan ne kadar zor olursa olsun; başarıyla tamamlanması ve o imtihandan yüzümüzün akıyla çıkmamız mümkündür. Aksi takdirde Yüce Allah'ın bizi gücümüzden fazlasıyla sorumlu tutması söz konusu olurdu, ki bu da imkânsızdır.

Yüce Allah bizi bir şeyle imtihan ettiğinde o imtihan için ihtiyaç duyduğumuz sabrı da verir. Ne ki çoğu insan, Yüce Allah'ın bahşettiği sabrı çarçur eder, imtihana sabır kalmaz. Çokça tekrarlanmasına rağmen en fazla unuttuğumuz şeylerden biri sabrın yanlış yerlere harcanmasıdır. Geçip gitmiş günlere hüzünlenmek, geleceğe dair kaygılanmak, gündelik basit işleri kafaya takmak; sabrın en fazla çarçur edildiği yerlerdir. Bazı insanlar nefisleriyle o denli baş başa bırakılmışlardır ki ne giyeceklerine, ne yemek yapacaklarına, ne alacaklarına dair saatlerce düşünür, sabır sermayesini har vurup harman savururlar. Bir yakınının basit bir davranışına ya da sözüne takılan, aylarca onu gündem edinen insan, mahzul[54] değildir de nedir? Şayet insan, imtihanıyla sabrı arasında uyumsuzluk görüyorsa muhasebe yapmalı ve sabır kaçağını bulmalıdır.

Dinde imamet, dünyada onur ve ahirette ikrama nail olmak için sabra, Alî'nin (ra) ifadesiyle tökezlemeyen bir bineğe ihtiyacımız vardır. Zorluklar ve büyük çabalarla sürdürdüğümüz kulluk yürüyüşünde[55] heybemizde olması gereken zorunlu azıklardan biri sabırdır. Kulluk yürüyüşünü alınlarının akıyla tamamlayanlar sabır ehlidir.

Selam ve dua ile...

49. bk. Es-Sabru fi'l Kur'ân, Dr. Yûsuf el-Karadâvî, s. 84
50. 90/Beled, 4
51. 3/Âl-i İmrân, 140
52. bk. Sabredenlerin Hazırlığı Şükredenlerin Azığı, İbni Kayyim el-Cevziyye, s. 138
53. bk. 2/Bakara, 286; 6/En'âm, 152
54. İlahi yardımdan mahrum, nefsiyle baş başa bırakılan
55. bk. 84/İnşikâk, 6

Bİ'Rİ MAUNE VAKIASI

Enes YELGÜN

Hamd Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun...

Recî' Vakıası üzerinden henüz çok kısa bir süre geçmişti ki İslam toplumunu derinden yaralayan başka bir ihanet daha vuku buldu. Ebû Berâ Medine'ye gelip Allah Resûlü'nden kavmi için davetçi istedi. Akabinde Recî'de yaşanan benzer bir olay daha tarihe geçmiş oldu. Önceki yazımızda bir kısmını incelediğimiz ve Bi'ri Maune olarak adlandırılan bu olayın kalan kısmını siyer kitaplarımızdan aktaralım. Sonrasında da her zamanki gibi hangi dersler çıkarmamız gerektiğine dair notlarımızı paylaşalım:

"Sahabiler gitti ve Ben-i Âmir'in yurdu ile Ben-i Süleym'in arazileri arasında olan Bi'ri Maune'de konakladılar. Sahabiler kuyunun başına indiklerinde Haram ibni Milhan'ı Allah Resûlü'nün (sav) mektubuyla, Allah düşmanı Âmir ibni Tufeyl'e gönderdiler. Âmir mektuba bakmadı bile. Üstelik Milhan'ın üzerine saldırıp onu öldürdü. Haram ibni Milhan ölüm darbesini alınca, 'Allahu Ekber! Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki ben kazandım!' diye bağırdı.

Sonra Âmir, Müslimleri kuşatmak için Ben-i Âmir'den yardım istedi. Ebû Berâ, Allah Resûlü (sav) ile sözleşme yapıp onları koruma sözü verdiği için Ben-i Âmir kendilerine yapılan teklifi kabul etmedi ve şöyle dediler: 'Ebû Berâ'nın ahdini asla bozmayız.'

Ben-i Âmir'den yardım göremeyen Âmir bu kez Ben-i Süleym, Usayy, Ri'l ve Zekvan Kabilelerini Müslimlere karşı yardıma çağırdı. Ben-i Lıhyan'dan da yardım istedi. Onlar bu hususta Âmir'e icabet ettiler. Topluca çıkıp sahabilerin etrafını çevirdiler. Sahabileri yolculukta (savaşa hazırlıksızken) kuşattılar. Sahabiler (r.anhum) müşrikleri gördükleri zaman hemen kılıçlarını alıp savaştı ve en sonuncusuna varıncaya kadar şehit edildiler. Sadece Ben-i Dinar ibni Neccar'ın kardeşi olan Ka'b ibni Zeyd geriye kaldı. Çünkü müşrikler onu canı çıkmak üzereyken bıraktılar. O da ölülerin arasında yaralı olarak kaldı. Ka'b ibni Zeyd (ra) Hendek Günü'nde öldürülünceye kadar yaşadı.

Amr ibni Umeyye Ed-Damrî ve Münzir ibni Muhammed, Müslimlerin otlağına çıkmışlardı. Olayın olduğu yerde kartalların dönüp dolaştığını fark ettiler ve 'Vallahi bu kartallarda

Bugün insanlığın ihtiyacı olan devanın İslam olduğunu işte bu parlak tablolar anlatmaktadır. Ancak sorun, bu tabloların sadece İslam tarihinin belli bir zamanına sıkışıp menkıbe olarak anlatılmaktan öteye geçilememesidir. Müslimler siyerde gördüklerini hayatlarına pratize etmeye başladıkları ânda fiilî olarak en iyi daveti zaten yapmış olacaklardır.

Bir mümin ölüm ânında dahi birileri için hayat kaynağı hâline gelebilmektedir. Aynı zamanda bu hadise müminin dünyaya bakış açısını da gösterir. Dünya bir bütün olarak imtihandır. Çabucak bitmesini ümit ettiği ve bir ân önce kurtulup da ebedî saadete erişmeyi umduğu ara duraktır. Bu bilince sahip bir birey tabii ki Allah yolunda şehit olmaya çok yakın olduğunu gördüğü ân, bunu bir müjde olarak görecektir. Dünyaya bağlı olarak yaşayan bir müşrikin algılayamayacağı yücelikte bir hâldir bu.

elbette bir iş vardır.' dediler. Bunun üzerine oraya gidip baktılar ve sahabileri kanlar içerisinde öldürülmüş olarak buldular. Kendilerine bir kalleşliğin yapıldığı gözler önündeydi.

Bunun üzerine Münzir ibni Muhammed, Amr ibni Umeyye'ye, 'Ne dersin?' dedi.

Amr ibni Umeyye de dedi ki: 'Allah Resûlü'ne dönüp durumu ona haber vermeyi uygun görüyorum.'

Münzir ibni Muhammed, 'Ben ise Münzir ibni Amr'ın öldürüldüğü bir yerden dönemem. Bu adamlardan onun haberini soracak da değilim.' dedi.

Sonra da müşriklerle savaştı ve öldürüldü. Amr ibni Umeyye ise esir düştü. Mudar'dan bir kimse olduğunu onlara haber verdiği zaman Âmir ibni Tufeyl, annesinin bir adağını yerine getirmek için onu kölelikten azat etti.

Amr ibni Umeyye de oradan ayrıldı. Kanat Vadisi'nin başlangıcındaki Karkara denilen yere varınca Ben-i Âmir'den iki kişiye rastladı. Âmirlilerin Allah Resûlü (sav) ile bir antlaşma ve kefaletleri vardı. Fakat Amr ibni Umeyye bunu bilmiyordu.

Amr ibni Umeyye onlara, 'Siz kimlersiniz?' diye sordu.

Onlar da, 'Ben-i Âmir'iz.' dediler.

Amr ibni Umeyye, uyudukları zaman onların üzerlerine saldırıp onları öldürdü. Bunu Allah Resûlü'nün ashabının başına getirdikleri şeylerden dolayı Ben-i Âmir'den intikam almak için yapmıştı. Amr ibni Umeyye Allah Resûlü'nün yanına gelip de olanları ona haber verdiği zaman Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Öyle iki kişiyi öldürdün ki onların diyetlerini ödemen lazım.'

Allah Resûlü (sav) Bi'ri Maune faciasını öğrenince dedi ki: 'Bu, Ebû Berâ'nın yaptığıdır. Ben bunun yaptığını sevmedim, (çekindim).'

Âmir ibni Tufeyl'in Müslimlere saldırıp onları öldürmesi sebebiyle Ebû Berâ'nın Müslimlerle yapmış olduğu antlaşmanın bozulduğu haberi Ebû Berâ'ya ulaştığında bu durum ona ağır geldi."[1]

"Bi'ri Maune faciası akabinde Cibril (as) vesilesiyle onların haberi Allah Resûlü'ne (sav) geldi. Allah Resûlü de onların öldürüldüklerini sahabilerine bildirdi ve şöyle buyurdu: 'Arkadaşlarınız müşriklerle karşılaşıp öldürüldüler. Ve onlar Rabblerinden istekte bulundular da 'Ey Rabbimiz! Bizim tarafımızdan bizim sana kavuştuğumuzu ve senden razı olduğumuzu senin de bizden razı olduğunu dünyadaki kardeşlerimize haber ver.' dediler. Rabbleri de Cibril vasıtasıyla onların hâlini haber verdi.'

Allah Resûlü (sav) bu müşrikler aleyhine bir ay boyunca namazında rükûdan sonra beddua ederek kunut yaptı."[2]

Allah Resûlü (sav) ve ashabı Mekke'de türlü türlü eziyetlerle karşılaştılar. Bazen hakaret, alaya alınma gibi psikolojik işkenceler görürken bazen de fiilî olarak eziyetlerle karşılaştılar. Bu eziyetler öyle bir raddeye geldi ki artık davetin de tıkanmasıyla beraber hicret gerçekleşmiş oldu. Ancak burada genel bir yanılgı vardır: "Mekke Dönemi eziyet, Medine Dönemi ise refah dönemidir." Hayır, sadece imtihan, Medine Dönemi'nde değişiklik göstermiştir. Sıkıntılar ise hiçbir zaman bitmemiştir. Çünkü imtihan, imanın ayrılmaz bir parçasıdır.

İşte bu imtihanlardan birisi de hainlik ve bunun neticesinde mal ve canlardan eksilmedir. Allah Resûlü (sav) ve ashabı hem savaşlarda hem de davet sahasında bu sorunla karşılaştılar. Münafıklar savaş meydanlarında defalarca Allah Resûlü'nü (sav) yalnız bıraktılar. Aynı şekilde Bi'ri Maune ve Recî' Vakıalarında olduğu gibi davet sahasında da aynı hainliği gördüler.

Bu imtihanların çeşitliliği, geçmişinden tecrübe alıp kendisini geleceğe hazırlayan her mümin için ufuk açıcıdır. Zihnî hazırlığını yapmak isteyen bir kimse süreç içinde hainlikle de karşılaşacağını unutmaz ve o hâli yaşadığında daha az sarsılır.

Bi'ri Maune Vakıası'nda dikkat çekici başka bir nokta ise Allah Resûlü'nün (sav) vahiyle direkt muhatap olan bir kimse olmasına rağmen bu faciaları önceden bilememesi ve engelleyememesidir. Ne yazık ki gayba dair bilginin günümüzde bazı velilere, şeyhlere ya da Allah dostlarına(!) verildiğini iddia edenler siyer tarihindeki bu ve buna benzer onlarca hadiseyi görmezden gelmektedir. Daha da önemlisi buna açık bir şekilde işaret eden ayetleri hiç dikkate almamaktalardır:

"De ki: 'Ben kendime, Allah'ın dilemesi dışında ne fayda

1. Siret-i İbn-i Hişam, 3/261-263
2. Buhari, 4093

ne de zarar verme gücüne sahibim. Şayet gaybı biliyor olsaydım, hayrı çoğaltırdım/daha fazla mal toplardım ve hiçbir kötülük bana dokunmazdı. Ben, yalnızca inanan bir topluluk için uyarıcı ve müjdeciyim.' "[3]

"(O,) gaybı bilendir. Gaybına hiç kimseyi muttali kılmaz. Ancak resûlleri arasından razı olup (seçtikleri) müstesna. Çünkü (gayb bilgisine muttali olan elçinin) önünde ve arkasında (onu koruyan) gözetleyiciler kılmıştır."[4]

Ayetlerden net bir şekilde anlamaktayız ki gaybı Allah'tan (cc) başka kimse bilemez. Ancak O (cc), resûllerine buna dair bir bilgi vermişse bu müstesna. Öyleyse günümüzde hiçbir beşer kendisinde gayb bilgisi olduğunu iddia edemez.

Allah Resûlü (sav) bir hadisinde mümini hurma ağacına benzetmektedir. Bu benzetmedeki asıl gaye müminin her hâlinin hayır olmasıdır. Okuduğumuz kıssa bunun güzel ve çarpıcı bir örneğini bize göstermektedir:

"Müslimlerin öldürüldüğü gün Âmir ile birlikte hazır bulunan kimselerin içinde Cebbâr da vardı. Cebbâr daha sonra Müslim oldu. O şöyle diyordu:

'Şüphesiz ki Müslim olmamın sebebi şu olmuştur: Ben o gün Müslimlerden bir adamı iki omuzu arasından vurdum ve süngünün ucundaki demir onun göğsünden çıktığı zaman ona baktığımda şöyle dediğini işittim: 'Vallahi ben kazandım!'

Ben dedim ki: 'Neyi kazandın? Ben seni öldürmedim mi?'

Sonra onun bu sözünü sorduğumda dediler ki: 'O, şehadeti kazandığını söylemiştir.' "[5]

Bir mümin ölüm ânında dahi birileri için hayat kaynağı hâline gelebilmektedir. Aynı zamanda bu hadise müminin dünyaya bakış açısını da gösterir. Dünya bir bütün olarak imtihandır. Çabucak bitmesini ümit ettiği ve bir ân önce kurtulup da ebedî saadete erişmeyi umduğu ara duraktır. Bu bilince sahip bir birey tabii ki Allah yolunda şehit olmaya çok yakın olduğunu gördüğü ân, bunu bir müjde olarak görecektir. Dünyaya bağlı olarak yaşayan bir müşrikin algılayamayacağı yücelikte bir hâldir bu.

Bu kıssadan çıkartacağımız son ders ise yaşanılan olayın ağırlığına rağmen Allah Resûlü'nün (sav) anlaşmalara olan bağlılığı hakkındaki hassasiyetidir. Yaşanılan olaya direkt olmasa da dolaylı olarak sebebiyet veren bir kavimden iki kişinin katledilmesini bile hoş görmemiş, yapılan anlaşmaya işaret etmiştir.

Bugün insanlığın ihtiyacı olan devanın İslam olduğunu işte bu parlak tablolar anlatmaktadır. Ancak sorun, bu tabloların sadece İslam tarihinin belli bir zamanına sıkışıp menkıbe olarak anlatılmaktan öteye geçilememesidir. Müslimler siyerde gördüklerini hayatlarına pratize etmeye başladıkları ânda fiilî olarak en iyi daveti zaten yapmış olacaklardır. Tabii müşriklere verilen sözleri ne olursa olsun tutmayı başarabilmek için ilk adım, Müslimlerin iman ehli kardeşlerine verdiği sözlere sadık kalmasıdır.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

3. 7/A'râf, 188
4. 72/Cin, 26-27
5. Siret-i İbn-i Hişam, 3/263-264

Talha AKMAN

BİR MAZERETİMİZ OLSUN

Hükümleri ve hadleri koruyan; cezalar veya dikta değildir, takvalı bir kalptir. Bundan dolayı kaynağı vahiy olmayan kanunların geçerli olduğu sistemlerde hiçbir zaman huzur, emniyet ve adalet tesis edilemez.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتٖى كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِۢ اِذْ يَعْدُونَ فِى السَّبْتِ اِذْ تَأْتٖيهِمْ حٖيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَۙ لَا تَأْتٖيهِمْۚ كَذٰلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

وَاِذْ قَالَتْ اُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًاۙ اللّٰهُ مُهْلِكُهُمْ اَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدٖيدًاۜ قَالُوا مَعْذِرَةً اِلٰى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهٖٓ اَنْجَيْنَا الَّذٖينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّٓوءِ وَاَخَذْنَا الَّذٖينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَـٖٔيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

"Onlara deniz kıyısındaki (o sahil) kasabasının durumunu da sor. Hani onlar Cumartesi Günü'nde (Avlanma Yasağı'nı çiğneyerek) haddi aşmışlardı. Cumartesi Yasağına uyduklarında balıklar her taraftan akın ediyordu. Yasağa uymadıklarında ise gelmiyorlardı. İşte biz, fasıklıkları nedeniyle onları böyle imtihan ediyorduk. Onlardan bir topluluk: 'Allah'ın helak edeceği ya da çetin bir azaba çarptıracağı kimselere ne diye öğüt veriyorsunuz?' dediği zaman: 'Rabbinize sunacağımız bir mazeretimiz olsun ve umulur ki korkup sakınırlar.' demişlerdi. Kendilerine hatırlatılanı unuttukları vakit, kötülükten alıkoyanları kurtarmış, zalimleri ise fasıklıkları sebebiyle zorlu bir azapla yakalayıvermiştik."[1]

Hata yapmak, heva ve hevesine uymak insan fıtratında olan bir özelliktir. İnsanın fıtratında iyilik/takva olduğu gibi, kötülük/fücur da vardır:

"Nefse ve onu düzenleyene, ona hem kötülüğü hem de takvayı ilham edene (tüm bunlara andolsun ki), onu (nefsi-

1. 7/A'râf, 163-165

ni) arındıran, kesinlikle kurtuluşa ermiştir. Onu (küfür ve masiyetle) örtüp gizleyen de, kesinlikle zarar etmiştir."[2]

İnsanın, fıtratı gereği hata edip yanlışa düştüğünde yapması gereken; tevbeyle, ibadetle ve kendisine yapılan nasihatlerle nefsini arındırmasıdır. Ancak hata yapanın yanında bulunan ve bu duruma şahit olan kişilerin de bazı sorumlulukları vardır. Kişinin yanında veya yaşadığı toplumda yapılan hatalara ve yanlışlara karşı sorumluluğunu hatırlatan bu ayet-i kerimeyle, neden "emr-i bi'l ma'ruf ve nehy-i ani'l münker" yapmamız gerektiğini ve yapmadığımız zaman ne olacağını öğreniyoruz:

"Onlara deniz kıyısındaki (o sahil) kasabasının durumunu da sor."

Allah'ın (cc) bu şekilde bir hitap kullanması manidardır. Allah o kasabanın adını dahi zikretmiyor. Çünkü bu ayetlere muhatap olan Yahudiler her ne kadar o bölgenin insanı olmasa da bu meseleyi çok iyi biliyorlardı, ama gizliyorlardı. Burada hem Resûlullah'ın (sav) peygamberliğine bir delil hem de "Allah'ın (cc) yasakları konusunda haddi aştığınız zaman başınıza ne geldiğini unutmayın." diye bir uyarı vardır.

Ayete konu olan insanlar deniz kıyısında bir kasabada yaşıyorlardı. İbni Abbâs (ra), İkrime (ra) ve Suddî (rh) gibi müfessirler bahse konu olan yerin "Eyle Kasabası" olduğunu söylemişlerdir.

Bu olayı yaşayan Yahudilerin geçmişlerini gözden geçirdiğimizde uzun yıllar süren kölelik ve zilletten sonra özgürlüğüne kavuşmuş "hür" bir topluluk olarak tarih sahnesine çıktıklarını görüyoruz. Yahudiler, Allah'tan (cc), kendileri için bir gün tayin etmesini istediler. O günde ticaret ve dünyalık işlerle meşgul olmayıp ibadetle meşgul olmayı temenni ediyorlardı. Allah da (cc) kullarını eğitmek, onların da samimiyet ve ihlaslarını ispat etmeleri için bir imtihan kıldı. Uzun süren zillet ve kölelikten sonra yeryüzünün halifesi olup onurlu bir yaşam ve sebat için iradenin terbiye edilmesi ve güçlendirilmesi gerekir. Bunun yolu da imtihandan/sınanmadan geçmektedir:

"Hani onlar Cumartesi Günü'nde (Avlanma Yasağı'nı çiğneyerek) haddi aşmışlardı. Cumartesi Yasağına uyduklarında balıklar her taraftan akın ediyordu. Yasağa uymadıklarında ise gelmiyorlardı. İşte biz, fasıklıkları nedeniyle onları böyle imtihan ediyorduk."

Allah (cc) Yahudilere, onların talepleri sonucunda Cumartesi Günü'nü tayin etti ve o gün balık avlamalarını yasakladı. İmtihan bu ya! Haftanın diğer günleri balıklar çok az gelirken, hatta hiç gelmezken cumartesi günleri sürüler hâlinde geliyordu. Bu durum karşısında kasaba halkından bazıları cumartesi günleri avlanmaları yasak olduğu için çukurlar kazdılar ve cuma günü akşamdan ağlarını bu çukurlara gerdiler. Cumartesi günü balıklar bu çukurlardaki ağlara takılıyordu. Pazar günü de gidip

Biz muhataptan ziyade kendimiz için davet yaparız. Davetin namaz gibi, oruç gibi bir sorumluluk olduğunu biliriz. Muhatabımız davete ilgisiz kalsa da biz Allah katında bir mazeretimiz olsun diye anlatırız.

ağlarına takılan balıkları topluyorlardı. Böylece, akıllarınca hem cumartesi avlanma yasağına uyuyor hem de balıklardan mahrum kalmamış oluyorlardı. Kendilerine, "Sizin bu yaptığınız yanlıştır." dendiğinde pişkin bir şekilde, "Ama biz cumartesi günü avlanmıyoruz ki?" diye cevap veriyorlardı. Kalplerindeki takva azalınca Allah'ın (cc) hükümlerini kendi heva ve heveslerine uyduruyor ve kendilerince "akıllılık" yapıyorlardı... İnsanın kendi hevasına ve menfaatine uyduramayacağı; hilesini bulamayacağı hiçbir kanun/hüküm yoktur. Hükümleri ve hadleri koruyan; cezalar veya dikta değildir, takvalı bir kalptir. Bundan dolayı kaynağı vahiy olmayan kanunların geçerli olduğu sistemlerde hiçbir zaman huzur, emniyet ve adalet tesis edilemez. Sözüm ona tıpkı günümüz özgürlükçü(!) demokratik sistemlerde olduğu gibi...

"Onlardan bir topluluk: 'Allah'ın helak edeceği ya da çetin bir azaba çarptıracağı kimselere ne diye öğüt veriyorsunuz?' dediği zaman: 'Rabbinize sunacağımız bir mazeretimiz olsun ve umulur ki korkup sakınırlar.' demişlerdi."

Ayete baktığımızda üç sınıf insan görüyoruz: Bizzat yasağı çiğneyenler, ki kendileri "Aşağılık maymunlar olun!"[3] denilerek helak edilmiştir. Bir diğer kısım, bu yasağı çiğnemeyen, ancak yasağı çiğneyenlere karşı sessiz kaldıkları gibi, uyarıda bulunanlara da "Neden hâlâ onları uyarıyorsunuz? Allah'ın haram kıldığını bariz bir şekilde yapan insanlar kendilerine yapılan nasihat ve hatırlatmalara olumlu cevap verir mi?" diyerek karşılık verenlerdir. Son kısım ise "Rabbimize sunacağımız bir mazeretimiz olsun ve umulur ki korkup sakınırlar." diyerek avlanma yasağını çiğneyenlere, yaptıklarının yanlış olduğunu hatırlatan ve onları bu yanlıştan döndürmeye çalışanlardır.

"Kendilerine hatırlatılanı unuttukları vakit, kötülükten alıkoyanları kurtarmış, zalimleri ise fasıklıkları sebebiyle zorlu bir azapla yakalayıvermiştik."

Nehy-i ani'l münker yapanlara, "Neden dolayı onları uyarıyorsunuz?" diye soranların akıbeti konusunda müfessirlerden farklı görüşler varid olmuştur. A'râf Su-

2. 91/Şems, 7-9

3. bk. 7/A'râf, 166

resi’nin 165. ayetinde Allah’ın (cc), zalimleri yaptıkları fasıklıklar nedeniyle helak ettiğinden anlaşılan, bu sınıfın helak edilmediğidir. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Bizim kendilerini örnek aldığımız ve Allah’ın (cc) kurtardığı kişilere gelince, bu insanlar yaşadıkları toplumda açıkça yapılan yanlışa “Dur!” demişler ve bunu yapma nedenlerini de şöyle açıklamışlardır: “Rabbimize sunacağımız bir mazeretimiz olsun!” Yani, biz üzerimize düşeni yapalım ve Rabbimiz (cc) bizi hesaba çektiğinde bir cevabımız olsun, demişlerdir. Bu böyledir. Yanlış bir şey gördüğümüz zaman “Uyarsam ne olacak ki? Zaten beni dinlemez.” ya da “O kadar anlattım, anlamıyor.” diyerek ıslah çalışmasından geri durmak yanlıştır. Biz, muhataptan ziyade kendimiz için davet yaparız. Davetin namaz gibi, oruç gibi bir sorumluluk olduğunu biliriz. Muhatabımız davete ilgisiz kalsa da biz Allah (cc) katında bir mazeretimiz olsun diye anlatırız.

Ayet-i kerimede Allah’ın (cc) “Aşağılık maymunlar olun!” diyerek, yaptıkları günahları sebebiyle helak ettiği topluluğa baktığımızda; bu insanların Allah’a (cc) şirk koşmadıkları hâlde Cumartesi Günü avlanma yasağını çiğnediklerinden ötürü çok büyük bir azapla helak olduklarını görürüz.

Allah’ın (cc) yasaklarını çiğneyenlere karşı duyarsız kalamayıp “Allah’ın (cc) katında bir mazeretimiz olsun ve umulur ki düzelirler.” diyerek ıslah çalışmasına girenler de emr-i bi’l ma’ruf ve nehy-i ani’l münker yaptıklarından dolayı kurtulmuşlardır.

En önemli ve öncelikli emr-i bi’l ma’ruf, tevhiddir. Nehyedilmesi gereken en önemli ve öncelikli münker ise şirktir. Günümüz insanları ne yazık ki akın akın şirke girmekte, Allah’ın (cc) helallerini haram, haramlarını helal yapmaktalardır. Bunu yaparken de Yahudiler gibi bir kılıf dahi aramayıp açık bir şekilde bu yaptıklarıyla övünmektelerdir! Faiz yiyen esnafa “Helal-i hoş olsun.” diyecek kadar haddini aşan bir toplumda yaşayan biz muvahhidler, bu ayeti hayatımızda tatbik ederek kurtulanlardan olmak istiyorsak, Rabbimizin her ân indirebileceği helakından sakınmak istiyorsak insanlara tevhidi, gereklerini ve şirkten sakınmaları gerektiğini anlatmamız gerekir. Onlar ne kadar dinlemese de ne kadar değişmese de bunu yapmamız gerekir, ki “bir mazeretimiz, bir açıklamamız” olsun.

Yaşadığımız çağa baktığımızda dünyanın dört bir yanında bela ve musibetler olduğunu görüyoruz. Salgın hastalıklar, savaşlar, zalim iktidarlar, deprem, sel, kıtlık... bunların hepsi insanların günahları ve Allah’a (cc) karşı hadlerini aşmaları sebebiyledir:

“İnsanların elleriyle kazandıkları (günahlar) sebebiyle, karada ve denizde bozgunculuk baş gösterdi. Belki (İslam’a) dönerler diye (Allah), yaptıklarının (cezasının) bir kısmını onlara tattırmaktadır.”[4]

Hiç kimse Allah’ın (cc) takdir ettiği azabı engelleyemez, ancak azap geldiği zaman kişi kendini bu azaptan/helaktan maddi veya manevi olarak koruyabilir. Bunun yolu da emr-i bi’l ma’ruf ve nehy-i ani’l münkerdir.

Allah (cc) yaşadığımız toplumun fitnesinden bizleri korusun. Allahumme âmin.

4. 30/Rûm, 41

SÜNNET ÜZERİNE

Enes DOĞAN

ALLAH RESÛLÜ'NÜN, SÜNNETİ ÖĞRETME ÇALIŞMALARI

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Bir önceki makalemizde Allah Resûlü'nün ümmetine ne kadar düşkün olduğunu işlemiştik. Onun (sav), ümmetine düşkünlüğünün bir tecellisi de dünya ve ahiretin tüm hayır vesilelerini ümmetine öğretmesi, zarar veren şeylerden ise onları sakındırmasıdır. Bunun için Allah Resûlü (sav) her imkân ve vesileyi değerlendirerek ashabını eğitmiş, sonuç olarak açıklanmadık bir şey bırakmamıştır. Allah Resûlü'nün bu çabası, Sünnetin muhafazasını ve öğrenilmesini sağlayan önemli etkenlerden biri olmuştur.

Abdullah ibni Amr ibni Âs'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Benden önce gönderilen bütün peygamberlere, hayır olarak bildikleri şeyleri ümmetlerine göstermeleri, kötü bildikleri şeylerden de onları sakındırmaları bir vazifedir..."[1]

Bu sadece önceki peygamberlerin vazifesi değildir. Allah Resûlü'nün de (sav) vazifesidir. Nitekim Allah Resûlü (sav) bunu belirttikten sonra kendi ümmetinin ileride karşılaşacaklarından bahsetmiştir.[2]

Aşağıda okuyacağımız hadisler Allah Resûlü'nün (sav) eğitim çalışmalarının ve emeğinin bir semeresidir. O (sav), ümmetini, gecesi bile gündüz gibi aydınlık bir din üzere bırakmış; gökteki kuştan tuvalet adabına varıncaya kadar ümmetini her konuda bilgilendirmiş; cenneti kolaylaştıran, cehennemden uzaklaştıran her şeyi beyan etmiştir.

İrbâd ibni Sâriye'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ben sizi, gecesi de gündüzü gibi aydınlık olan bir din ve hayat tarzı üzerinde bıraktım. Benden sonra kimin ayağı kayıp da o yoldan çıkarsa o helak olup gitmiştir. Sizden kim yaşarsa pek çok ayrılıklar görecektir. Kim yaşar da böyle ayrılıklar

Vefatından sonra ashabının ümmet arasındaki konumunu bilen Allah Resûlü tebliğ ve tebyin vazifesinin yanı sıra onların eğitimiyle de yakından ilgilenmiş, bu sürecin bizzat başında ve içinde yer almıştır.

1. Müslim, 1844; Ebu Davud, 4248
2. Hadisin devamı şu şekildedir:

   "Sizin bu ümmetinizin (fitnelerden yana) afiyeti ise önce gelenlere verilmiştir. Sonradan gelenler ise bazı musibetlere ve kabul edemeyeceğiniz olaylara maruz kalacaklardır. Fitneler de birbirini takip edecektir. Bir fitne gelince mümin kişi, 'Helakım bundan olacak!' diyecek, ama fitne yok olup gidecek. Sonra diğer bir fitne gelecek ve mümin, 'İşte helakım asıl bu fitneden olacak!' diyecek. Her kim cehennemden uzaklaşıp cennete gitmeyi dilerse, ölüm ânı geldiği zaman Yüce Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman etmiş bir hâldeyken gelsin. İnsanlara, kendisi için yapılmasından hoşlanacağı şeyleri yapsın. Bir yöneticiye biat eden kişi, tamamıyla biat edip, gönülden ona bağlansın. Eğer başka biri daha çıkıp da yöneticilik konusunda ilk biat edilenle çekişirse sonra çıkanın boynunu vurun."

Medine'de bazı sahabiler evlerini açmışlar ve eğitim/davet çalışmalarına katkıda bulunmuşlardır. Oluşan ihtiyaca binaen başka eğitim merkezleri de devreye girmiş; mahalle aralarında Dâru'l Kurrâlar açılmıştır. Kaynaklar Allah Resûlü hayattayken hem Medine'de hem de başka yerlerde birçok mescidin bulunduğunu kaydeder.

görürse, bilip durduğunuz benim sünnetime ve yoluma; ayrıca benim yolumda olan halifelerimin yoluna sıkıca tutunup sarılınız! Dirençli olup bu konuda son gücünüze kadar dayanınız..."[3]

Abdurrahman ibni Yezîd'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Selmân El-Fârisî'ye dendi ki: 'Sizin Peygamberiniz (sav), hela/tuvalet adabına varıncaya kadar size her şeyi öğretti mi?'

Selmân El-Fârisî, 'Evet, öğretti. Büyük ve küçük abdest bozarken kıbleye karşı durmamızı, sağ elle temizlenmemizi, üçten az taşla temizlenmemizi, tezek ve kemikle temizlenmemizi bize yasakladı.' dedi."[4]

Ebû Zerr'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) bizi havada iki kanadıyla uçan kuş hakkında dahi mutlaka bir bilgi vermiş olarak bıraktı. Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur: 'Cennete yaklaştıran ve cehennemden uzaklaştıran şeylerin hepsi size açıklandı, bunlardan açıklanmadık hiçbir şey kalmadı.' "[5]

Ebû'd Derdâ'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) bizi, gökte iki kanadıyla uçan kuş hakkında bile bilgi vermiş olduğu hâlde bıraktı."[6]

Allah Resûlü'nün (sav) eğitim çalışmalarına biraz daha yakından bakalım:

O (sav), Ashabının Eğitimiyle Yakından İlgilenmiştir

Sonradan başkalarını eğitecek bireylerin şimdiden iyi eğitilmesi gerekir. Ömer'in (ra) "Yönetici olmadan önce dinde bilgi/fıkıh sahibi olun."[7] sözünde olduğu gibi... Tebe-i tabiin[8] neslini eğiten, tabiindir[9]. Tabiin neslini eğiten, sahabedir. Sahabe ise Allah Resûlü'nün (sav) dizinin dibinde eğitim görmüştür. Ashabı tabiinden, tabiini tebe-i tabiinden, tebe-i tabiini sonrakilerden ayıran en temel ayrıcalık buradan gelir. Vefatından sonra ashabının ümmet arasındaki konumunu bilen Allah Resûlü (sav)[10] tebliğ ve tebyin vazifesinin yanı sıra onların eğitimiyle de yakından ilgilenmiş, bu sürecin bizzat başında ve içinde yer almıştır. Sahabenin "Allah Resûlü (sav) bize öğretti." şeklindeki rivayetleri Allah Resûlü'nün (sav) onlarla yakından ilgilendiğinin şahididir.[11]

Allah Resûlü'nün (sav) ashabıyla yakından ilgilendiğinin birçok işareti vardır: Cevap verirken veya konuşurken muhatabına bakıp göz teması kurması,[12] muhatabına isim, künye veya lakaplarıyla hitap etmesi,[13] fiziksel temas kurması,[14] öğrettiklerini kontrol etmesi, Kur'ân'ı öğretir gibi bir ciddiyete sahip oluşu,[15] onları hoş ve güzel bir şekilde karşılaması,[16] göremediği ashabını sorup soruşturması,[17] ilim talebelerinin veya İslam'ı öğrenmek için gelen misafirlerin ihtiyaçlarını karşılamadaki fedakârlığı,[18] onlardan ilerleme kaydedenleri tebrik edişi ve hoşnut olması,[19] her fırsatı eğitim için değerlendirmesi...

Birkaç örnek verelim:

Allah Resûlü (sav) Berâ ibni'l Âzib'e (ra) yatmadan önce namaz abdesti gibi abdest almasını, sonra sağ yanı üzerine yatıp şu duayı okumasını söyler:

اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاَّ إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ

" 'Allah'ım, kendimi sana teslim ettim. İşlerimi sana havale ettim. Senin azabından korkarak ve cennetini ümit ederek sırtımı sana dayadım. Senin azabından korunmak ancak sana sığınmakla mümkündür. İndirdiğin Kitab'a ve gönderdiğin Peygamber'e iman ettim.'

3. İbni Mace, 43; Ahmed, 17142
4. Müslim, 262; Ebu Davud, 7; Tirmizi, 16; İbni Mace, 316
5. Mu'cemu'l Kebîr, 1647; Ahmed, 21361
6. Mecmeu'z Zevâid, 13973
7. bk. Buhari, İlim Bâbı, 15. bab başlığı, muallak olarak; Darimi, 256
8. Tebe-i Tabiin: Müslim olarak tabiinden bir veya birkaç kişiyle görüşen kişiler.
9. Tabiin: Müslim olarak bir veya birkaç sahabiyle görüşen kişiler.
10. Abdullah ibni Abbâs'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:
    "Siz (bir hadisi) benden işitirsiniz, (sonra siz onu bir yerde rivayet edince) sizden işitilir. (Sonra sizden işiten kimse onu nakleder de) sizden işitenden işitilir." (Ebu Davud, 3659; Ahmed, 2945)
    Ayrıca bk. Tirmizi, 2738 ve 3407 No.lu rivayetler; Ahmed, 876
11. Örnek olarak bk. Buhari, 3370; Müslim, 415, 654; Ebu Davud, 747, 2118; Tirmizi, 2738, 2738; Nesai, 457, 830; Ahmed, 876, 1723, 6597, 15345, 17133, 21144
12. bk. Başöğretmen Muhammed (sav), Prof. Dr. Fadl İlahi, s. 47
13. bk. age. s. 57
14. bk. Ebû Hureyre'nin ellerini tutması ve ona beş şey öğretmesi (Tirmizi, 2305); Muaz ibni Cebel'in elini tutup ona namazdan sonra okunacak bir duayı öğretmesi (Ebu Davud, 1522); İbni Ömer'in omzundan tutması ve ona dünyada yolcu veya gurbette biri gibi olmasını tavsiye etmesi (Buhari, 6416); İbni Abbâs'ın omzundan tutması ve onun için hayır duada bulunması (Ahmed, 2397); Ebû Mahzura'nın başını okşaması ve ezanı öğretmesi (Ebu Davud, 500) bunun örneklerindendir.
15. İbni Abbâs'a teşehhüdü (bk. Müslim, 403), Câbir ibni Abdullah'a istihareyi (bk. Buhari, 1162) Kur'ân'ı öğretir gibi öğretmiştir. Sa'd ibni Ebî Vakkâs'a bir duayı yazı öğretir gibi öğretmiştir (Buhari, 6390)
16. bk. Başöğretmen Muhammed (sav), Prof. Dr. Fadl İlahi, s. 39
17. bk. age. s. 250
18. bk. age. s. 215
19. Örneğin, Allah Resûlü (sav) Ebû Hureyre'nin hadise olan düşkünlüğünden hoşnut olmuş (bk. Buhari, 99), Ubeyy İbni Ka'b'ı sorduğu soruyu doğru cevaplamasından ötürü tebrik etmiştir (bk. Müslim, 810).

Uyumadan önce son sözlerinin bu olmasını, o gece vefat ettiği takdirde fıtrat üzere olacağını belirtir. Berâ (ra) Allah Resûlü'nün (sav) kontrolünde bu duayı ezberlemeye başlar. Ezberlerken duanın

(بِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ) kısmını (بِرَسُولِكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ) şeklinde okur.

Allah Resulü (sav) düzeltir: ' 'بِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ' de.' buyurur."[20]

İbni Mes'ûd'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), -elim onun iki eli arasında olduğu hâlde- Kur'ân'dan bir sureyi öğretircesine bana teşehhüdü öğretti."[21]

Nafi'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Adamın biri İbni Ömer'in yanı başında aksırdı ve 'Elhamdulillah, ve's selâmu alâ Rasûlillah/Allah'a hamd, Resûl'üne selam olsun.' dedi.

Bunun üzerine İbni Ömer şöyle dedi: 'Ben, 'Elhamdulillah, ve's selâmu alâ Rasûlillah.' mı diyorum? Resûlullah (sav) bize böyle öğretmedi. Bize, 'Elhamdulillahi alâ külli hâl/Her hâlimiz için Allah'a hamdolsun.' dememizi öğretti.' "[22]

O (sav), Sünnetini Öğretmek İçin İmkânlar Oluşturmuştur[23]

Allah Resûlü (sav) risalet görevinin başından itibaren ashabının eğitimi için imkânlar oluşturmaya çalışmış yahut var olan imkânları değerlendirmiştir.

Mekke Dönemi'ne bakalım. Allah Resûlü (sav) ashabına kendi evini açtı ve onlarla ilgilendi. Ayrıca risaletin ilk dönemlerinden itibaren Dâru'l Erkâm bir eğitim/öğretim merkezi olarak kullanıldı. Burada, nazil olan Kur'ân ayetleri okunur, öğrenilir, yazılır, dinî bilgiler talim edilir, İslam'ı kabul edenler buraya gelirdi/getirilirdi. Burada yetişen ashab, yarın başkalarının öğretmenleri olurdu. Medine'nin karisi Mus'ab ibni Umeyr gibi…[24]

Medine dönemine bakalım. Hicretten sonra Allah Resûlü'nün (sav) ilk projesi Mescid-i Nebevi'nin inşasıdır. Bu mescid Medine'nin eğitim merkezidir. Burada beş vakit namaz ve cuma kılınır, ashab Allah Resûlü'nü görür, dinler, sorularını sorar… Bir de mescidde Suffa diye bir bölüm vardır. Burada fakir, kimsesiz ve kalacak yeri olmayan kişiler, misafirler ve ilim tahsil edenler kalırdı. Burada kalanlar genellikle Kur'ân, Sünnet, yazı gibi bazı ilimlerle meşgul olur, Medineli veya Medine dışından gelen başka kimselerin eğitimine de katkıda bulunurlardı.[25]

20. bk. Buhari, 247; Müslim, 2710
21. Buhari, 6265; Müslim, 402
22. Tirmizi, 2738
23. bk. Hz. Peygamber Döneminde Eğitim ve Öğretim, Prof. Dr. Şakir Gözütok, Ensar Yay. s. 117-150; Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, Prof. Dr. İbrahim Sarıçam, 316-321; Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadet'te İslam, Beyan Yayınları, 4/153-226, 379-452
24. bk. Dâru'l Erkâm hakkında bk. Nebevi Eğitim Modeli Dar'ul Erkam, Muhammed Emin Yıldırım, Siyer Yayınları
25. Tafsilat için bk. Asr-ı Saâdet'te Suffe; Doğuşu, Önemi ve İşlevi, Basri Çetin (Yüksek Lisans Tezi)

Demek ki mescidler eğitimcilerin dershanesi, öğrencilerin sınıfı gibiydi. Oraya öğrenmek ya da öğretmek için gidilirdi. Medine ve dışındaki diğer mescidlerin de bu fonksiyona sahip olduğunu düşünelim. Bu, ilim öğrenmek için birçok imkân oluşturulduğunu göstermektir.

Medine'de bazı sahabiler evlerini açmışlar ve eğitim/davet çalışmalarına katkıda bulunmuşlardır.[26] Oluşan ihtiyaca binaen başka eğitim merkezleri de devreye girmiş; mahalle aralarında Dâru'l Kurrâlar açılmıştır. Kaynaklar Allah Resûlü (sav) hayattayken hem Medine'de[27] hem de başka yerlerde[28] birçok mescidin bulunduğunu kaydeder. Nitekim Âişe Annemiz (r.anha) şöyle demiştir:

"Nebi (sav) mahallelerde (veya evlerde) mescidler yapılmasını, oraların temiz tutulmasını ve güzel kokular sürülmesini emretti."[29]

Mescidlerin eğitim kurumu olduğunu Allah Resûlü'nün (sav) şu hadisi destekler:

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hayırlı bir şeyi öğrenmek ve öğretmekten başka hiçbir maksadı olmayarak benim mescidime gelen kimse, Allah yolunda savaşan mücahidin mertebesindedir. Bundan başka bir niyetle (mescidime) gelen kimse de başkasına ait eşyaya bakan adam durumundadır."[30]

Hadiste hem eğitimcinin hem de öğrencinin mescide gelmesinden bahsedilir. Bunun ecrinin büyüklüğüne işaret edilir. Demek ki mescidler eğitimcilerin dershanesi, öğrencilerin sınıfı gibiydi. Oraya öğrenmek ya da öğretmek için gidilirdi. Medine ve dışındaki diğer mescidlerin de bu fonksiyona sahip olduğunu düşünelim. Bu, ilim öğrenmek için birçok imkân oluşturulduğunu göstermektir.

26. Es'ad ibni Zurâre, Mehreme ibni Nevfel, Külsüm ibni Hidm, Sa'd ibni Hayseme gibi sahabiler buna örnektir.
27. Kuba Mescidi, Es'ad ibni Zurâre Mescidi, Beni Salim Mescidi, Kıbleteyn Mescidi, Beni Abdileşhel Mescidi, Beni Harise Mescidi, Beni Zurayk Mescidi, Râtic Mescidi, Beni Saide Mescidi, Beni Amr ibni Mebzul Mescidi, Beni Ubeyd Mescidi, Ğıfar Mescidi, Eşlem Mescidi, Cuheyne Mescidi, Beni Cuheyle veya Ubeyy Mescidi, Beni Mazin Mescidi, Beni Dinar Mescidi, Beni Adiy Mescidi, Beni Hudâre Mescidi, Beni Hublâ Mescidi, Beni'l Hâris Mescidi, Beni Haram Mescidi, Benî Hudre Mescidi, İtbân ibni Malik Mescidi, Beni Muâviye Mescidi…
28. Cuvasa Mescidi, Beni Mustalik Mescidleri, Beni Sa'd ibni Bekr Mescidleri, Beni Cezîme Mescidleri, Taif Mescidleri, Yemâme Mescidleri, Becîle Mescidleri…
29. Ebu Davud, 455; Tirmizi, 594
30. İbni Mace, 227

Ebû Hureyre'den (ra) aktarılan şu rivayet de buna örnektir:

"Ebû Hureyre Medine pazarına uğrayıp, 'Ey pazar halkı! Size mani olan nedir?' diye seslendi.

'Hangi konuda ey Ebû Hureyre!' diye sorduklarında, 'Orada Allah Resûlü'nün (sav) mirası dağıtılırken siz buradasınız. Gidip ondan nasibinizi almaz mısınız?' dedi.

'Nerede?' diye sordular.

'Mescidde.' dedi.

Hızla çıkıp mecside gittiler. Ebû Hureyre ise onları bekledi. Döndüklerinde kendilerine, 'Ne oldu?' diye sordu.

'Ey Ebû Hureyre! Mescide gittik. İçeri girdik. Ama orada dağıtılan bir şey görmedik!' dediler.

Ebû Hureyre, 'Mescidde kimseyi görmediniz mi?' dedi.

'Evet, gördük. Bir grubun namaz kıldığını, bir topluluğun Kur'ân okuduğunu, bir grubun da helal haram meselelerini müzakere ettiklerini gördük.' dediler.

Bunun üzerine Ebû Hureyre, 'Yazıklar olsun size! İşte Muhammed'in (sav) mirası budur.' diye karşılık verdi."[31]

Mescidlerde Kur'ân, okuma yazma gibi derslerin yanında Sünneti öğrenmek de önemli bir yere sahipti. Çünkü Kur'ân eğitimi, bünyesine Sünneti de alır. Zira Sünnet, Kur'ân'ın pratiğe aktarılmış hâli ve beyanıdır. Kur'ân en güzel örnek ve en yüce ahlak olarak Allah Resûlü'nü (sav) işaret eder, ona itaati ve ittibayı emreder. Hem Kur'ân ile Sünnet arasındaki ilişki, hem de Kur'ân'ın Sünnete ittibayı emretmesi, Sünneti öğrenmeyi gerektirir. Aşağıda vereceğimiz rivayetler Kur'ân'la beraber Sünnetin de müfredatta yer aldığını ve birbirinden ayrı tutulmadığını göstermektedir.

Huzeyfe'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"...Allah Resûlü (sav) bize emanetin, salih kimselerin gönüllerinin derinliğine indiğini haber verdi. Sonra Kur'ân'dan, daha sonra da sünnetten ilim öğrendiler..."[32]

Ebû Mes'ûd El-Ensâri'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın Kitabı'nı en iyi okuyan, cemaate imam olur. Eğer okuma konusunda eşitseler sünneti en iyi bilen imam olur. Eğer sünnet konusunda da eşitseler, en önce hicret eden imam olur. Eğer hicret konusunda da eşitseler, en önce Müslim olan imam olur. Yetkisi altındaki yerde bulunan bir kimseye diğer kimse asla imam olmasın. İzni olmaksızın, onun evinde özel eşyasının/yaygısının üzerine oturmasın."[33]

Bi'ri Maune Hadisesi hakkında Enes'ten (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

31. Mecmeu'z Zevâid, 505
32. Buhari, 6497; Müslim, 143
33. Müslim, 673

"Birtakım kimseler Allah Resûlü'ne (sav) gelerek, 'Bize Kur'ân'ı ve Sünneti öğretecek insanlar göndersen?' dediler.

Allah Resûlü (sav) içlerinde dayım Harâm'ın da bulunduğu Ensâr'dan kurrâ denilen yetmiş kişiyi onlara gönderdi. Onlar Kur'ân okuyor, geceleri birlikte ders çalışıyor ve ilim öğreniyorlardı."[34]

Ebû Abdurrahman Es-Sulemî'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi'nin sahabilerinden bize Kur'ân okutanların bildirdiklerine göre onlar Allah Resûlü'nden (sav) on ayet öğrendikleri zaman, ilmî ve amelî muhtevalarını öğrenmedikçe diğer on ayete geçmezlerdi. Ve şöyle derlerdi: 'Böylelikle biz hem ilmi hem ameli öğrendik.' "[35]

Ebû Zeyd Amr ibni Ahtab El-Ensârî anlatıyor:

"Resûlullah (sav) bize sabah namazını kıldırdıktan sonra minbere çıktı, öğle namazına kadar konuştu. Aşağı inip namazı kıldırdı, tekrar minbere çıktı ve ikindi namazına kadar konuştu. Minberden inip ikindi namazını kıldırdıktan sonra yine minbere çıktı ve güneş batıncaya kadar konuştu. Artık bize olmuş ve olacak her şeyi haber verdi. Bunları en iyi bilenimiz, hâfızası en sağlam olanımızdır."[36]

Ashab-ı Suffe'den Ebû Hureyre (rivayet sayısı: 5374), Abdullah ibni Ömer (rivayet sayısı: 2630), Ebû Saîd El-Hudrî (rivayet sayısı: 1170), Abdullah ibni Mes'ûd (rivayet sayısı: 848), Ebû Zerr El-Ğıfârî (rivayet sayısı: 281), Sa'd ibni Ebî Vakkâs (rivayet sayısı: 271), Huzeyfe ibni Yemân (rivayet sayısı: 225), Ebû'd Derdâ (rivayet sayısı: 179), Sevbân ibni Bucdud (rivayet sayısı: 128), Ammâr ibni Yâsir (rivayet sayısı: 62), Selmân El-Fârisî (rivayet sayısı: 60), Vâsile ibni Eska' (rivayet sayısı: 56), Ukbe ibni Âmîr (rivayet sayısı: 55), Bilâl El-Habeşi (rivayet sayısı: 44), Habbâb ibni Eret (rivayet sayısı: 32)... gibi sahabiler (r.anhum) Sünnetin günümüze ulaşmasında büyük etkisi olan kişilerdendir.[37]

Bir sonraki sayımızın sayfa aralarında buluşmak duasıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

34. Müslim, 677
35. Ahmed, 23482
36. Müslim, 2892
37. bk. Sahabe ve Hadis Rivayeti, Prof. Dr. Nevzat Işık, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, s. 117; Cevâmiu's Sîre, İbni Hazm, Çıra Yayınları, s. 257

Not. Zikrettiğimiz hadis rakamlarında İbni Hazm'ın Cevâmiu's Sîre isimli eseri esas alınmıştır. Bu konuda başka çalışmalar ve farklı tespitler de vardır. Bu rakamlar nihai sonuç olarak değerlendirilmemelidir. İbni Hazm rivayet sayılarını zikrettikten sonra şöyle demiştir: "Resulullah'tan (sav) hadis rivayet edenler konusunda bizim kaydettiğimiz ve daha önce İmam ve Hafız Bakî ibni Mahled el-Endulusî'nin ve başkalarının kaydettikleri isimler burada sona erdi. Başarı Allah'tandır. Not: Alimler ve hafızlar kaydettiklerimizi tetkik etsinler. Her kim bir fazlalık bulursa uygun bir şekilde düzeltsin." (Cevâmiu's Sîre, s. 297) Ayrıca bu rivayetler sıhhat açısından da çeşit çeşittir, verilen rakamlar tekrarlı rivayetleri de içerebilir.

ALLAH RESÛLÜ'NÜN TEVBESİ

Emre ACAR

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Bu yazımızda da tevbeyle ilgili hadisler üzerine nasihatimizi sürdüreceğiz. Rabbimiz (cc) her birimize anlamayı, yaşamayı ve aktarmayı nasip etsin.

"Muhammed, Allah'ın resûlüdür." inancımız, hayatımızı onun (sav) örnekliğiyle doldurmayı gerektirir. Namaz kılarken, oruç tutarken Resûlullah'a uyduğumuz gibi tevbe amelinde de onun sünnetine dönmeli, Allah Resûlü (sav) nasıl tevbe etmişse o şekilde tevbe etmeliyiz. Tüm peygamberler gibi bizim Peygamberimiz de tevbe ameline çok önem vermiş, kendisi çokça tevbe ettiği gibi ashabına ve ümmetine de çokça tevbe etmeyi emretmiştir:

"Ey İnsanlar! Allah'a tevbe edin ve O'ndan bağışlanma dileyin. Çünkü ben, günde yüz defa tevbe ediyorum."[1]

"Vallahi ben, her gün yetmiş defadan fazla Allah'tan bağışlanma diliyor ve O'na tevbe ediyorum."[2]

Allah Resûlü'nün (sav), Allah tarafından bağışlanmış ve cennetle müjdelenmişken günde yetmiş veya yüz defa bağışlanma dilemesi bizleri düşündürmeli, nefislerimizi muhasebeye yönlendirmelidir. Nefsin şehvet ve arzularına yenilen, şeytanın tuzaklarında boğulan, Rabbine karşı asi olan bizler acaba günde kaç defa istiğfar etmeliyiz?

Bugünün tevbesini yarına ertelememeliyiz, zira yük ağırlaştıkça taşıması da hesap vermesi de zorlaşır. Günahların çokluğu kalbi manevi olarak çökertir. Bu nedenle Resûlullah'ın yaptığı gibi günlük tevbemizi gerçekleştirmeliyiz. Bunun yüz, yetmiş veya daha az olmasının bir ehemmiyeti yoktur. Allah Resûlü'nün (sav) farklı sayılarda tevbe etmesi bunu göstermektedir. Önemli olan o günün günahlarından arınmak için bağışlanma dilemektir.

Allah Resûlü (sav) en güzel eğitmendir. O, emrettiğini önce kendisi yapar. Böylelikle karşı tarafa güveni, samimiyeti ve amellerde herkesin eşit olduğunu aşılardı. İşte bu metod, eğitimde en etkili yöntemdir. Bugün bizlerin de en büyük problemi bu değil midir? Kendisi okumayıp çocuğunu âlim yapmaya çalışan, sosyal medya (internet)

Tüm çabasını boşa çıkarttığından şeytan tevbe etmemizden hiç hoşlanmaz. Bu nedenle de bizlere erteleme hastalığını bulaştırmaya çalışır. Bilir ki ölümün garantisi yoktur. "Yarın yaparım, şu zaman yaparım." düşünceleriyle ölüme kadar tevbeyi erteletirir. Peki, can boğaza gelince edilen tevbe insana fayda verir mi? Asla!

1. Müslim, 2702
2. Buhari, 6307

hususunda kendisinden önce çocuğuna sınır koyan, ticaretinde dürüst ve güvenilir olmayıp başkalarına din hassasiyeti kazandırmaya çalışan, kendisi bir özveride bulunmadığı hâlde başkasından fedakârlık bekleyen kişilerin hâli hangi ölçüyle izah edilebilir? Sözleri ve fiilleri birbirine uymadığı için karşı tarafa hiçbir etkisi olmadığı gibi güven de vermemektedir. Dolayısıyla söylediklerimizi evvela kendimiz amele geçirme çabası içerisinde olmalıyız.

Aziz Kardeşim,

Allah Resûlü (sav), Rabbini razı etmeye çalışan bir kuldur. Tevbe ameline önem vermesinin bir hikmeti de Allah'ın (cc), kullarının tevbe etmesinden hoşlanmasıdır:

"Allah, kulun tevbe etmesine, sizden birinin ıssız çölde kaybettiği devesini bulduğunda duyduğu sevinçten daha fazla sevinir."[3]

Diğer bir rivayet şöyledir:

"Kulunun tevbe etmesinden dolayı Allah'ın duyduğu sevinç, şu (misaldeki) adamın duyduğu sevinçten çok daha fazladır: Bu adam ıssız çölde bineğiyle giderken üzerinde yiyecek ve içeceği bulunan devesini elinden kaçırır. (Onu aramasına rağmen bulamaz ve) ondan ümidini kesmiş bir hâlde bir ağacın gölgesine uzanıp yatar. Derken bir müddet sonra devesinin yanı başında dikildiğini görür ve hemen yularına yapışarak aşırı sevincinden dolayı şaşırıp yanlışlıkla, 'Ey Allah'ım! Sen benim kulumsun, ben de senin Rabbinim!' der."[4]

Rabbimizin (cc) bazı amellere karşı sevindiğini Allah Resûlü (sav) birçok hadisinde bildirmiştir. Rabbimizin sevinme sıfatı, kendi şanına yakışır şekildedir. Keyfiyetini sorgulamadan, teşbih ve temsile gitmeden bu sıfatını kabul ederiz.

Yüce Allah'ın tevbe ameli karşısında sevinmesi, buna ihtiyacı olduğundan değildir. Bilakis ne bize ne de amellerimize ihtiyacı yoktur. Bu, kullarına karşı cömert ve kerîm oluşundandır. Allah'ın (cc), kullarının tevbe ameline karşı sevinmesinin sebebi, kendisini ilah olarak kabul edip yönelmeleri, günahkâr kullarını azaptan rahmete çıkarmasıdır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu hadis-i şerifte Resûlullah'ın eğitmenlikteki güzelliğini görmekteyiz. O (sav), muhatabına bir meseleyi izah edeceği zaman daha iyi anlaşılması için misaller verirdi. "Allah nasıl sevinir?" sorusuna cevap niteliğinde, devesini kaybedip sonra bulan adamın örneğini verdi. Burada, eğitmenlere ve eğitmen adaylarına bir ilke öğretilmektedir. Önemli olan anlatmak değil, anlattıklarımızı muhatabımızın anlamasıdır. Bunun için konuya dair anlaşılır misaller vermek, meseleyi daha açık hâle getirmek gerekir:

"Şüphesiz Yüce Allah, gündüz günah işleyenlerin tevbelerini kabul etmek için geceleyin elini açar. Gece günah işleyenlerin tevbe etmelerini kabul etmek için de gündüz elini açar. Bu hâl, Güneş'in battığı yerden doğmasına (yani kıyamete) kadar devam eder."[5]

Rabbimiz (cc), kullarına karşı o kadar merhametlidir ki gece günah işleyenlere gündüz, gündüz günah işleyenlere gece fırsat vermektedir. Rabbimizin rahmeti azabını geçmiştir. Ancak insanoğluna gelince bu kadar geniş bir merhamet muamelesine karşı duyarsız, ilgisiz ve umursamaz kalması şaşılacak bir hâldir. Gündüz ve gece günahlarının tevbesini başka zamanlara erteler. Biliyoruz ki bu ertelemeler, ahirette bizleri zora sokacak, cennetin kapılarını yüzümüze kapatacak, cehennem ateşine sokacaktır. Öyleyse tevbeyi neden erteliyoruz?

Tüm çabasını boşa çıkarttığından şeytan tevbe etmemizden hiç hoşlanmaz. Bu nedenle de bizlere erteleme hastalığını bulaştırmaya çalışır. Bilir ki ölümün garantisi yoktur. "Yarın yaparım, şu zaman yaparım." düşünceleriyle ölüme kadar tevbeyi ertelettirir. Peki, can boğaza gelince edilen tevbe insana fayda verir mi? Asla!

"Her kim, Güneş battığı yerden doğmadan önce tevbe ederse Allah onun tevbesini kabul eder."[6]

"Şüphesiz Allah, can boğaza gelmedikçe kulun tevbesini kabul eder."[7]

Rabbimiz, bizleri tevbeyle temizlenen, cehennem ateşinden azat edilen kullarından eylesin. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşmek ümidiyle...

3. Buhari, 6309
4. Buhari, 6308; Müslim, 2744

5. Müslim, 2759
6. Müslim, 2703
7. Tirmizi, 3537

DUANIN KABUL EDİLMESİ İÇİN KİLİT NOKTALAR

Ömer AKDUMAN

Allah'ın adıyla,

Geçen yazımızda Nevevî'nin (rh) risalesini şerh ederken 10. Hadis üzerinden dua konusunu ve dua ederken dikkat edilmesi gereken adapları ele almaya başlamıştık. Hadisimizi hatırlayıp kaldığımız yerden devam edelim:

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Allah tayyibdir, sadece tayyib olanı kabul eder. Allah, peygamberlere emrettiğini müminlere de emretmiş ve şöyle buyurmuştur:

'Ey resûller! Temiz şeylerden yiyin ve salih amellerde bulunun.'[1]

Yine şöyle buyurmuştur:

'Ey iman edenler! Size rızık olarak verdiğimiz temiz yiyeceklerden yiyin.'[2]

Sonra Allah Resûlü (sav) uzun bir yolculukta olup saçı başı dağınık olan bir adamdan bahsetti ve şöyle buyurdu: 'Adam ellerini semaya doğru kaldırıyor ve 'Ya Rabb, Ya Rabb!' diyerek dua ediyor. Bu adamın yediği haram, içtiği haram, kıyafeti haramdır ve haramdan beslenmiştir. Duasına nasıl icabet edilsin ki!' "[3]

4. Adap: Havf ve Tama'

Önceki sayımızda zikrettiğimiz A'râf Suresi'nin 55. ayetinden hemen sonra gelen ayette Allah (cc), duaya ilişkin bir başka adabı zikretmiştir:

"O'na korkarak ve umarak dua edin. Elbette ki Allah'ın rahmeti, muhsinlere/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanlara pek yakındır."[4]

Ayette geçen iki kilit kelime havf ve tama'dır. Havf, korku; tama' ise arzu ve özlem demektir.

İbni Abbâs (ra), ayeti, "O'ndan (cc) korkarak ve O'nun yanında olanları arzu ederek dua edin." şeklinde tefsir eder.[5]

Atâ' (rh), "Mizandan korkarak ve cennetleri umarak dua edin." der.[6]

1. bk. 23/Mu'minûn, 51
2. bk. 2/Bakara, 172
3. Müslim, 1015
4. 7/A'râf, 56
5. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 9/170
6. age. 9/170

Bilinçli mümin, duasını sağlam bir bilinç ve idrak üzerine bina eder. Duasının Allah ile arasında en önemli ilişki olduğunun farkındadır.

Muhammed ibni Sâib El-Kelbî (rh), "O'ndan ve azabından korkarak, O'nun katında olan mağfireti ve sevabını umarak dua edin." der.[7]

İbni Cureyc (rh), "Adaletinden korkup fazlını arzu ederek dua edin." der.[8]

İbni Kesîr (rh), "O'nun (cc) yanında olan feci azaptan korkarak ve katındaki bol sevaptan arzulayarak dua ediniz." demiştir.[9]

Alûsî de, "Eksikleriniz nedeniyle icabete layık olmayıp duanızın reddedilmesinden korkarak ve lütfuyla icabet etmesini umarak dua edin."[10] şeklinde tefsir eder.

Bu zikrettiğimiz tefsirler ışığında havf ve tama' iki şekilde ifade edilebilir:

1. Duamızın gündeminde Allah'ın (cc) azabından ve gazabından duyduğumuz endişe, rahmetine ve cennetine olan özlemimiz olmalıdır. Nitekim peygamberler dualarında O'nun azabından yine O'na sığınırlarken diğer taraftan rahmetini ve cennetini arzu etmişlerdir. Vahyin terbiyesinden geçen müminin dua gündeminde de bu korku ve endişe olmak zorundadır.

2. Dualarımızı, kendi kusurlarımızdan dolayı reddedilebilir ve Allah'ın (cc) fazlıyla kabul edilebilir düşüncesiyle yapmalıyız. Ayetteki korku ve umuttan kastedilen bu da olabilir. Şerh ettiğimiz hadisteki insan, kendi kusurları nedeniyle duasına icabet olunmayan bir kuldur. Günahları duaların kabulüne engel olmuştur. Ama diğer taraftan Allah'ın kabul edeceğinden yana da kesin bir inanç ve kanaat içerisinde olmalıyız. Nitekim hadiste Nebi (sav) şöyle buyurur: "Kesin icabet edeceğine inanarak Allah'a dua ediniz. Biliniz ki Allah, gafil ve meşgul olan kalbin duasına icabet etmez."[11] Ömer ibni Hattâb (ra) şöyle der: "Ben duam kabul olunacak mı endişesi taşımıyorum. Benim taşıdığım, dua edebilecek miyim endişesidir."

Burada, duanın kabul edileceğine inanmak meselesine değinmişken hemen belirtelim ki Allah'ın (cc), duaları kabulü farklı şekillerde olabilir. Bunu bir hadisinde Allah Resûlü (sav) şöyle anlatır:

"Bir Müslim Allah'a dua ettiğinde -günah ve akrabalık bağlarını kesme konusunda dua etmedikçe- mutlaka şu üç şekilden biriyle duasına icabet edilir: Kulun istediği ya hemen dünyadayken verilir ya da Allah kulun duasını ahirete saklar, yahut duasıyla musibetleri ondan uzaklaştırır."[12] [13]

Rabbimizin dualarımıza farklı şekillerde icabet edebileceğini bilmek, "Duam kabul olunmadı." çıkmazı ve ye'sinden insanı muhafaza eder. Bilinçli mümin bilir ki, Yüce Rabbi onun dualarını zayi etmez. Onun için en hayırlı olanı verir.

5. Adap: Güzel İsimleriyle Allah'a Dua Etmek

Rabbimizin (cc) güzel isimleri ve yüce sıfatları vardır. Bunları, bize indirdiği Kitab'ı ve gönderdiği Resûl'ü vesilesiyle öğretmiştir. Bu isimlerle dua etmek, müminin Allah'a (cc) yönelik önemli sorumluluğudur. Rabbimiz (cc), bu durumu şöyle anlatır:

"En güzel isimler Allah'ındır. (Öyleyse) bu isimlerle O'na dua edin. O'nun isimlerinde ilhada/eğriliğe sapanları (kendi hâllerine) bırakın. Yaptıklarının cezasını göreceklerdir."[14]

"Ayet, en güzel isimlerin Allah'a (cc) ait olduğunu belirtmesinin yanında, El-Esmau'l Husna'ya dair iki hüküm ihtiva eder: dua etmek ve ilhaddan sakınmak.

El-Esmau'l Husna ile dua etmek: El-Esmau'l Husna ile dua ikiye ayrılır:

Birincisi 'duau'l mes'ele', yani güzel isimlerle Allah'a (cc) yakarmak, O'na dua etmektir. Dua, kulun acziyetini ifade ederek Rabbine olan ihtiyacını itiraf etmesi, Rabbini yüceltmesidir. Bunu yapmanın en etkili yolu El-Esmau'l Husna ile Allah'a dua etmektir. Zira Allah (cc), bu isimlerle zatını övmüş ve bu isimleri zatına layık görmüştür. El-Esmau'l Husna ile dua, ismin delalet ettiği manaya münasip talepte bulunmaktır. Allah'ın (cc) rahmetini Er-Rahmân ve Er-Rahîm ismiyle; bağışlamasını El-Ğafûr, affını El-Afuvv, tevbe kabulünü Et-Tevvâb ismiyle istemek gibi...

İkincisi 'duau'l ibade', yani bu isimlerin gereğince Allah'a kulluk etmek ve bu isimlerin delalet ettiği güzel ahlaklarla ahlaklanmaktır.

Yüce Allah'ın El-Ğafûr ismini öğrendiğimizde çokça istiğfar etmek, Allah'a (cc) bu isimle kulluk etmeye örnektir. İnsanlar hata yapıp özür dilediklerinde özürlerini kabul etmek ise bu isimle ahlaklanmaya örnektir. Çünkü hataları affederek lisanıhâlimizle (hâl diliyle) şöyle demiş oluruz: 'Rabbim! Sen bağışlamayı seversin. Bağışlayan kullarını da seversin. Senin bağışlamana nail olmak için, bana karşı hata yapanları bağışlıyorum.' "[15]

Allah'a (cc) güzel isimleriyle dua etmeye ilişkin bu adap, şerh ettiğimiz hadisimizde de geçmekte; adam, "Ya Rabb, ya Rabb!" diyerek Allah'a (cc) Er-Rabb ismiyle dua etmektedir. Lakin belirttiğimiz olumsuz faktörler, kavlî bakımdan adabıyla yapılan duanın reddine sebep olmuştur.

6. Adap: Dua Dışında Bir Şeyle Meşgul Olmamak

Duaların kabulü için, önemli pek çok müessirler/etkenler vardır. Bunlardan biri duayı düşünerek yapmaktır. Pek çoğumuzun yıllardır diline pelesenk olmuş, ezberden okuyup söylerken manasını artık düşünmediğimiz bazı

7. age. 9/170
8. age. 9/171
9. İbni Kesîr Tefsiri, 3/429
10. Tefsîru'l Alûsî, 4/380, A'râf Suresi, 56. ayetin tefsiri
11. Tirmizi, 3479
12. Ahmed, 11133
13. Tirmizi'nin rivayetinde son madde "…ya da duası nispetince günahlarını siler." şeklinde geçer. (bk. Tirmizi, 3604)

14. 7/A'râf, 180
15. El-Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 1/11

dualar olabiliyor. Bu durum, özellikle namazlardan sonra yapılan zikirler ve dualar için geçerlidir. Bilinçli mümin, duasını sağlam bir bilinç ve idrak üzerine bina eder. Duasının Allah (cc) ile arasında en önemli ilişki olduğunun farkındadır. Kendisine sunulan bu imkân bir nimettir ve o, bu nimete layık olmaya gayret eder. Dualarını âdeta tüm kalbiyle yapar. Bilinçsiz mümin ise duadan uzaktır; yaptığı duaları da içten, hissederek ve bütün kalbiyle isteyerek yapmaz. Duaya dair bu iki tavrın, duanın kabulüne ilişkin çok önemli etkisi vardır. Bunu Peygamber (sav) şöyle açıklar:

"Allah'a, kabul edileceğinden emin olduğunuz hâlde dua edin. Biliniz ki Allah, gaflet ve avuntu içerisinde olan bir kalpten gelen duaları kabul etmez." [16]

Gafil bir şekilde dua etmemek için elbette kalbin daha dingin olduğu vakitleri tercih etmek ya da dua edileceği vakit kalbi dinginleştirip diğer düşüncelerden uzaklaşmak gerekir. Buna yardımcı olacak bir diğer tavsiye ise sürekli aynı dualarla dua etmek yerine Allah Resûlü'nün (sav) dualarının çeşitliliğinden istifade etmektir. Allah Resûlü (sav) aynı hususta çoğunlukla farklı şekillerde dualar etmiştir. Bu duaları biz de öğrenebilir, sürekli aynı sözlerle dua ederek anlamsız bir ezbere dönüştürme tehlikesinden kurtulabiliriz. Bu, bazen Arapça yaptığımız zikri yer yer Türkçe yapmak, Türkçe yaptığımız zikri arada Arapça okumak şeklinde de olabilir. Duada bu çeşitliliği sağlayıp tekdüzelikten kurtulabilmek için zikir kitaplarını baş ucu kitabı edinmek gerekir. "Hısnu'l Muslim", Allah Resûlü'nden (sav) varid olan zikirleri öğrenmek ve okumak için ilk tavsiye edebileceğimiz önemli bir kitapçıktır.

7. Adap: Faziletli Vakitler ve Mekânlarda Dua Etmeye Dikkat Etmek

Dualara icabet meselesini incelerken mutlaka değinmememiz gereken başlıklardan biri de duaların makbul olduğu zamanlar ve mekânlardır. Zamanın ve mekânın sahibi olan Rabbimiz (cc) bazı zaman ve mekânları diğerlerinden faziletli kılmıştır. Bu yerlerde ve vakitlerde yapılan duaların daha fazla kabul olunduğu belirtilmiştir. Cuma günü içerisinde, gecenin son üçte birinde, Arefe Günü'nde, yağmur yağdığında yapılan dualar ile cihad ederken, hac ve umre ibadetini yerine getirirken yahut sefer esnasında yapılan dualar makbul dualardır. [17]

8. Adap: Kararlılıkla İstemek

"Allah'ım! Dilersen duamı kabul et, istersen şunu yap..." gibi rica benzeri bir üslupla dua etmek doğru değildir. Allah'tan (cc) isterken kesin, kararlı ve ısrarlı bir tavırla istemeliyiz. Dilersen, istersen vb. lafızlarla yapılan dua, insanın Allah'a (cc) pek de muhtaç olmadığı şeklinde bir izlenim verir. Oysa insan Allah'a (cc) muhtaçtır. O'ndan gelecek olan hayra muhtaçtır. Kesin ve kararlı istemek, Allah'a (cc) karşı bir edepsizlik değildir. Zira Allah'ı zorlama gücüne sahip olmadığımız gibi, O'nun (cc) üzerinde bir otoritemiz de yoktur. Biz bunu itiraf ederek O'ndan kesin bir dille talep ederiz.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İçinizden kimse, 'Allah'ım! Dilersen beni affet! Allah'ım! Dilersen bana merhamet et!' şeklinde dua etmesin. Aksine, duasında ısrarlı olsun. Çünkü Allah dilediğini yapandır. O'nu zorlayacak yoktur." [18]

9. Adap: Duaya Acilen İcabet Edilmesini Beklememek

Dua eden pek çok müminde bariz şekilde görülebilen sorunlardan bir diğeri, duaya icabet konusunda kişinin hızlıca sonuç almak istemesidir. Duada acele eden, birçok yönüyle dua adabına aykırı davranır; bir taraftan acele cevap bekler, ancak cevap gecikince umutsuzluğa kapılır. "Defalarca dua ettim, ama duama icabet edilmedi." diye düşünmeye başlar. Allah'ın (cc) El-Hakîm olduğunu, hikmetin sahibi olduğunu, yeri ve zamanı geldiğinde duasına icabet edeceğini unutur. Bir de kısır bakış açısına sahip olduğu için duasına icabet edilmesinin sadece talebinin gerçekleşmesi olduğunu zanneder. Yukarıda belirttiğimiz gibi, bazen başına gelecek bir musibetin defedilmesi, bazen farkında olmasa da daha fazla ihtiyacının olduğu bir şeyin kendisine verilmesi şeklinde icabet olunduğunu bilmez.

Bu acele etme afetini Allah Resûlü (sav) şöyle açıklamıştır:

"Allah Resûlü (sav), 'Bir kul günah olan veya akrabasıyla darılmasına yol açan bir şeyi dilemedikçe yahut acele etmedikçe duası kabul olunur.' buyurdu.

'Ey Allah'ın Resûlü! Acele etmek ne demektir?' diye sorulunca da şöyle buyurdu: 'Nice defalar hep dua ettim de Rabbimin duamı kabul buyurduğunu gördüğüm yok, der. Duasının hemen kabul edilmemesi sebebiyle bıkar ve duayı bırakır.' " [19]

Allah Resûlü'nün (sav) mübarek dudaklarından dökülen ve içinde inciler barındıran 10. Hadis'in sonuna geldik. Yüce Rabbimizden arzumuz ve O'na (cc) duamız; bu hadis-i şeriften öğrendiğimiz hikmetlerden bizi faydalandırması ve bizi amele muvaffak kılmasıdır. Ne mutlu Resûl'ün (sav) yolunu bilip yaşayan muvahhidlere...

16. Tirmizi, 3479
17. Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Rabbimiz her gece, gecenin son üçte biri kaldığında en yakın semaya inerek şöyle der: 'Bana dua eden yok mu ona icabet edeyim, isteyen yok mu ona vereyim, bağışlanmayı isteyen yok mu onu bağışlayayım.' " (Buhari, 1145; Müslim 758)

18. Buhari, 6339; Müslim, 2679
19. Buhari, 6340; Müslim, 2735

"Aşağılık bir yöntem kullanılarak şerefli bir hedefe ulaşmamız nasıl mümkün olabilir; tasavvur edemiyorum? Şerefli bir hedef ancak şerefli bir kalpte yaşayabilir. Böyle bir kalp, aşağılık bir yöntemin kullanılmasına nasıl katlanabilir? Daha doğrusu böyle bir kalp, bu türden bir yöntemin kullanılmasını ilham eder mi? Karşı kıyıya geçmek için bataklık yolunu izlediğimiz zaman, karşıya üstü başı çamur içinde varmamız kaçınılmazdır. Çamur ayaklarımıza bulaşacak ve bu ayakların bastığı yerlerde izleri kalacaktır. Aynı durum gayrimeşru, aşağılık bir yöntem kullanmamız hâlinde de geçerlidir. Kir ruhlarımıza sinecek, bu ruhlar üzerinde izi belli olacak, ulaştığımız hedefe de yansımış olacaktır!

Ruh açısından araç, amacın bir parçasıdır. Ruhun dünyasında bu farklılıklar ve kategoriler yoktur! İnsan şuuru birdir; şerefli bir amaç hedeflediği zaman buna varmak için aşağılık bir araç kullanmaya tahammül edemez. Daha doğrusu, doğası gereği bu tür bir yöntemi kullanmaya yönelmez. 'Amaca ulaşmak için her yol mübahtır.' İşte Batı'nın büyük hikmeti!.. Çünkü Batı, zihniyle yaşar. Zihninde araçlar ve amaçlar arasında farklılıklar öngörmek, kategorik yaklaşmak esastır." [1]

1. Ruhun Sevinci, Seyyid Kutub, Dünya Yayınları, s. 31-32

CİBRİL'İN KENDİSİNE SELAM VERDİĞİ SAHABİ: HÂRİSE İBNİ NU'MÂN

Salim KANDEMİR

Ebû Abdullah Hârise ibni Nu'mân ibni Nafi' ibni Zeyd ibni Ubeyd ibni Sa'lebe ibni Ğanm El-Bedrî El-Ensârî (ra).

Geçen sayımızda, hidayet kandillerinden biri olan Hârise ibni Nu'mân'ın (ra) hayatına başlamış, Huneyn Savaşı'nda Nebi'nin (sav) yanında sebat etmesinden dolayı Cibril (as) tarafından övüldüğünü ve müjdelendiğini anlatmıştık. Elimizdeki eserlerden okuduğumuz kadarıyla Hârise'nin üç önemli özelliğine daha değinerek yazımızı tamamlayacağız.

Cennetten Sesi Geliyor

Allah Resûlü'nün (sav) ashabına baktığımızda birçoğunun Kur'ân-ı Kerim ile ayrı bir bağının olduğunu görürüz. Onlar bu kitabı hakkıyla okuyarak, anlayarak, yaşayarak en alt derecelerden en üst mertebelere ulaşmışlardır. Bu kitapla kötülüklerden arınmış ve iyiliklere muvaffak olmuşlardır. Sonunda da dünyada hoş bir seda bırakmış ve ahirette büyük mükâfatlarla karşılaşmışlardır.

Bu durumun birçok farklı örneğini görürüz: Kimisi için Allah Resûlü (sav), sesini duyduğunda ümmetinde onun gibi kimselerin var olduğundan dolayı Allah'a hamdetmiştir.[1] Kimisi için Allah Resûlü (sav), Kur'ân kendisine inmesine rağmen ondan dinleyip gözyaşı dökmüştür.[2] Kimisi için Allah Resûlü (sav), meleklerin semadan inip okuduğu Kur'ân'ı dinlemeye geldiğini haber vermiştir.[3]...

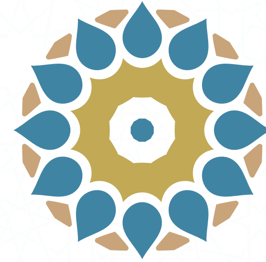
Hârise'nin (ra) Kur'ân-ı Kerim'e bağlılığı ise Resûl'ün (sav) rüyasında gösterilmiştir.[4] Allah Resûlü (sav) rüyasında cennette dolaşırken, o şırıl şırıl akan pınarların, o mis kokulu bahçelerin arasında Hârise'nin kıraatini duymuştur.

Âişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Cennete girdim ve orada Kur'ân sesi duydum. 'Bu kimdir?' diye sorduğumda, 'O Hârise ibni Nu'mân'dır.' dediler.

Allah Resûlü (sav) dedi ki: 'İşte iyilik böyledir, işte iyilik böyledir.' "[5]

Bugün birçok kimse çoğu zaman gözünü zirvedeki amellere dikiyor. Fakat zirveye erişecek imani olgunluğa erişmiş değil. O zirveye ulaşmasını sağlayacak merdiven mesabesindeki salih amellere dönüp bakmıyor. Hemen önünde duran iyilikleri görmüyor. Cenneti uzaklarda arıyor. Oysaki cennet baş ucunda.

1. bk. Ahmed, 25320; İbni Mace, 1338
2. bk. Buhari, 4582; Müslim, 800
3. bk. Buhari, 5018
4. Peygamberimizin (sav) rüyası vahiydir: "Andolsun ki Allah, Resûl'üne gösterdiği rüyayı hak ile doğruladı." (48/Fetih, 27)
5. Ahmed, 24080; Hâkim, 4929

Hani güzel söz insanı iyiliğe, iyilik de insanı cennete götürür ya.[6] İşte, sözlerin en güzeli olan Kur'ân-ı Kerim de Hârise'yi cennete götürmüştür. Cennetten Nebi'ye (sav) sesi işittirilmiştir. Bu fazilete erişmesinin sebebi hiç şüphesiz Kur'ân-ı Kerim'e bağlılığıdır. Kur'ân-ı Kerim onun hayatında yer etmiştir. Ayetleri birer salih amele dönüşmüştür.

İnsanların, Annesine Karşı En İyi Davrananı

Hârise (ra) daha önce geçtiği gibi, birçok övgüye muvaffak olmuştur. Bu övgülerin yanı sıra Allah Resûlü'nün (sav) onun sesini cennette duymasının bir sebebi de annesine iyi davranmasıdır.

Âişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Uyudum, kendimi cennette gördüm. Sonra bir kârinin sesini duydum. 'Bu kimdir?' diye sorduğumda, 'O, Hârise ibni Nu'mân'dır.' dediler.

Allah Resûlü (sav), 'İşte iyilik böyledir, işte iyilik böyledir.' buyurdu.

Âişe (r.anha) dedi ki: 'Hârise insanların, annesine karşı en iyi davrananıydı.' "[7]

Anneye iyiliğin kişiyi nasıl bir mertebeye ulaştırdığına bakın. İnsanların en hayırlısı (Resûlullah), mekânların en hayırlısında (cennet), sözlerin en hayırlısını (Kur'ân) onun sesinden duyuyor. Daha büyük bir şeref olabilir mi? İşte Hârise'yi bu şerefe eriştiren bir sebep de annesine iyilik yapmasıdır.

Bugün birçok kimse çoğu zaman gözünü zirvedeki amellere dikiyor. Fakat zirveye erişecek imani olgunluğa ulaşmış değil. O zirveye ulaşmasını sağlayacak merdiven mesabesindeki salih amellere dönüp bakmıyor. Hemen önünde duran iyilikleri görmüyor. Cenneti uzaklarda arıyor. Oysaki cennet baş ucunda.

Muâviye ibni Câhime Es-Sûlemî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Câhime, Nebi'ye (sav) geldi ve 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben savaşmak istiyorum ve bunu sana danışmak için geldim.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Annen var mıdır?' diye sordu.

Câhime, 'Evet.' diye cevap verdi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Ona tutun. Şüphesiz ki cennet onun ayakları altındadır.' dedi."[8]

Enes ibni Mâlik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Cennet, annelerin ayakları altındadır."[9]

Evet, cennet, annelerin ayakları altındadır; fakat insanın tabiatında da şu vardır: Cenneti yanı başındaki annesinin yanında değil de uzaklarda arar. Herkesi razı etmeye çalışır da annesini razı etmek için uğraşmaz. Kaybedinceye dek onun kadrini kıymetini bilmez. Kaybettiğinde ise yüreğinde koca bir pişmanlıktan başka bir şey kalmaz.

Oysaki Rabbimiz (cc) bu konuya öyle büyük bir ehemmiyet vermiştir ki kendi hakkından hemen sonra onların hakkını zikretmiştir. Kendi rızasını onların rızasına bağlamıştır. Onlara "öf" denilmesine dahi müsaade etmemiştir. Düşünebiliyor musunuz, sadece bir "öf" demeyi dahi...

"Rabbin, kendisinden başkasına ibadet etmemeniz ve anne babaya iyilik etmenizin (gerekliliğine) hükmetti. Onlardan biri ya da her ikisi senin yanında yaşlanırsa, onlara 'öf' bile deme! Onları azarlama ve onlara değerli bir söz söyle. Merhamet duygusuyla onlara karşı mütevazı ol. (Onları sevgi ve merhamet kanatlarının altına al) ve de ki: 'Rabbim! Beni büyütüp yetiştirdikleri gibi sen de onlara merhamet et.' "[10]

Öyle bir coğrafyada yaşıyoruz ki; insanların anne babalarına öf demesi bir kenara, yapmadıkları kötü muamele kalmıyor. Bugün saygı ve merhametin en az gösterildiği kimseler ne yazık ki anne ve babalardır. Böyle bir toplumda yaşadığımızdan dolayı bu kötü ahlak bizim de üzerimize sıçrıyor. Bu çirkin davranışlar bazen bizden de sâdır olabiliyor. Ama durun! Cahiliyenin her zerresinden arınıp temizlenmemiz gerektiği gibi bu kötü davranışlardan da arınıp temizlenmemiz elzemdir.

Hârise (ra) gibi, cenneti kazanmak istiyorsak -inşallah- kendisiyle cenneti kazandığı[11] "birru'l valideyn" kavramını yaşamak ve yaşatmak zorundayız.

Bilhassa da anneler... Bizleri dokuz ay karnında taşıyan anneler. Bizleri iki yıl emziren anneler. Her ağlamamıza koşan, her ihtiyacımıza yetişen anneler. Hastayken şefkat dolu gözlerle baş ucumuzda geceleyen anneler. En ufak bir tehlikeye düştüğümüzde yüreği yerinden oynayan anneler. Küçük yaşta da büyük yaşta da her derdimize derman olan anneler. Maddi manevi her durumda benliklerini benliklerimize katan anneler. Merhametin kendisiyle simgeleştirildiği, cennetin orta kapısı anneler...

6. Abdullah ibni Mes'ûd'dan rivayetle Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: "Şüphesiz ki doğruluk insanı iyiliğe götürür. İyilik de insanı cennete götürür." (Buhari, 6094; Müslim, 2607)
7. Ahmed, 25182; Hâkim, 7247
8. Nesai, 3104; İbni Mace, 2781
9. Et-Terğib ve't Terhib, İsmâil ibni Muhammed, Daru'l Hadis, 1/281; El-Birru ve'l Sılatu, İbnu'l Cevzî, Muessesetu Kutubi'l Sagafiyye, s.66; El-Kebair, Zehebî, Dâru'n Nedve, s.42
10. 17/İsrâ, 23-24
11. Âişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

    "Cennete girdim ve orada Kur'ân sesi duydum. Dedim ki: 'Bu kimdir?' Dediler ki: 'Harise ibni Numan'dır. İşte iyilik böyledir, işte iyilik böyledir.' Âişe de bir defa, 'İnşallah.' dedi." (Ahmed, 24080)

Son olarak Ebu'd Derdâ'nın (ra) şu sözüne kulak verelim:

"Sana sadece Allah Resûlü'nden (sav) işittiğim sözü aktarıyorum. Allah Resûlü'nü (sav) şöyle derken duydum: 'Şüphesiz ki anne, cennetin orta kapısıdır. İster ona tutun, ister onu bırak.' "[12]

Bizden Aldıkların, Bize Kalanlardan Daha Sevimlidir

Başlıktan okuduğumuz ve başka sahabilerden de nakledilen bu söz onların kulluk kaidesi, hayat düsturudur.[13] Çünkü onlar vermeyi bir onur bilmişlerdir. Verdikçe arınmış, arındıkça yükselmiş, yükseldikçe Allah'a yakınlaşmışlardır. En içten dileklerle ve en samimi duygularla tüm varlıklarını Allah Resûlü'ne (sav) takdim etmişlerdir.

Her sahabinin kendine has verme şekli olmuştur. Hârise'nin (ra) verirkenki özelliği ise evini Ehl-i Beyt'e açması, evlerini Allah Resûlü'nün (sav) eşlerine ve kızlarına tereddütsüz vermesidir.

Birkaç örnek vermek gerekirse, evvela Allah Resûlü'nün (sav) ve Ebû Bekir'in (ra) ailesi Mekke'den Medine'ye hicret ettiklerinde Allah Resûlü'nün ailesi önce Hârise'nin evinde konaklamışlardır.

Âsım ibni Ömer ibni Katâde'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"(Abdurrahman ibni Ebî Bekir, Allah Resûlü'nün ve Ebû Bekir'in ailesiyle birlikte) Medine'ye vardıklarında Allah Resûlü (sav) Mescid'i ve çevresine bazı evleri inşa ediyordu. Onları Hârise ibni Nu'mân'ın evine yerleştirmişti."[14]

Şurahbil ibni Sa'd'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdurrahman ibni Ebî Bekir, yanında Ebû Bekir'in ailesinden bazı fertlerle birlikte Mekke'den çıktı. Yanlarında Âişe de vardı. Birlikte Hârise ibni Nu'mân'ın evine indiler."[15]

Sonra, Safiyye Annemiz (r.anha) Hayber Savaşı'ndan dönüldüğünde Hârise'nin evinde konaklamıştır.

Atâ' ibni Yesâr'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Hayber'den Safiyye (r.anha) ile birlikte dönünce Safiyye'yi Hârise ibni Nu'mân'ın evlerinden birine bıraktı."[16]

Sonra, Mâriye Annemiz (r.anha) Medine'ye geldiğinde Hârise'nin evinde konaklamıştır.

Âişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mâriye'yi kıskandığım kadar hiçbir kadını kıskanmadım. Çünkü o kıvırcık saçlı ve güzel kadınlardan biriydi. Allah Resûlü (sav) onu çok beğenmişti. Geldiği ilk gün Harise ibni Numan'a ait bir eve yerleşmişti. Bize de komşuydu."[17]

İnsan, kalbini tevbeyle arındırıp takvayla doldurmuyorsa, her geçen saat onun biraz daha istikametten çıkmasına sebep olur. Kurtulamadığı habis duygular derinlere kök salar ve her geçen zaman onun dünyaya olan hırsını biraz daha arttırır. Nebi'nin tarifiyle "Âdemoğlu yaşlandıkça iki duygusu gençleşir: Mal hırsı ve uzun yaşama hırsı."

Sonra, Allah Resûlü'nün (sav) biricik kızı Fatıma (r.anha) Alî (ra) ile evlendiğinde uzak bir yere taşınmışlardı. Allah Resûlü (sav) kızının yakınında oturmasını istiyordu. Fakat bir ev bulamıyor, kimseden de isteyemiyordu. Durumu öğrenen Hârise durur mu hiç? Doğruca Allah Resûlü'ne (sav) gidip evini takdim etti.

Ebû Ca'fer'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Medine'ye geldiğinde Ebû Eyyûb'un evine yerleşti ve orada bir yıl kaldı. Alî, Fatıma'yla evlenince Allah Resûlü (sav) Alî'ye bir ev bulmasını söyledi. Alî de bir ev aramaya başladı. Alî, Nebi'den (sav) biraz uzak bir ev buldu ve orada Fatıma'yla birlikte oturdu.

Nebi (sav) Fatıma'ya gelip, 'Seni kendime yakınlaştırmak istiyorum.' dedi.

Fatıma, Allah Resûlü'ne (sav), 'O hâlde bizden dolayı başka bir yere taşınması için Hârise ibni Nu'mân'la konuş.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Hârise bizim için (birçok defa) taşındı. Öyle ki artık bundan dolayı (istekte bulunmaktan) çekindim.' dedi.

Bu durum Hârise'ye ulaşınca, doğruca Allah Resûlü'nün (sav) yanına geldi ve dedi ki: 'Ey Allah'ın Resûlü! Senin Fatıma'yı yakınına taşıma isteğin bana ulaştı. İşte bunlar benim evlerimdir. Ben-i Neccar'ın sana en yakın olan evleridir. **Şüphesiz ki ben de malım da Allah ve Resûlü içindir. Allah'a yemin olsun ki Ey Allah'ın Resûlü! Benden aldığın mal, bende kalandan benim için daha sevimlidir.'** dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Doğru söyledin, Allah malını sana bereketli kılsın.' dedi.

Sonra Fatıma'yı Hârise'nin evine yerleştirdi."[18]

---

12. Ahmed, 21726; Tirmizi, 1900; Hadis "Baba cennetin orta kapısıdır." lafzıyla da varid olmuştur. (bk. Ahmed, 21717; İbni Mace, 2089)
13. bk. Târîhu Dımeşk, İbni Asâkir, Daru'l Fikri, 20/258
14. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbni Sa'd, Daru Sadır, 8/165
15. age. 1/238
16. age. 8/126
17. age. 8/212
18. age. 8/22

Hârise, evlerini Allah Resûlü'nün (sav) kullanımına o kadar çok açmış, onun için o kadar çok taşınmıştır ki Allah Resûlü (sav) artık şu cümleleri sarf etmek zorunda kalmıştır:

Muhammed ibni Ömer'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Hârise'nin Medine'de Nebi'nin (sav) evlerine yakın evleri vardı. Her ne zaman Allah Resûlü'nün (sav) ailesinin evlerini değiştirme ihtiyacı olduğunda Hârise evini diğeriyle değiştirirdi. Hatta öyle ki Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Andolsun ki evini bizim için (öyle çok) değiştirdi ki Hârise'den utanır oldum.' "[19]

İslam davası bizden bazı zamanlarda birtakım şeyler bekler. Maddi veya manevi fedakârlıklarda bulunmamızı ister. Bu bazen en çok ihtiyaç duyduğumuz ve en özel varlığımız olan evimiz bile olabilir. İşte Hârise ve onun gibi malını ve canını Allah'a satmış bahtiyarlar bir ân bile duraksamadan bu varlıklarını feda ederler. Daha istenmeden gönül rızasıyla getirip verirler. Verdikleriyle de kazandıklarının farkındalardır.

Dün böyleydi, bugün de böyledir, yarın da böyle olmalıdır. Muvahhidler yeri ve zamanı geldiğinde öz benliklerinden sâdır olan her şeyi dava yoluna sarfetmelilerdir. Genelde davanın kendisine, özelde davanın liderine; ihtiyaç duyulan her şeyi henüz istenmeden vermelilerdir. Öyle içten sunmalılardır ki alanın gönlünde hiçbir rahatsızlık kalmamalıdır. Şayet değersiz arzuların ve nefsî duyguların esaretinden kurtulur ve bunu başarabilirlerse Allah Resûlü'nün (sav) duası, umulur ki onların üzerinde de gerçekleşir. Yani Allah (cc) dünyada ve ukbada onlara bereket ihsan eder.

Ahirete Doğru

Hârise (ra) Allah Resûlü (sav) yaşarken kendisiyle birlikte mücadele ettiği gibi, ondan sonra da mücadelesini sürdürmüştür. Ebû Bekir'in, Ömer'in, Osmân'ın ve Alî'nin (r.anhum) dönemlerinde de birçok savaşa katılmış birçok fedakârlıkta bulunmuştur. Evvel ömründe de âhir ömründe de özverisini kaybetmemiştir. Artık hayatının sonlarına geldiğinde gözleri görmez olmuş, ancak bu durumu mescidlere bağlı kalmasına ve infakta bulunmasına engel olmamıştır:

"Hârise ibni Nu'mân gözlerini kaybetmişti. Odasının kapısıyla mescid arasına bir ip bağlamıştı (ve ona tutunarak namaza gidip geliyordu). Bu sırada yanına hurma ve başka şeylerle dolu bir sepet alırdı. Bir fakir kendisine selam verdiğinde sepetinden alır, ona verirdi. Bu durum evine varıncaya kadar devam ederdi.

Bunun üzerine ailesi, 'Biz senin işlerini görürüz.' derdi.

19. age. 3/488

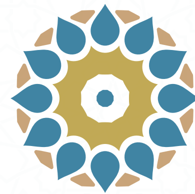
Harise ise, 'Ben, Allah Resûlü'nü, 'Fakirin ihtiyacını gidermek kişiyi kötü ölümden korur.' buyururken işittim.' derdi."[20]

İnsan, kalbini tevbeyle arındırıp takvayla doldurmuyorsa her geçen saat onun biraz daha istikametten çıkmasına sebep olur. Kurtulamadığı habis duygular derinlere kök salar ve her geçen zaman onun dünyaya olan hırsını biraz daha arttırır. Nebi'nin (sav) tarifiyle, "Âdemoğlu yaşlandıkça iki duygusu gençleşir: Mal hırsı ve uzun yaşama hırsı."[21]

Fakat dünyanın cazibesine kapılmayanlar bu durumdan müstesnadır. Yolculuğun sonuna yaklaştıkça onların ahiret korkusu artar. Bu korku salih amele dönüşür ve kişi dünyadan olabildiğince uzaklaşır.

İşte bu manada Hârise ibni Nu'mân Allah'ın (cc) kendisine açtığı bu yolda sabır ve sebatla ilerlemiş ve dünyada kendisine ayrılan vakti hayırla doldurmuştur. Arkasında hayırlı ameller ve hayırlı evlatlar bırakarak bu dünyadan göçüp gitmiştir. Nebi'den (sav) sonra vuku bulan fitnelere düşmemiş, daima salihlerin yanında yer almıştır.[22] Muâviye Dönemi'nde Rabbinin elçilerine ruhunu teslim etmiştir. Ruhumuz semaya yükselirken bizim niyazımız da budur.

Selam olsun Hârise'ye (ra). Allah (cc) kendisinden razı olsun...

20. age. 3/488
21. Müslim, 1047; Buhari, 6421
22. "Abdullah ibni Ziyâd'dan (rh) rivayetle dedi ki: 'Hârise ibni Nu'mân, muhâsara altındayken Osmân ibni Afvân'a 'İstersen seni korumak için savaşırız.' dedi.' " (bk. Târîhu Dımeşk, İbni Asâkir, Daru'l Fikri, 39/397)

OKUMA PARÇASI

Kerem ÇAĞLAR

BİR TUTAM "AİLE"

Arapça bir sözcük olan "الأسرة" kelimesi Türkçede "aile" anlamına gelir. الأسرة (Usra), aslında kök anlamıyla "zırh" manasındadır. Korunaklı bir zırh gibi olan aile de insanı hem maddi hem manevi olarak dışarıdan gelmesi muhtemel olumsuzluklara karşı muhafaza etmesi nedeniyle bu şekilde isimlendirilmiştir.

İçerdiği anlam zenginliği düşünüldüğünde bu sözcük aslında insana, aile sıcaklığı ve aile içindeki korunmuşluk da dâhil birçok açıdan her ân muhtaç bir durumda olduğunu hatırlatmaktadır. Gerçek zenginliğin aile bünyesinde saklı olduğunu hem büyük aile içerisinde yetişmiş hem de evlendikten sonra yeni bir aile sahibi olan genç çiftlerde daha kuvvetli bir surette müşahede etmek mümkündür.

Kuşkusuz evlilikle beraber kurulan aile yuvası, dünya hayatında insana sükûnet aşılayan saadet membası eşsiz bir ihsandır. Bu nimetin farkında olmak da ayrı bir nimet.

Kalabalıklar içinde yalnız kalmış bir gönlü ancak salih/saliha bir eş neşelendirebilir. Muhabbetin en özelini ve sıcak, müşfik dost eliyle hayatı yaşanılır kılan paylaşımı ancak bir eş sunabilir insana. Aile, Allah'ın rahmetiyle desteklenen, çocuklar ve temiz rızıklar bahşedilerek güzelleştirilen kutlu bir yapıdır. İnsan soyunun geleceğe temiz bir şekilde taşınabilmesi için de aile zorunludur.

Aile olmak, bir bütünü tamamlamak demektir. Kur'ân-ı Kerim'in ifadesiyle eşlerin birbirlerine örtü olmaları demektir.[1] Eş olmak, kişinin kendi eksikliğini kabul edip eşiyle tamamlanması, kemale doğru adım atması, eşinin onu bir örtü gibi sarıp sarmalamasıdır. Fıtratı bozulmamış olan ve tevhid akidesine sahip fertler için aile müessesesi Allah'ın (cc) en büyük bağışlarındandır. Aile; cennet hayatını andıran huzurun, sekinetin, sevginin, saadetin ve lezzetin paylaşıldıkça çoğalarak değer kazandığı yerdir.

Resûlullah (sav) aileyi hem bir bereket iklimi hem de büyük bir zenginlik olarak vasıflandırmaktadır. Resûlullah (sav) yeni evlenen birisini şu sözlerle tebrik eder ve eşler için şöyle dua ederdi:

"Allah mübarek eylesin, sana bereketler ihsan etsin, eşini de seni de hayır ve iyiliklerde ortak etsin."[2]

Her bir ferdinin Allah'a yönelerek kullukta birbirlerine yardımcı olduğu mümin bir ailede yaşıyor olmak dünya hayatının en büyük saadetlerindendir.

1. bk. 2/Bakara, 187
2. Ebu Davud, 2130; Tirmizi, 1091

Aile; cennet hayatını andıran huzurun, sekinetin, sevginin, saadetin ve lezzetin paylaşıldıkça çoğalarak değer kazandığı yerdir.

Aile, bilhassa müminler için bereket kapılarının hiç kapanmadığı bir kapıdır. Bu kapıdan dualarla girmek, sevgi, şefkat ve merhamet duygularıyla yuvayı imar etmek gerekir.

Her aile için en değerli ve önemli rızık; âdeta cennetten birer meyve olan çocuklardır. Çocuklar, anne ve babalara birer emanettir. Daha ilk ândan itibaren anne baba sevgiyle ve gönüllerinin tüm aklığıyla çocuklarını yuvalarına buyur ederler.

En Değerli Bağış

Hayata hazırlık mektebi olan aile içerisinde çocuklara verilebilecek en değerli bağışı şöyle tarif etmektedir Resûlullah (sav):

"Bir baba çocuğuna güzel ahlaktan daha değerli bir bağışta bulunamaz."[3]

Özellikle ilk yaşlardan itibaren çocuklara verilebilecek en güzel değerler hayâ ve edeptir. Aile, çocuklara güzel ahlakın aşılandığı yerdir: Bu hususta ailede bulunan herkes kendince katkıda bulunmalıdır. Çocuklar, anne ve babaların yardımcısıdır. Öyle de olmalıdır. Mümince bir aile yuvasında eşler birbirlerinin üstüne titrer. Anne ve baba çocuklarını gözetir, hâl veya istikbalde her türlü menfi unsurlardan muhafaza etmeye çalışır.

Babanın Gölgesi, Annenin Duası

Ailede hâlen hayatta olan bir büyük varsa büyük bir saygı görür. Geçmişte aile hayatımızda yaşlılar, hayatlarını çocukları ve torunlarıyla bir arada geçirirdi. Büyükanne, tecrübesiyle ve anaçlığıyla; büyükbaba da birikimiyle ve babacanlığıyla ailenin sağlam bir dayanağıydı. Bu güzelliklerin canlı tutulması mümin ailelere daha çok yakışır.

Hayat boyu sahip olunacak itikad, ahlak ve bilincin temellerinin atıldığı, ruhların manevi değerlerle beslendiği bereketli sıcacık yuvadır aile. Her bir ferdinin Allah'a (cc) yönelerek kullukta birbirlerine yardımcı olduğu mümin bir ailede yaşıyor olmak dünya hayatının en büyük saadetlerindendir.

3. Tirmizi, 1952

Allah'a (cc) kulluğun lezzeti, gerçek manada kardeşliğin/uhuvvetin anlamı, ebeveyn olmanın tatlı sorumluluğu ve şerefi keşfedilir ailede. Aile içerisinde her bir fert kendisine, ailenin diğer bireylerine, çevresindekilere ve bütün dünyaya bir anlam biçer. Kişi, aile içerisinde gönülden paylaşmayı, en güzel bir şekilde geçinmeyi, karşılaşılabilecek her türlü sıkıntıyı birlikte göğüsleyip hep beraber huzur ve saadet üzere yaşamayı öğrenir.

Bir yönüyle aile, ekonomik bir birlik ve adil bir paylaşma ortamıdır aynı zamanda. En koyu tonlarda muhabbet, kanaat, saadet ve ıstıraplar da ayrımsız bir şekilde paylaşılır burada.

Aileyle Bütünleşmek

Resûlullah'ın (sav), hepsi de ailenin önemini anlatan yüzü aşkın hadis-i şerifi vardır. Kur'ân-ı Kerim'de kıssası anlatılan peygamberlerin de aileleriyle bütünleştiklerini görürüz. Örneğin İbrâhîm (as), baba şefkatiyle bereketli sofrasının etrafında ailesini ve misafirlerini toplardı. Başkalarından önce mesleği put yontuculuğu olan babasını tevhide davet etmişti.

Yûsuf (as) yalan, hased, iftira, kuyuya atmak suretiyle öldürmeye teşebbüs gibi yaptıkları onca cürme rağmen kardeşlerini affetmiştir. Nûh (as), kâfir olduğu hâlde oğlu için Allah'a (cc) yalvarıp yakarmıştır. Doğrusu tüm bunların temelinde birer beşer olan peygamberlerde dahi aile bağlarının izahı çok da kolay olmayan muharrik bir güç bulunmaktadır.

Aile Yoksa Elem Vardır!

İslam öncesi tarihe baktığımızda sağlam ve sağlıklı toplumun olmazsa olmazı olan aile bağlarının koptuğu da müşahede edilmektedir. İslam öncesi cahiliye devrinde normal evliliklerin yanında günümüzde olduğu gibi zinakâr partner hayatı, sapkın beraberlikler ve ilişkiler, Rafızî güruhlar içerisinde âdeta dinî bir vecibeymiş gibi uygulanan geçici bir süreliğine evlilik(!) adı altında muta sözleşmesi yapanlar, çocuk sahibi olmak için eşini asil olduğuna inandıkları bir erkeğe sunanlar ve hatta babasının ölümünden sonra üvey annesiyle evlenenler insanlığın yüz karası olmuştur. Aile hayatının olmadığı yerde nesebi gayrisahih, cinsel sapkınlıklara savrulan ve fıtrata ters gayriahlaki hayat tarzı hâkim olur.

İslam dini ailenin varlığını tehdit eden tüm gayrimeşru ilişki biçimlerini yasaklar. Allah (cc) bu tür gayrimeşru beraberlikleri kaldırmış, mutlu bireylerden oluşan huzurlu bir toplum için, "Aranızdan bekâr olanları evlendirin."[4] ayetiyle aile yuvaları kurmayı öğütlemiştir. Resûlullah (sav) bu hususta gençlere öğütte bulunurken İslam toplumuna da dolaylı olarak bir sorumluluk yüklemektedir:

4. "İçinizden evli olmayanları, köle ve cariyelerinizden salih olanları evlendirin. Şayet fakirlerse, Allah onları ihsan ve lütfundan zengin kılacaktır. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi', (her şeyi bilen) Alîm'dir." (24/Nûr, 32)

“Ey gençler! Aranızdan evlenmeye gücü yetenler evlensin. Çünkü evlenmek, gözü haramdan çevirmek ve iffeti korumak için en iyi yoldur.”[5]

İnsan bazen kendisini Rabbine yakınlaştıracak olanın karısı, kocası ya da çocukları değil, salih amelleri olduğunu unutarak sülalesinin veya aşiretinin çokluğuyla övünür.

Oysa gönlünde imanın aydınlığı olmayan bir kimse için mal veya evlatların çokluğuyla ziynetlenmiş gibi görünen debdebeli bir hayat, kendisini ateşten kurtaramayacağı gibi onun azgınlığını ve ateşin yakıcılığını körükleyen vahim bir akıbete sürükleyebilir.

Asıl Hazine Salih/Saliha Bir Eştir

Resûlullah'ın (sav), “İnsan; ailesi, malı, nefsi, çocuğu ve komşusuyla imtihan olur. Oruç, namaz, sadaka ve iyiliği emredip kötülükten sakındırma işte bu imtihana (sınanma esnasındaki kusurlarına) kefaret olur.”[6] Bu hadis-i şerifteki “imtihan” vesilesi olarak adlandırılan aile; anne baba çocuk üçgeninde kurulmuş hassas dengeler ağıdır.

Aile yuvasında aynı evi paylaşmak, haklar kadar sorumlulukların varlığını da gerekli kılar. Aile fertleri yakınlaştıkça huzur için gösterilmesi gereken ihtimam da doğal olarak katlanmaktadır. İşte bu noktada İslam, eşler arası ilişkiyi düzenlerken tek taraflı görev yüklemesi yapmaktan veya bir tarafa sınırsız özgürlük tanımaktan ısrarla kaçınır:

“Dikkat edin! Sizin kadınlar üzerinde hakkınız olduğu gibi, onların da sizin üzerinizde hakkı vardır.”[7]

Resûlullah (sav) bir defasında Ömer ibni Hattâb'a (ra) asıl hazinenin altın ve gümüşte aranmaması gerektiğini şu sözlerle anlatır:

“Biriniz için elde edebileceği en kıymetli hazinenin ne olduğunu sana söyleyeyim mi? O, saliha bir kadındır. Kocası ona baktığı zaman içini sevinç kaplar, kocası ondan bir şey yapmasını istediğinde yapar, kocası yanında olmadığı zaman (onun haklarını ve saygınlığını) korur.”[8]

Allah (cc), anne ve baba olan tüm müminler için şu duanın gerçekleşmesini daima müyesser kılsın:

“Onlar ki: ‘Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan göz aydınlığı/sevinç ve huzur kaynağı olacak kimseler ihsan et. Ve bizi muttakilere imam/öncü kıl.’ derler.”[9]

5. Buhari, 5065; Müslim, 1400
6. Müslim, 144
7. Tirmizi, 1163; İbni Mace, 1851
8. Ebu Davud, 1664
9. 25/Furkân, 74

MAHİ

SOLUCAN SEVGİSİ

Allah, yarattığı her hayvana bir bilgi dercetmişti. Kur'ân bunu "vahiy" olarak tanımlıyordu. Bu vahiy, yaratılmış tüm canlılar için geçerliydi. Bir nevi yaratılış gayesiydi. Bir tırtıla, bir hamam böceğine, bir arıya, bir ayıya, bir kaplumbağaya, bir vatoza verilmişti... Daha birçok hayvanın hayatı bu vahiyle şekillenmişti.

Bahçeli bir okulda görev yapıyordum. Tohumlar ekiyor, büyümelerine şahitlik ediyor, mahsullerini keyifle topluyorduk. Baharda ayrı, sonbaharda ayrı bir güzellikteydi bahçemiz. Yalnız, yağmurlarla beraber solucanlar da ortaya çıkıyordu. Onlardan korkmazdım. Ama pembe renkleri ve boğum boğum bedeniyle biraz itici gelirlerdi. Tâ ki Carl'ı tanıyana kadar.

Carl, bir solucandı. Toprağın altında yaşıyor, hep hareket ediyor, kazıyor, tüneller açıyordu. Kuru yaprakları yiyip gübresini bırakıyor, toprağı hem besliyor hem de altüst ederek günbegün tava getiriyordu. Bir gün, tohum toplayan bir tarla faresiyle karşılaştı. Fare, Carl'a, "Niçin bunu yapıyorsun?" diye sordu. Carl bunun cevabını bilmiyordu. Ama artık öğrenmeliydi. "Bilmiyorum. Ama öğreneceğim. Birazdan dönerim." diyerek oradan ayrıldı.

Yolda tavşanla karşılaştı. "Bu yaptığımı niçin yapıyorum?" diye sordu. Tavşan cevabı bilmediğini söyledi ve ekledi: "Ben ne yapıyorsam bebeklerim için yapıyorum."

Carl'ın bebekleri yoktu. Tilkiyle karşılaştı. Sorusunu ona da sordu. Tilki, "Bilmiyorum, ama ben avlanmak için buradayım." dedi.

Carl, sincaba sordu. Sincap, "Ben yaşadığım ağacın tohumlarını ekmek için buradayım." dedi. Carl hâlâ cevabını bulamamıştı. Az gitti uz gitti, birçok hayvanla karşılaşıp sorusunu yineledi. Carl arayışını sürdürürken toprak kurudu, eski tavını tamamen kaybetti. Hatta sertleşti.

Tüm hayvanlar bu çorak araziyi yavaş yavaş terk etti. Carl geri döndüğünde yiyecek kurtçuk bulamadığı için ağlayan hamam böceğinden başka kimseyi göremedi. İşte o ânda "Niçin?" sorusunun cevabını bulmuştu. Ve ne yapması gerektiğini de çok iyi biliyordu. Günlerce toprağı kazdı, yedi, gübre bıraktı. O çorak araziyi yeniden bereketli toprağa dönüştürdü.

Nahif bir bedene sahip olup da Allah'ın izniyle tüm yeşilliklerin mimarı olduğunu öğrenince o pembe varlıkları sevmemek imkânsızdı. Allah (cc), yarattığı her hayvana bir bilgi dercetmişti. Kur'ân bunu, "vahiy" olarak tanımlıyordu. Bu vahiy, yaratılmış tüm canlılar için geçerliydi. Bir nevi yaratılış gayesiydi. Bir tırtıla, bir hamam böceğine, bir arıya,

bir ayıya, bir kaplumbağaya, bir vatoza verilmişti... Daha birçok hayvanın hayatı bu vahiyle şekillenmişti. Biz göz önünde olanları biliyor ve onları sıklıkla anıyorduk. Bal veren arı, süt veren inekten öteye gitmiyordu andıklarımız. Yahut manzarasıyla içimizi açan, gönlümüze ferahlık veren, üzerinde uzandığımız çimenleri sadece yağmurun, güneşin ve toprağın eseri sanıyor, hiç anmadığımız, varlıklarını dahi hatırlamadığımız solucanlar ve birçok haşeratın bu ekosistemde aktif olarak çalıştığını unutuyorduk. İşte Carl ile hayvanlar âlemine bakış açım değişti.

Her kitapta olduğu gibi bu kitapta da öğrendiğim başka şeyler de oldu. Bunlardan üçünü zikredeceğim:

Kâinatta O'nun yaratma sıfatına şahitlik eden nice harikalar var. Tavus kuşunun kuyruğundan, mirketlerin yer altında inşa ettikleri evlere, arı sinek kuşunun tasarımından, kaka böceklerinin longozları yaşatma mücadelesine, buluttan yağmura ve hatta kar tanelerine kadar her şey O'nun kudretinin izleri...

Büyük küçük birçok canlının yaratılış hikmetleri, yavrularımıza anlatacağımız ilk derslerden biri olmalı bence. Çünkü bu hikmetler, "Allah (cc) bizi niçin yarattı?" sorusunun cevabını anlamayı kolaylaştırıyor. Bu soruyu dört yaşından itibaren sormaya başlıyor çocuklar. Soru gelmeden zihin her canlının yaratılışındaki sebebi kavrarsa kendi yaratılışında da bir amaç güdüldüğünü fark edecektir. Solucanlar toprağı canlandırmak için, tavuklar yumurtlamak için, atlar yükümüzü taşımak ve ulaşım için var... "Peki, ben anne/baba? Ben niçin yaratıldım?" dediğinde kendisine aktarılan Bakara ve Zâriyât Surelerindeki hikmeti kolaylıkla anlayacaktır çocuk.

Zaman zaman çocuklarımıza sorumluluklar yükleriz. Takibini yapmadığımız ve kolaylaştırmadığımız için birçok sorumluluğu yerine getirmez çocuklarımız. İşte Carl, yerine getirilmeyen görevlerin akıbetini göstermesi açısından da manidar... Carl toprağı kazmadığında ne oldu? Bulutlar yağmur yağdırmazsa ne olur? Arılar grev yapsa? Bu sorular çocuğun anlayabileceği şekilde çoğaltılarak, yerine getirilmeyen sorumlulukların sebep olduğu sıkıntıları idrak etmesi sağlanabilir.

Son olarak, hepimizin sıklıkla sorduğu bir sorunun cevabına götürüyor bu şirin kitap bizi: "Çocuklarımıza Allah'ı nasıl anlatalım?" İşte böyle anlatılır Yüce Rabbimiz. Yarattığı mucizevi canlılar üzerinden, bu minik canlılar vasıtasıyla insana sunduğu imkânlar üzerinden tanıtılır Yüce Allah. Kâinatta O'nun yaratma sıfatına şahitlik eden nice harikalar var. Tavus kuşunun kuyruğundan, mirketlerin yer altında inşa ettikleri evlere, arı sinek kuşunun tasarımından, kaka böceklerinin longozları yaşatma mücadelesine, buluttan yağmura ve hatta kar tanelerine kadar her şey O'nun kudretinin izleri... Yavrumuzla bu izleri takip ederek Rabbimizin yolunu tutabiliriz.

Böyle bakınca siz de sevdiniz Carl'ı değil mi?

İNSANIN BAŞLANGICI: DÖLLENME

Dr. Gözde TERCUMAN

Olağanca zorluğu atlatarak oluşmuş, onlarca karanlık evreden geçerek rahimde büyümüş, doğumun zorluklarına göğüs gererek dünyaya gelmiş ve bebeklik, çocukluk, ergenlik evrelerini geride bırakarak bir yetişkin olmayı başarmıştır. İnsanoğlu fıtratına, yaradılış özüne döndüğünde imtihanlarla dolu cennet yarışında da Rabbinin yardımını, bereketini, korumasını beraberinde bulacaktır. Çünkü bir hücreden (zigottan) insanın oluşumuna bakıldığında dikkat çeken bir nokta, hücre olsun insan olsun fark etmez, yaradılış kodlarına boyun eğildiğinde ve fıtratın gereği yapıldığında, Allah'ın izni ve yardımıyla zaferin de beraberinde geleceği gerçeğidir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Geçen ayki sayımızda yumurta hücresini genel hatlarıyla oluşturmuş, rahmin gebelik için yaptığı hazırlıktan ve hayızdan bahsetmeye çalışmıştık. Allah nasip ederse bu ayki yazımızda sperm ve yumurta hücresinin birleşmesini, yani döllenmeyi ele alacağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

Yumurtlama gerçekleştiğinde, yumurta hücresi olgun hâlde, çevresindeki hücre katmanlarıyla birlikte yumurtalıktan tüplere geçmiştir. Yumurta yirmi üç kromozoma sahiptir ve mayoz bölünmenin ikinci durağında beklemektedir. Eğer sperm hücresi kendisini bulursa ve döllenme gerçekleşirse mayoz bölünme devam edecek ve tamamlanacaktır. Spermle döllendikten sonra zigot hâlini alacak, hücre sayısı artacak ve rahme doğru yol alacaktır. Rahme ulaştığında tohumun toprağa gömülmesi gibi rahme gömülecek ve bir evreden diğerine yolculuğu sürecektir...

Üreme hücrelerinin sahip olduğu kromozom sayısının miktarı ve mayoz bölünme, neslin genetik açıdan selameti için çok önemlidir. Genetik bilgi şifremiz DNA, kilometrelerce uzunluğa sahip ipliklerden oluşmaktadır. Bu ipliklerin hücre içine sığabilmesi ve karışmadan kullanılabilmesi için özel bir düzen gerekir. Tıpkı binlerce ipin birbirine karışmasın diye makaralara sarılıp muhafaza edilmesi gibi, DNA iplikçikleri de hücrenin çekirdeğinde özenle paketlenir. Bu makaralar belli düzende bir araya gelir ve kromozomları oluşturur. Allah (cc), insanı kırk altı kromozomlu DNA'ya sahip olarak yaratmıştır. İnsan DNA'sı, yarısı anneden yarısı babadan gelen genetik bilginin toplamından oluşur:

"Kuşkusuz çiftleri, erkek ve dişi olarak yaratan O'dur."[1]

"Yerin bitirdiklerinden, kendi nefislerinden ve daha bilmedikleri (varlıklardan) çifter çifter yaratan (Allah), tüm eksikliklerden münezzehtir."[2]

Rabbimiz en güzel şekilde yarattığı gibi, yarattıklarını korumaya da güç yetirendir. İnsan neslini genetik açıdan korumak ve insanın sahip olduğu genetik bilgiyi belli

1. 53/Necm, 45
2. 36/Yâsîn, 36

sayıda sabit tutmak için üreme hücrelerine özel bir bölünme şekli belirlemiştir. Mayoz bölünme dediğimiz bu özel bölünme şeklinde, üreme hücreleri olgunlaşırken genetik şifresini kırk altı kromozomdan, yirmi üç kromozoma indirecek şekilde yarıya düşürür. Yirmi üç kromozomlu yumurta hücresi ve yirmi üç kromozomlu sperm hücresi birleşir; kırk altı kromozomlu zigotu oluşturur. Böylece insanoğlunun genetiği sayısal olarak kırk altı kromozomda sabitlenir. Üreme hücrelerinde mayoz bölünme gerçekleşmese ve böylece kromozom sayısı yarıya düşmeseydi her döllenmeyle neslin kromozom sayısı iki katına çıkardı. Âdem'den (as) bugüne insanoğlu çoğaldıkça, hücrenin içinde trilyonlarca kromozom birikir, bilgi yığını oluşurdu. Hücreler hangi bilgiyi nasıl kullanacağını şaşırır, kaos olurdu. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

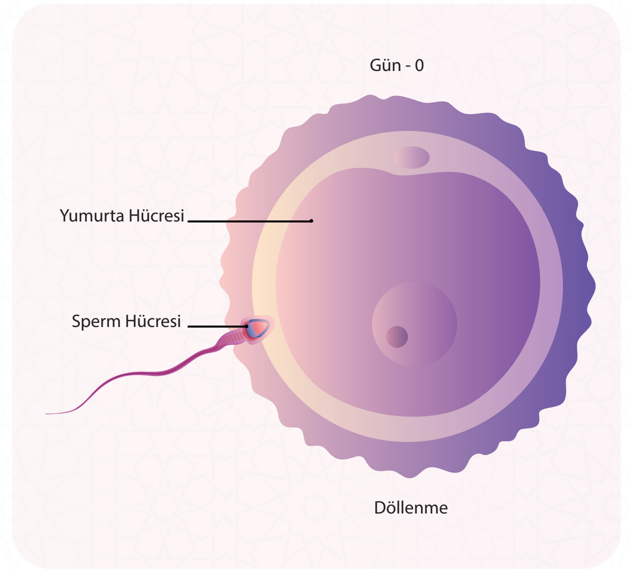
Üreme hücrelerine özel olan, vücudun başka hiçbir hücresinde görülmeyen, mayoz bölünmenin tek hikmeti neslin genetiğini sayısal olarak korumak değildir. Her mayoz bölünmede DNA miktarı yarıya düşerken birbirleriyle parça değişimi yaparlar ve her seferinde mevcut DNA ipliğinin içeriğinde değişiklikler meydana gelir. Bu değişimler sayesinde insanın görünüşü/sureti farklılaşır. Rabbimiz (cc) genetik olarak sayıyı sabit tutmakta, bununla birlikte bu sabit sayıya bereket vermekte ve her insanı farklı görünüşte yaratmaktadır. Bir bebek, anne veya babasına benzemekle beraber onlardan farklıdır ve tamamen kendine has görüntüsü vardır. Hiçbir insan birbirinin tıpatıp aynısı değildir. İkizlerde bile farklılıklar bulunmaktadır.

Tarihten bugüne, vücuttaki bir hücreden, insan topluluklarına kadar kâinattaki her şeyi yaratan ve yarattığını da benzersiz kılan Rabbimizin, çeşitlendirmek için sayılara (binlerce DNA'ya) ihtiyacı yoktur. Allah (cc) istediğinde, iradesi doğrultusunda, tüm inceliğiyle, olacak olan gerçekleşecektir. Âdem'den (as) gelen kırk altı kromozom ve Havva Annemizden gelen kırk altı kromozoma öyle bir bereket verir ki ilk insandan kıyamete dek katrilyonlarca insanı birbirinden farklı, her bireyi kendine has, benzeri olmayacak şekilde yaratabilir. Subhanallah!

"Tevekkül edecek olanlar yalnızca Allah'a tevekkül etsinler."[3]

Kadın üreme hücresi olan yumurta, olgunlaşma sürecinde mayoz bölünmenin bazı evrelerinde duraklar ve yıllarca bekler. Yumurta hücresi için şartlar oluştuğunda durmuş olan mayoz bölünmeyi tamamlayacaktır. İlk şart kız çocuğun buluğ çağına erişmesidir. Yumurtlama (ovulasyon) gerçekleşirken hormonların zirve değere ulaşmasıyla birlikte ilk eşik geçilir ve ikinci duraklama noktasına varılır. Yumurta hücresi bu evrede yirmi üç kromozoma sahiptir ve yumurtalıktan tüplere geçmiştir.

3. bk. 14/İbrâhîm, 12

Sperm, kadın bedenine ulaştığında, yumurta hücresini bulmalı ve döllemelidir. Yaklaşık yarım milyar sperm hücresi kadın bedenine gelir ve yumurtayı bulmaya çalışır. Spermin bu yolculuğu, büyük bir şehrin sokaklarında eşini arayan insan gibidir. En geç bir gün[4] içerisinde eşini bulması gerekir. Aralarında hiçbir iletişim olmadan birbirlerini bulmaları ne kadar zorsa spermin de yumurtaya yönelmesi ve onu bulması da o kadar zordur. Bu yüzden Rabbimiz yumurta hücresine, kimyasal moleküller salgılayarak haberleşme yeteneği vermiştir. Sperme yumurtanın yerini haber veren kimyasal mesajlar ulaştıkça, yumurtaya doğru yönelir.

Her ne kadar kadın bedeni, eşiyle birlikte olduktan sonra sperme yardımcı olmak için rahimde kasılma gerçekleştirse de sperm hücresi yolun zorluklarını aşmak için yanında bazı moleküller[5] getirse de yumurta hücresi sperme haber göndererek yerini bildirse de en nihayetinde yarım milyar sperm hücresinden yirmi otuz kadarı yumurtaya ulaşabilir. Ve sadece bir tane sperm hücresi yumurtayı dölleyebilir.

Neslin korunmasında başka bir vesile de yumurtanın tek bir sperm tarafından döllenebilir olmasıdır.

Yumurtaya ulaşan sperm hücresi, yumurtayı dölleyebilmek için; yumurtanın çevresinde katmanlar hâlinde sıralanmış hücreleri geçmeli ve yumurtaya ulaşmalıdır. Sperm hücreleri yumurtanın çevresindeki hücre katmanları arasında kendilerine bir yol açmaya çalışır. Bu hücre katmanlarını geçmeyi başarıp yumurta hücresinin dışındaki zara temas eden ilk sperm hücresi, bazı kimyasal moleküller salgılar ve özel bir reaksiyon[6] başlatır. Bu reaksiyonla yumurtanın etrafına zırh örer; diğer spermlerin yumurtaya ulaşıp yumurtayı döllemesini

4. Sperm hücresinin ömrü altı yedi gün, yumurta hücresinin ömrü bir gündür.
5. Spermin özelliklerine, ileriki sayılarda erkek fizyolojisinden bahsedilirken değinilecektir.
6. Zona Reaksiyonu

engeller. Bu özel reaksiyon, yumurtanın tek bir spermle döllenmesi için koruyucu işlev görür. Yumurta hücresi birçok spermle döllenebilir olsaydı her seferinde genetiği ve kendisi belirsiz, farklı bir canlı oluşur, bir denge ve istikrar kalmazdı. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Sperm hücresi yumurtayı bulup döllenme gerçekleştiğinde, kromozomlar birbiriyle birleşmeden önce yumurtada duraklamış olan ikinci eşik de geçilir ve mayoz bölünme tamamlanır. Yumurta ve sperm hücreleri genetik olarak da birleşir. Yumurta ve spermin birleşmesinden oluşan hücreye zigot denilir. Zigot, insanı oluşturacak ilk hücredir.

Yarım milyar sperm hücresinden sadece bir tanesi başarılı olup yumurtayı dölleyebilir. Rabbimizin yardımıyla, bereketiyle, korumasıyla yumurtaya ulaşan tek bir tane sperm... İnsan, kendi yaratılış süreci üzerinde tefekkür ettikçe ne kadar ince bir ayar ve ne kadar büyük zorluklar olduğunu fark edecektir. Bu yazıyı okuyabilen herkes, Allah'ın (cc) izniyle başarıya ulaşan o sperm hücresidir.

Kim cennet yarışında şüpheye kapılır, kendisini güçsüz, yorgun, tükenmiş hissederse yaratılış ayetlerine bir de bu gözle bakmasında fayda vardır. Olağanca zorluğu atlatarak oluşmuş, onlarca karanlık evreden geçerek rahimde büyümüş, doğumun zorluklarına göğüs gererek dünyaya gelmiş ve bebeklik, çocukluk, ergenlik evrelerini geride bırakarak bir yetişkin olmayı başarmıştır. İnsanoğlu fıtratına, yaradılış özüne döndüğünde imtihanlarla dolu cennet yarışında da Rabbinin yardımını, bereketini, korumasını beraberinde bulacaktır. Çünkü bir hücreden (zigottan) insanın oluşumuna bakıldığında dikkat çeken bir nokta, hücre olsun insan olsun fark etmez, yaradılış kodlarına boyun eğildiğinde ve fıtratın gereği yapıldığında, Allah'ın (cc) izni ve yardımıyla zaferin de beraberinde geleceği gerçeğidir.[7]

Bir hücrenin başarısı, ölmeden olgunlaşabilmesidir.

Kadın üreme sisteminin başarısı, yumurta hücresini en iyi şekilde oluşturabilmesidir.

Rahmin başarısı, gebeliğe en iyi şekilde hazırlık yapabilmektir.

Bir yumurtanın başarısı, en iyi şekilde olgunlaşmak ve döllenmeye hazır olabilmektir.

Erkek üreme sisteminin başarısı, sperm hücrelerini üretip yola hazırlayabilmektir.

7. "Ey insanlar! Şayet (öldükten sonra) dirilmeden yana şüphe içindeyseniz, şüphesiz ki sizi topraktan yarattık. Sonra bir damla meniden, sonra donmuş kan pıhtısından (embriyo) sonra da yaratılışı tamamlanmış, tamamlanmamış bir parça etten... (bunları yapanın yeniden diriltmeye kâdir olduğunu) sizlere açıklamak için. Dilediğimizi belirli bir süreye kadar rahimlerde tutuyoruz. Sonra sizleri birer bebek olarak çıkarıyoruz, sonra da yetişkinlik çağına ulaşmanız için (size ömür veriyoruz). Sizden kimi ölüyor, kimi de ömrün en kötü çağına döndürülüyor ki, bildikten sonra hiçbir şey bilemesin. Sen yeryüzünü kurumuş/hareketsizleşmiş görürsün. Üzerine su indirdiğimizde (önce) titreşir, (sonra) kabarır ve her göz alıcı çiftten bitkiler bitirir." (22/Hac, 5)

Bir spermin başarısı, yumurtayı dölleyebilmektir.

Bir zigotun başarısı, hayatta kalıp rahme gömülebilmektir.

Bir embriyonun başarısı, eksiksiz bir bebek oluşturabilmektir.

Bir bebeğin başarısı, doğup büyüyebilmektir.

Bir insanın esas başarısı da hidayet bulup tevhid üzere ölebilmektir...

Döllenmiş yumurta hücresi yaklaşık bir haftada tüplerden rahme ulaşır. Bir hafta boyunca hücrelerin sayısı artar. Yumurtalıktan çıkıp tüplere geçen, rahme doğru bir boşlukta yolculuk yapan yumurtanın ve döllendiğinde oluşan zigotun beslenmesini sağlayacak besin ortamda bulunmaz. Her şeyi en güzel şekilde yaratan Rabbimiz, yarattığının ihtiyaçlarını da en iyi şekilde bilmektedir. Rahimde kendisi için hazırlanmış besinlere (kan göletlerine) ulaşana dek, çoğalan hücreleri hayatta tutacak besin, yumurta hücresinin içerisindedir.

Rabbimiz, yumurta ve zigot hücresinin rızkını en başından yanına yerleştirmiştir.

Normalde hücreler bölünüp çoğalırken ortadan ikiye bölünürler. Böylece sitoplazmadaki besinler paylaşılır ve oluşan iki hücreye de yeter. Fakat yumurta hücresinin geçirdiği özel mayoz bölünmede, hücreler ikiye bölünürken eşit şekilde bölünmez. Genetik şifrenin yarısı, hücreden çok küçük bir pay alıp ölürken; diğer yarısı hücrenin neredeyse tamamını alır ve döllenme için hazırlanır. Zahiren adaletsiz gibi görünen bu paylaşımdaki bir hikmet tüplerdeki yolculuğu sırasında zigota yetecek besinin karşılanmasıdır. Genetik açıdan sayının korunması için DNA'nın yarısı yok olmak zorundadır, zaten ölecek bir parçaya hücreden büyük bir pay ayırmak, diğerinin hayatta kalma olasılığını azaltır. Yaşayan her bir canlının rızkını üzerine alan Rabbimiz (cc), hikmetiyle rızkı pay etmekte ve herkese ihtiyacı olan ulaşmaktadır:

"Ve onu hiç ummadığı yerden rızıklandırır. Kim Allah'a tevekkül ederse O, kendisine yeter. Şüphesiz ki Allah, (dilediği) emrini yerine getirecek olandır. Muhakkak ki Allah, her şey için bir ölçü/zaman/vade tayin etmiştir."[8]

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

Rabbim ömür verirse bir sonraki sayıda görüşmek duasıyla...

8. 65/Talak, 3

İSLAM'IN SINIRLARI DÂHİLİNDE "HAYIR" DEMEK

Özge UZUNKAYA

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Hayatımız boyunca birçok sınıra ihtiyaç duyarız. Sınırlar sadece fiziksel olarak değil, psikolojik olarak da karşılık bulmaktadır. Duygusal, psikolojik, maddi manevi, dinî, zamansal ve daha birçok sınır...[1] Kişinin; mutluluğu elde edebilmesi, kendini ifade edebilmesi ve daha sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için yaşamında "sınırların" olması elzemdir. Bundan dolayıdır ki sınırlar konusu oldukça mühimdir. Bu yazımızda, "İlişkilerimizde sınırı nasıl koyabilir ve koruyabiliriz? Sınır olmayan ilişkilerde hangi problemler ortaya çıkar? Zor bireylere karşı sınırlarımızı nasıl muhafaza edebiliriz?" sorularını yanıtlayarak ilerleyeceğiz.

Kısaca sınır; kişiyi "ben" yapan, ilişkilerin karakteristiğini belirleyen, kişinin kendisi için çizmiş olduğu bariyerlerdir. Kişinin konuşmak istemediği bir mevzu için "Hayır." yanıtını verememesi duygusal sınırlarını koruyamamasıdır. Örneğin; herhangi birinin fiziksel görünümüyle ilgili düşüncelerini rahatça dile getirerek karşı tarafa iletmesi sonucu karşı tarafın buna içerleyip onaylaması veya düşüncelerini söylemeyerek sessiz kalması, fiziksel sınırları olmadığının göstergesidir. Özelinizle ilgili konuşulması, verdiğiniz emanete zarar gelmesi gibi durumlar; sınırların olmadığı, bireyin kendini kötü ve eksik hissettiği bazı sınır ihlalleridir.

Sınır koymanın en temel yolu "Hayır." diyebilmektir. Kişilerin sahip olduğu birtakım korku ve kaygılar, sınır koymadaki başlıca engeller arasındadır. Bu kaygı ve korkulardan bazıları; dışlanma, sevgiyi kaybetme, karşıdaki kişinin öfkesinden yahut incinmesinden korkma, bencil görünme... gibi güçlü duygulardır. Sınırları koruyamamanın bir diğer göstergesi de "Hayır." denilmediği gibi, "Evet." yanıtını da verememektir.

Kısa bir hikâyeden bahsetmek ve makalenin sonunda hikâyeye tekrar dönüş yapmak istiyorum.

Selim, ofisten çıkmak üzereydi ki müdürü Hakan durmasını işaret ederek, "Seni yakaladığıma sevindim Selim." dedi. Şirkette başarılı isimlerden biri olan Hakan, tam bir

Sınır koymak; soğuk davranmak, o kişiyle görüşmemek, bağı kesmek, sert olmak, bencillik etmek, kalp kırmak değildir! Sınır koymak; kişinin kendini huzurlu hissetmesi, daha emin adımlar atması ve kişinin kendine karşı öz saygıyı kazanması demektir. Ayrıca; karşı tarafla sağlıklı bir ilişkinin temelini atmaktır.

1. Martin S., (2020, 23 Nisan). 7 Types of Boundaries You May Need. PsychCentral. İçeriğe erişmek için sayfanın aşağısında yer alan karekodu okutabilirsiniz.

iş bitiriciydi. Ancak sorun şu ki “iş bitirmek” için hep başkalarını kullanırdı. Selim aynı nakaratı yüzüncü kez duyar gibiydi: “Başımı kaşıyacak vaktim yok.” diyen Hakan, Selim’e bir kâğıt yığını uzattı. Selim paniklemişti. Hakan’ın düzeltmesini istediği kâğıtlar en az beş saatlik bir iş gibi görünüyordu ve Selim’in buna gerçekten vakti yoktu. “Bu kâğıtları ona üç hafta önce vermiştim. Bu adam kendi işlerini bana yaptırarak kendini nasıl kurtarıyor?” diye düşündü kızarak. Fakat hemen sakinleşti. “Tabii Hakan Bey. Hiç sorun değil.” dedi ve kâğıt yığınını kabul etti. Hakan giderken, “Başım sıkıştığında aklıma ilk gelen sen oluyorsun. Sana çok güveniyorum.” diyerek oradan uzaklaştı.

Güvenilir… Dürüst… Vefalı… diye düşünüyordu Selim. Benden bir şey isteyen insanlar beni hep böyle tanımlıyor. Sanki iyi bir eşeği tanımlar gibi. Birden düşünceleri için kendine kızdı ve tekrar vicdan azabı hissetti.[2]

Karakterin, istemediği bir iş için “Hayır.” diyememesi neden bu kadar zor? Onu, “Olur, yaparım.” diye cevap vermeye sürükleyen nedir? Selim’in hikâyesi eminim ki birçoğunuza tanıdık gelmiştir. Belki de “Aynı ben. Ben de asla reddedemezdim.” diyerek, “Ne yapabilir ki? İsteyenin bir yüzü vermeyenin iki yüzü kara!” diye düşünmenize sebep olmuştur. Hikâye burada duradursun, biz konumuza devam edelim. Yazının sonunda Selim’in neden kabul ettiğinin cevabını hep beraber bulacağız, inşallah.

Verdiğimiz örnek bize açıkça gösteriyor ki “sınır” bireyin en temelde bilmesi gereken konulardandır. Kişinin kendi kişilik alanlarını koruyabilmesi, karşıdaki kişinin bize istediğimiz şekilde davranabilmesi ve daha birçok yararlı sebepten dolayı hayatımızın her alanında sınırların olması gerekmektedir.

Peki, Sınırlarımızı Nasıl Oluşturmalıyız?

• Öncelikle ilk yapmanız gereken, “Neden sınır koymalıyım?” sorusu üzerine düşünmek ve yanıtınızı belirlemektir. Örneğin, “Sınır koymalıyım, çünkü yapmam gereken sorumluluklarımı aksatıyorum.” veya “Düşüncelerimi söylemeye yüzüm tutmuyor. Sonra kendimi yıpratıyorum.” gibi…

• Size özgü olan sınırlarınızın nerede başlayıp nerede bittiğini doğru ve kesin olarak kendiniz belirlemelisiniz.

• Bireyin bir sınır koyabilmesi için kendini tanıması ve bazı soruları kendisine sorması gerekmektedir. (Bu konuda önerim, kâğıt ve kalemi alıp cevapları yazmanız.) Şu sorular size yardımcı olabilir: “Hassas olduğum konular nelerdir?”, “Değer yargılarım nelerdir?”, “Beni öfkelendiren, değersiz hissettiren, suçlu hissettiren durumlar nelerdir?”, “Olmazsa olmazlarım nelerdir?”, “Neden ‘Hayır.’ demekte zorlanıyorum?”, “Neden istemediğim hâlde, ‘Evet.’ diyorum?”, “Nasıl bir karaktere sahibim?”, “Güçlü ve zayıf yönlerim nelerdir?”… sorularını cevaplayarak güçlü ve zayıf yönlerinizin envanterini oluşturabilirsiniz. Bu konuda SWOT yöntemi işinizi kolaylaştırabilir: Güçlü Yönler (Strengths), Zayıf Yönler (Weaknesses), Fırsatlar (Opportunities), Tehditler (Threats)[3]

• Sınırlarımızı belirlerken en önemli sınırın Allah’ın (cc) sınırları (hududullah) olduğunu hatırlamalı; bireysel sınırlarımız ile Allah’ın sınırları çatıştığında, tereddüt etmeden O’nun (cc) sınırlarını öncelemek zorunda olduğumuzu bilmeliyiz. Örneğin, bizi davet eden bir arkadaşa “Hayır.” diyerek sınır koyabiliriz, ancak ezan çağrısına “Hayır.” diyemeyiz. Bize iş buyuran patrona “Hayır.” diyerek sınır koyabiliriz, ancak **meşru isteklerine** itaatin farz olduğu ebeveyn veya emir sahiplerine “Hayır.” diyerek sınır koyamayız. Öyleyse sınır meselesini hayatımıza yerleştirirken “kulluk sınırları” zihnimizde canlı olmalı, tereddüt yaşadığımız her ân, kulluk sınırlarımız önceliğimiz olmalıdır.

• Bu ve benzeri durumları netleştirdikten sonra insanların size neyi yaptırıp neyi yaptıramayacağı konusunda sınırlarınızı yine kendiniz belirlemelisiniz.

• Sınırlarınızı koruyabilmek için neye “evet” neye “hayır” demeniz gerektiğini bilmelisiniz. Örneğin, “Hayır.” yanıtını vermek istediğiniz bir soruya herhangi bir kaygıdan ötürü “Evet.” dememeniz gibi.

• Etrafınızdaki insanlarla sınırlarınızı korumak konusunda mutlaka açık iletişim kurmalı ve net olmalısınız.[4] Çünkü; etrafınızdaki kişilerle açık iletişim kuramamanız sizi anlayamamalarına veya yanlış anlamalarına sebep olabilmektedir.

• Sınır koyduğunuz meselelerde asla açıklama yapma mecburiyetinde olmadığınızı bilmelisiniz. Örneğin, hayatınıza karışmaması gereken birinin sürekli karışmasına cevaben, “Hayatıma karışman beni motive etmiyor, aksine rahatsız ediyor. Anlayışın için teşekkür ederim.” diyebilmek, sınır cümlelerinden biridir.

• Sınırlarınızı belirledikten ve hayatınıza geçirdikten sonra mutlaka istikrarlı ilerlemelisiniz.

Allah (cc), kullarına sınırı bildirmiş ve sınırı ihlal etmenin “eziyet verici” olduğunu buyurmuştur:

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ اِلَّٓا
اَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ اِلٰى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرٖينَ اِنٰيهُۙ وَلٰكِنْ
اِذَا دُعٖيتُمْ فَادْخُلُوا فَاِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا

2. Sınırlar, Dr. John Townsend, Dr. Henry Cloud, Diyojen Yayıncılık, kitabından esinlenerek yazılmıştır.

3. Birel.F. K. ve Başar, H. (2010). Bismil İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü SWOT Analizi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S 27, s. 1-15

4. Webster, E., (1976). Başarılı İş Adamı, (Çev. Nesrin Dikmen), Üçdal Neşriyat, İstanbul. Yaman, E., (2010). İnsan ve İletişim, TDV Yayını, Ankara

مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ
فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا
سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْئَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَٰلِكُمْ
أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا
رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا
إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا

“Ey iman edenler! Size izin verilmeden Nebi’nin evine girmeyin. (Girdiğiniz zaman da) yemek vaktini beklemeyin. Fakat yemeğe davet edildiğinizde girin, yemeği yiyince de dağılın. Sohbet etmek için oturmayın. Şüphesiz ki bu yaptığınız, Nebi’ye eziyet vermekte, (bunu size söylemekten) utanmaktadır. Allah, hakkı söylemekten utanmaz.”[5]

Burada bizzat Allah (cc), sınırlar konusunda ashabı uyarıyor. Sınırların çiğnenmesinin “eziyet verici” olduğunu kullarına öğretiyor. Bu durum bizlere “sınırları belirlemenin, koruyabilmenin ve sınırları ihlal etmemek gerektiğinin” önemini gösteriyor.

Burada, Müslimlerin dikkat etmesi gereken iki hususu gözlemliyoruz:

1. Kişinin hayatında sınırların olması gerektiği

2. Müslim kimsenin, kardeşini zora sokacak şekilde sınırlarını ihlal etmemesi

Bu durumda kişinin, Allah’ın (cc) ve Resûl’ünün (sav) koymuş olduğu sınırlar (emirler, nehiyler) dâhilinde kendi sınırlarını belirlemesi ve koruyabilmesi gerekmektedir.

Sınırların olmayışı ve karşı tarafın sınırları zorlaması, sınırlara saygı duymaması eziyettir. İnsan ilişkilerinde sınırların olmayışı veya dağınık olmasının birtakım zararları ise kaçınılmazdır. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

• Bu tür ilişkilerin toksik bir ilişki olması (Kişiye zarar veren, kendini kötü hissettiren, duygusal zararları olan ve herhangi sağlıklı bir sınırın olmadığı ilişki türüdür.)

• Kişinin öfke kontrolü sağlayamaması

• Dalgınlık, unutkanlık

• Depresyon

• Tepkisel bozukluklar

• Bağımlılıklar

• Tükenmişlik hâli

• Anksiyete (kaygı) bozukluğu

5. bk. 21/Ahzâb, 53

Sınır koymanın en temel yolu “hayır” diyebilmektir. Kişilerin sahip olduğu bazı korku ve kaygılar sınır koymada en büyük engellerdendir. Bu kaygı ve korkulardan bazıları; dışlanma, sevgiyi kaybetme, karşıdaki kişinin öfkesinden korkma, incitmekten korkma, dışlanma, bencil görünme gibi güçlü duygulardır.

• Duygu durum değişikliği (Örneğin, mutluyken bir ânda mutsuz olma hâli)

• Güven problemi yaşamak

• Kolay manipüle edilmek

• Kolay ve sağlıksız bir şekilde karşı tarafa bağlanmak

• Kişinin zamanla, davranışlarını ve duygularını yönetememesi

• Motivasyon düşüklüğü

• Kişinin kendini tanıyamaması ve anlayamaması... (Kişinin kendisini tanımaması; hangi durumlarda nasıl davranacağını ve ne tür duygular yaşayacağını bilmemesidir.)

Bazı kişilere karşı sınır koymak daha zorlayıcı olabiliyor. Ne kadar zorlayıcı olursa olsun kırmadan, öfkelenmeden, sakin kalarak sınırlarınızı, zorlandığınız bireylere karşı da korumalısınız. Her ne olursa olsun çizmiş olduğunuz sınırlarınıza kendiniz için, sağlığınız için sahip çıkmalısınız.

Bireyin, sevdiği kişilere karşı daha fazla zorlanmasının altında yatan sebepler; sevgiyi kaybetmek, karşı tarafı incitmekten korkmak, dışlanmaktan korkmak... gibi kaygılardır. Evet, bazı kişilere karşı sınır koymak gerçekten çok zor, lakin siz yeter ki isteyin, çabalayın ve adım atın.

Burada değinmek istediğim bir başka ve önemli husus ise kendi sınırlarımız kadar başkalarının sınırlarına da saygı duyabilmenin ne kadar mühim olduğudur. Örneğin, uzun süredir ziyarete gitmediğiniz bir arkadaşınızı aradınız ve ziyaret etmek istediğinizi söylediniz. Fakat arkadaşınız sizi davet edip etmeme konusunda kararsızlık yaşadı ve size olumsuz dönüş yaptı. Sizi kabul etmediğinde nasıl tepki vereceksiniz? “Şuna bak, uzun süredir görüşmüyoruz. Kendi ağzımla kendimi evine davet ettim, reddetti.” diye düşünüp karşı taraftan duygusal olarak uzaklaşacak mısınız? Eminim ki demek istediğim net bir şekilde anlaşılmıştır. Empati kurmak, karşımızdaki kişiye ve kararlarına saygı duymak, gelen “Hayır.” yanıtını kabullenebilmek gerekmektedir. Aynı binada

bir yakınınızla komşu olmanız, canınız istediğinde ona gitmeniz yahut birisinin karakterini eleştirerek, "Aman, sen de ne alıngansın, sen de biraz toplum içerisine çık!" gibi cümleler kurmanız, -bilmelisiniz ki- karşı tarafın sınırlarına giriş yapmak, sınırı ihlal etmektir.

Sıkça sorulan ve "sınır koyma" konusunda yanlış anlaşılan bir durumu izah etmekte de fayda olduğunu düşünüyorum. Sınır koymak; soğuk davranmak, o kişiyle görüşmemek, bağı kesmek, sert olmak, bencillik etmek, kalp kırmak... değildir! Sınır koymak; kendimizi huzurlu hissetmek, daha emin adımlar atmak ve kendimize karşı öz saygıyı kazanmamız demektir. Ayrıca karşı tarafla aramıza sağlıklı bir ilişkinin temelini atmaktır.

Evet, şimdi ilk yazdığımız hikâyeye tekrar bakalım. Unutmadınız değil mi Selim'i? Belki ilk okuduğumuzda anlayamamıştık, ama şimdi gayet net anlıyoruzdur. Selim, hayatında sınırların olmadığı bir dönemde almıştı o kâğıt yığınını. "Hayır." demek istiyordu, fakat kaygıları buna engel oluyordu. Peki, sınırlar olduktan sonra ne oldu?

Selim ofisten çıkmak üzereydi ki müdürü Hakan, durmasını işaret etti. Selim, Hakan'ın her zamanki gibi, sorumluluklarını kendisine yıkması için durdurmak istediğinin farkındaydı ve hızını kesmeden, "Selam Hakan, ne söyleyeceksen mesaj bırakabilir misin? Otuz saniye içerisinde yola çıkmam gerekiyor." dedi. Sinirlenen Hakan, mesajını yazmak üzere gitti.

Selim, işinde sınırlarını belirlemeye başlayıp Hakan'ın sorumsuzluklarını örtbas etmeyi bıraktığında Hakan'ın verimliliği keskin bir düşüşe geçmiş, sorumsuzluğu ve iş takibindeki yetersizliği ortaya çıkmıştı. Böylece Hakan'ın yöneticileri sorunun Hakan'dan kaynaklandığını ilk kez fark etmişlerdi.

Selim'in sınırları, görevini yerine getirmiş, Hakan'ın sorumsuzluğunu ve nerede haksızlık yaptığını ortaya çıkarmıştı. Zamanla Hakan da değişmeye başlamıştı. İlk başlarda öfkeli ve incinmiş oluyordu, fakat zamanla daha dakik olmaya başlamıştı. İşine dört elle sarılmıştı.

Selim ile Hakan'ın arasında hâlâ birtakım sorunlar vardı. Selim'den "Hayır." yanıtını almak Hakan'a ağır ve zor geliyordu. Selim de üzülüyordu, Hakan'ın incindiğini görmeye dayanamıyordu. Ancak eskiden yaşadığı, sınırlarının olmadığı zamanlarda çektiği zorluklar yerine bu sorunları tercih ederdi.[6]

Evet, bazen "Hayır." diyebilmek imkânsız gibi gelir. Hatta bazen Allah'ı (cc) razı edecek adımlar atmak dahi sınır oluşturamadığımız için zor gelir. Belki aile korkusu, belki "El âlem ne der?" kaygısı... Bir şekilde korku ve kaygılar Allah'ın (cc) emirlerine itaat edememeye dahi sebep olabilir.

Bir diğer mesele sınır koymanın bencillikle karıştırılmasıdır. Sınırlar zamanımızı daha iyi kullanmak, hayatımızı düzene sokmak ve kişilik haklarımızı korumak içindir. Bunun yanında yardımlaşma, dayanışma, paylaşma ve isar ahlakı vardır. Yeri gelince kardeşimizi kendimize tercih edebilmeliyiz. Sınırlar, dayatma ve istismara karşı bir tedbirdir. Ölçüsü kaçıp bireyselliğe ve bencilliğe dönüşmemeli, bizi hayırdan alıkoymamalıdır.

Sonuç Olarak

Hepimizin kişisel sınırlara ihtiyacı vardır. Sınırları belirlemek, kişinin kendisini kötü hissettiren durumlarda benliğini koruyabilmesi için gerekmektedir. Sağlıklı bir ilişki, sağlıklı sınırlar gerektirir. Nelerin sınırlarınızın dâhilinde olduğunu, nelerden sorumlu olduğunuzu bilmek size güven verir. Burnunuzla, kulağınızla, zayıflığınızla, kilonuzla veya zamanınızla, evinizle, eşinizle, çocuğunuzla, mesleğinizle, kıyafetinizle, saçınızla, sakalınızla, kararlarınızla, evliliğinizle... ilgili birilerinin sizi manipüle etmesine müsaade etmemeli ve üsluba uygun bir şekilde karşı tarafa sınırlarınızı belirlemelisiniz.

Erteleme! Hemen sınırlarını belirleyebilirsin. İmkânsız değil, mümkün. Hemen bugün, hayatında sınırlarını tespit edebilir ve kimsenin müdahale etmesine müsaade etmeyebilirsin.

Allah (cc), okuduklarımızı razı olacağı şekilde anlayıp ihlas ve doğruluk üzere amel etmemizi bizlere kolaylaştırsın.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.

6. Sınırlar, Dr. John Townsend, Dr. Henry Cloud, Diyojen Yayıncılık, İstanbul, 2022, kitabından esinlenerek yazılmıştır.

SEN DEĞİL, HER ŞEY KOKUYOR

Betül ŞENYILDIZ

Allah'ın (cc) bir lütfu olarak birbirleri için sevgi, huzur ve sekinet kaynağı olmaları gerekirken birbirleriyle anlaşmakta güçlük çeken iki gruptur, kadınlar ve erkekler. Bu anlaşmazlıkların birçok sebebi ve derecesi vardır elbet. İtaat meselesi nedeniyle anlaşamazlar, ev düzeni nedeniyle tartışırlar, harcamalar nedeniyle birbirlerini darlar; sosyal medya kullanımı, ilgisizlik, hediye almama, birlikte vakit geçirmeme, cinselliği reddetme ve daha birçok nedenden ötürü sorun yaşarlar. Kimi sorunları aşmak mümkün olur, kimileri unutulur, kimileri yok sayılır, kimileri bağları koparan son vaka olur... Bu sorunlardan biri var ki çözümü tamamen erkeğin elindedir ve gerçekten çok basittir. Lakin buna rağmen ihmal edilir. Bu ihmal, eşlerin en güzel ânlarını mahvetmektedir. Mesele, hamilelik döneminde kadının içinde bulunduğu fiziksel ve ruhsal durumu erkeğin bir türlü anlamak istememesidir. Durun, tâ en baştan giriş yapalım mevzuya...

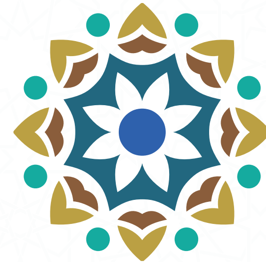
Küçük kızları bilirsiniz, en sevdikleri oyuncak bebeklerdir. Oyunları da evcilik. Yedirirler, yıkarlar, onlarla konuşurlar. Bebeklerini uyuttuklarında sessiz olmazsanız size kızarlar. Bir oyun olarak görülebilir bu dışardan, ancak geleceğin provasıdır aslında. Çünkü kız çocukları anne olma içgüdüsüyle doğar.

İstisnaları vardır bu cümlenin. Kamyonlarla oynayan, erkeklerle daha iyi anlaşanlar da olur elbet. Ancak istisnalar kaideyi bozmaz.

Oyunlarını ve yönelimlerini erkeklerden farklı kılan etmen yaradılışlarıdır. Bedenleri farklı olduğu gibi düşünme biçimleri de farklıdır. Duyguları ve hormonları da. Sahip oldukları her ne varsa (hormon, aza, sistem...) gelecek için kodlanmıştır. Yeryüzünü imar edecek nesiller, onda yaşam bulacaktır. Klişe bir cümle gibi gelebilir. Ancak bu, oldukça zorlu bir görevdir. Ve bu zorluğu sadece yaşayan bilir.

Nesli eğitme, güzel örnek olma aşamasına gelmeden başlar bu görevin zorluğu. Başta hamileliği gözler kadın. Azıcık günü geçti mi ümitlenir hemen. Sonuç alamayınca çok üzülür. Hüznü aylar sürenler de var, yıllarca bebek yolu gözleyenler de... Bu ilk sancısıdır kadınların. Erkekler ise bu duygu durumundan haberdar bile değildir. Onlara göre bu gayet tabiidir.

Kadının anlayışa en çok ihtiyaç duyduğu zamandır hamilelik dönemi. Korkuları vardır, teselli bekler. Kendini beğenmez, taltif bekler. Yetersizlik hisseder, motive olmak ister. İşlerini göremez, yardım bekler. Kokulara dayanamaz, tahammül bekler...

Küçük kızları bilirsiniz, en sevdikleri oyuncak bebeklerdir. Oyunları da evcilik. Yedirirler, yıkarlar, onlarla konuşurlar. Bebeklerini uyuttuklarında sessiz olmazsanız size kızarlar. Bir oyun olarak görülebilir bu dışardan, ancak geleceğin provasıdır aslında. Çünkü kız çocukları anne olma içgüdüsüyle doğar.

Hamilelik haberini alınca diğer zorlukların kapısı daha da aralanır. İçinizde bir insanın yaratılışı başlamıştır. Artık ne fiziğiniz ne kimyanız ne de psikolojiniz eskisi gibi olacaktır... İşte sorunlardaki en can alıcı yer de burasıdır.

Şimdi kendinizi bu kadıncağızın yerine koyun.

Fiziğiniz değişmeye başlıyor. Vücudunuzda çatlaklar oluşuyor. Epeyce de kilo alıyorsunuz. Kendinizi çirkin hissetmekle birlikte bir daha eskisi gibi olamayacağınızı düşünüyorsunuz. Nasıl bir duygu sizce?

İçinizde bir hayat var. Fakat her ân kalbi durabilir ya da sağlıksız doğabilir. Her kontrole gittiğinizde kötü bir haber almaktan korkuyorsunuz. Kolay bir psikoloji olmasa gerek, değil mi?

Sabah namazına kalkıyorsunuz. Bomboş mideniz. Öğürüyorsunuz. Hem de defalarca. Safra çıkana kadar. Bırakın ev halkını, tüm apartman duyuyor sizi. Ne hissederdiniz?

Su hayattır, değil mi? Hiç su içemediğinizi hayal edin. Suyun koktuğunu varsayın, ki hamilelikte çok yaygındır bu. Hatta duşa dahi giremediğinizi düşünün. Nasıl, kolay mı?

Mutfağa adım atamadığınızı, yemeklerin kokusunu alır almaz midenizin bulanmaya başladığını varsayın. Sanki iş çığırından çıkıyor gibi, değil mi? Bir hanım kardeşimiz anlatmıştı. On beş gün mutfağa girememiş. Eşi elinden geleni yapıyormuş, fakat baş edememiş. Ufak sinekler her yerdeymiş. Bir gün, "Lütfen, bir çözüm bul. Yoksa mutfaktan sinek değil, ejderhalar çıkacak." deyip yardım istemiş. Hanım kardeşimiz de çaresiz ağzını ve burnunu sararak girmiş mutfağa. O gün mutfağı temizlemiş, fakat iki hafta daha yataktan kalkamaz duruma gelmiş.

Kendi evinize girememek nasıl bir duygudur sizce? En rahat ettiğiniz yer, en sıkıntı veren bir haneye dönüşmüştür. Hamile kadınlar bunu sık sık yaşar. Ev de kokuyordur artık. Abarttığımı düşünmeyin. Hepsi gerçek ve hepsi de kadınların elinde olmayan durumlardır.

Koku mevzusunun en ileri safhası kadının, eşinin kokusuna dayanamamasıdır. İşte tam burada bambaşka bir zorluk devreye girer. Kadın tüm değişimler ve içeride bir canlının hayata başlama hazırlıklarının zorluklarıyla uğraşırken bir de eşinin kaprisleriyle uğraşmaya başlar. Nedense erkekler, kadının içinde bulunduğu durumu bir türlü anlayamazlar. Her zamanki gibi sevmek ve sevilmek isterler. Ancak her hamlelerinde olumsuz bir cevapla karşılaşırlar. Bu, kadının elinde değildir. Alınan erkekler olur; kırılanlar, kızanlar, kadınlarda oluşan hassasiyeti inkâr edip inanmayanlar, sırtını dönüp yatanlar, hatta yatağını ayıranlar... Ne yazık ki bunun geçici bir süreç olduğunu bir türlü kavrayamazlar. Aslında çok zor değil konu hakkında bilimsel bir makaleye ulaşmak. Makale beni aşar, diyenlere YouTube'daki onlarca doktor videolarını izlemelerini tavsiye ederim.

Oysa kadının anlayışa en çok ihtiyaç duyduğu zamandır hamilelik dönemi. Korkuları vardır, teselli bekler. Kendini beğenmez, taltif bekler. Yetersizlik hisseder, motive olmak ister. İşlerini göremez, yardım bekler. Kokulara dayanamaz, tahammül bekler... Hadi beyler, tutun hanımlarınızın ellerinden. Bu hamilelik dönemi benzemesin diğerlerine. Şefkat gösterin, tüm beklentilerine karşılık verin eşlerinizin...

Bahar AKTAŞ

İÇİMDEKİ BOŞLUK

Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın lütfu ve merhametiyle hidayet 2019 yılının ortalarında nasip oldu. Boşluktaydım. Elimdeki her şeyi kaybetmiş gibi hissediyordum. Dile kolay, hayatımın on sekiz yıllık diliminin her alanında okul vardı. Son sınavları verip diplomamı alınca mutlu olsam da yaşamımda bir dönemin kapandığının farkındaydım. Ne yapacağımı düşünmek bir yana, ellerim bomboş kalakalmıştım sanki...

Bunalım evresinin akabinde KPSS'ye girmeye karar verdim ve bir çalışma programı hazırladım. Bu tempoda ilerlerken bir zaman sonra teyzemin değişmeye başladığını fark ettim. Daha doğrusu o çoktan değişmiş de ben o sıralar derin(!) düşüncelerle boğuştuğum için fark edememişim. Bir gün kısaca tevhidden bahsedip beni bir yere götürmek istediğini söyledi. Kendisi peçe takmaya başladığı için açıkçası o süreçteki fikriyatımdan ötürü işkillendim. Çok ısrar ettiği için onu kırmamak adına kabul ettim. Tabii bir şartım da vardı. Eğer ortamdan hoşlanmazsam bir daha gitmeyecektim. Şartımı kabul edip öyle bir durumda ısrar etmeyeceğini söyledi.

Nisan ayıydı Tevhid Dergisine ilk gidişim. Dergiye gider gitmez, daha önce bana yabancı gelen bir his kapladı içimi. Bu, huzurdu. İlk olarak halkalar şeklinde oturmuş ve kendi aralarında konuşan ablalar dikkatimi çekti. Tağut kavramını konuşuyorlardı. İşin ilginç yanı, şu ân içinde bulunduğumuz demokrasi sisteminin aslında şirk olduğunu öğrendiğimde hemen kabul etmemdi. Oradan ayrılırken ablaların hediye ettiği kitapları kısa bir zaman içerisinde bitirdim. Hemen hemen her şeyi kabul ettim. Ama hâlâ içimde adlandıramadığım bir boşluk vardı. Diğer taraftan eğitim hayatım aklımı çeliyor, hayallerim(!) beni çıkmaza sürüklüyordu. Çelişkide kalmamın belki de asıl sebebi ezelden beri güvenmediğim tarikatlardı. "Acaba?" demekten kendimi alamıyordum...

Bu düşünceler içinde birkaç ay Tevhid Dergisine gitmediğim gibi İslam için herhangi bir adım da atmadım. Ama KPSS kitaplarıma da dokunmadım. Beni engelleyen, soğumamı sağlayan bir duygu benliğimi esir aldı. Tâ ki tekrardan Tevhid Dergisine gittiğim güne dek. Hiç unutmuyorum, her zaman giyindiğim türden şık bir kombinle gitmiştim oraya. Fakat içeri adım atar atmaz kendimi çıplak gibi hissettim. Bu duyguyu başta anlamlandıramadım. Sonuçta bir yerim görünmüyordu, türbanlıydım(!). En nihayetinde evime, içimde yeşeren sıcaklık ve heyecanla döndüm.

İlerleyen günlerde Halis Hoca'mızın videosunu izlerken, "Dininizi kimsenin cebine koymayın, kendiniz öğrenin, araştırın, okuyun." dediğini işittim. O ân, daha önce adlandıramadığım boşluk yok oldu. Çünkü ben, başında Halis Hoca'nın olduğu bu topluluğa güvendim. Evet, eksik olan duygum güvenmiş. Artık kararımı vermiştim. Sonuna kadar gidecektim, Allah'ın izniyle. Bana hidayeti nasip eden Allah'a (cc) hamdolsun.

Kendi içimde boğulduğum şüphelerden hamdolsun ki kurtulmuştum. Sıra ailemdeydi. Onlar da benimle birlikte bu süreçten geçtiler. Fakat kendim tam teslim olmadan, onlara müdahale etmek istememiştim. Teyzemin Tevhid Dergisine önce beni götürmesini artık daha iyi anlıyorum. Ben yapı olarak baskın bir karakterim. İnandığım şeylerin arkasından gözü kapalı gidecek bir yapıya sahibim. Allah (cc) hidayeti nasip ettiği için kolay kabullendim, hamdolsun; lakin teyzemin tebliğ yaparken uyguladığı taktik ustacaydı. Çünkü ben birilerinin söylemesiyle hareket eden biri olmadığım için, aileme direnip onları zor durumda bırakabilirdim. Hamdolsun, ailem de benimle beraber kısa bir süre içerisinde tevhidi kabul etti. Erkek kardeşim bizi biraz zorlasa da, Allah ona da hidayeti nasip etti, elhamdulillah.

Allah (cc) tevhid nimetini nasip ettiği için içimde oluşan duyguları tarif edemem. Fakat yaşadığım en büyük heyecan, beş yaşındaki çocuğun saf mutluluğunu bana yaşatan şey, Kur'ân-ı Kerim'i öğrenip okumaya başladığım ândı. Mutluluğumu haykırmak istemiştim. Daha önce yaşadığım mutluluklar, edindiğim başarılar, bu duygunun yanında o kadar yetersiz kalmıştı ki... İşte şimdi tamamlanmıştım, yirmi altı yaşında öğrendiğim Kur'ân-ı Kerim ile...

Başta ve sonda, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

KONUK YAZAR

Bahri TUNÇBİLEK

GÜNEŞ SİSTEMİ

Kendiliğinden ısı ve ışık yayan ve aslında bizim Güneş'imiz gibi birer güneş olan ecrama (gök cisimlerine) yıldız denir. Böyle olmayıp da herhangi bir yıldızdan ışık alıp ona tabi olan küresel büyük kütleli gök cisimlerine de gezegen denir.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla,

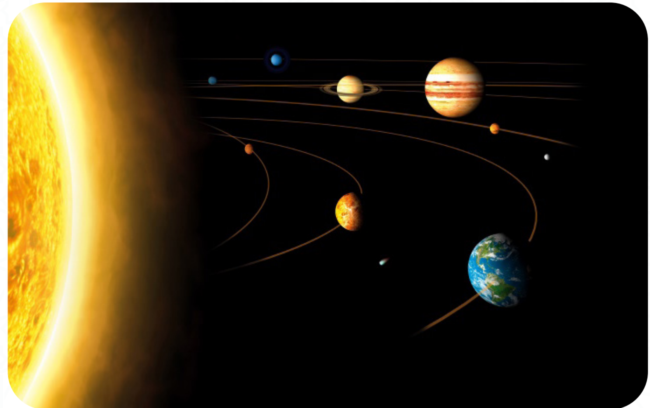
Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

"Hani bir zamanlar Yusuf babasına 'Babacığım! Ben (rüyamda) on bir **gezegen**, Güneş'i ve Ay'ı gördüm. (Evet) onları bana secde ederken gördüm'.

(Babası Yakub) demişti ki: 'Ey oğulcuğum! Rüyanı kardeşlerine anlatma sakın! (Senin faziletini kıskanır, sana zarar verecek) bir tuzak kurarlar. Şüphesiz ki şeytan, insan için apaçık bir düşmandır.'

'İşte böylece Rabbin seni seçecek, sözlerin yorumunu/rüya tabirini sana öğretecek, daha önce ataların İbrahim ve İshak'a (nimetini) tamamladığı gibi, sana ve Yakub ailesine de nimetini tamamlayacaktır. Şüphesiz ki Rabbin, (her şeyi bilen) Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi) Hakîm'dir.'

Andolsun ki Yusuf ve kardeşlerinin (kıssasında) soranlar için (ibret alınacak öğütler ve) ayetler vardır.' "[1]

Güneş Sistemi

Göklerin ve yerin mülkü/hâkimiyeti/egemenliği elinde bulunan Allah'a hamd, bütün insanlığa müjdeci ve uyarıcı olarak gönderilen Peygamberimiz Muhammed'e salât ve selam olsun.

Bu sayımızda Güneş Sistemi'ni -Yüce Rabbimizin vahyinin ışığı ve rehberliği altında- yakından tanımaya ve tefekkür etmeye başlayacağız, inşallah. Çaba bizden, başarı Allah'tandır.

1. 12/Yûsuf, 4-7

Güneş Sistemi, Güneş'in kütle çekim kuvvetiyle yörüngede tutulan ve çeşitli gök cisimlerinden oluşmuş bir sistemdir. Sistem, Güneş ve Güneş'in etrafında dönen gezegenler ile onların bugüne kadar keşfedilmiş 150 uydusu, cüce gezegenler, asteroitler, meteorlar, kuyruklu yıldızlar, Kuiper Kuşağı cisimleri ve gezegenler arası toz gibi milyarlarca küçük gök cisminden oluşur.

Güneş ailesinin üyelerini yakından tanımadan önce gezegenler ile yıldızlar arasındaki farklılıklara değinmek istiyorum, çünkü başımızı kaldırıp çıplak gözle gökyüzüne baktığımızda gezegenleri de yıldızları da parlak ışık noktaları olarak görüyor ve pek çoğumuz hangisinin gezegen, hangisinin yıldız olduğunu pek ayırt edemiyoruz.

Yıldız ve Gezegenlere Genel Bakış

Kendiliğinden ısı ve ışık yayan ve aslında bizim Güneş'imiz gibi birer güneş olan ecrama (gök cisimlerine) yıldız denir. Böyle olmayıp da herhangi bir yıldızdan ışık alıp ona tabi olan küresel büyük kütleli gök cisimlerine de gezegen denir. Güneş'imize tabi olan gezegenler bize yakın oldukları için onların hareketlerini kolaylıkla izleyebilmekteyiz. Bu yüzden onlara "seyyârat" denilirken Kurtubî'nin de belirttiği gibi, aslında yine bir hareket içerisinde olan ama uzaklıkları sebebiyle birbirine olan konumları itibarıyla hareketsiz gibi görünen yıldızlara da yerinde duranlar anlamında, "sevâbit" denilmiştir.[2] İnsanların çoğu ise yıldız denildiğinde bir ayrım yapmadan her ikisini de kasteder.

Kur'ân-ı Kerim'de yıldız için genellikle "necm-نَجَمَ", gezegen türünde olanlar için de "kevkeb-كَوْكَب" denildiği anlaşılmaktadır. "necm-نَجَمَ" (yıldız) kelimesinin Kur'ân'da on dört yerde[3] geçmesine karşılık "kevkeb-كَوْكَب" kelimesi sadece beş yerde geçmektedir.[4] Bunlara karşılık iki yerde, yıldızların belli nevilerini göstermesi muhtemel olan ve kandiller anlamına gelen "mesâbih-مَصَابِيحَ" kelimesi kullanılmış[5] ve yine ayrıca özel yıldızların ışığını veya belli çeşitten bazı parlak gök cisimlerini ifade eden "şihâb-شِهَابٌ"lardan söz edilmiştir, ki bunlara değinen ayetlerin sayısı üçtür.[6]

Bizim yıldız diye tercüme ettiğimiz "necm" denilen gök cisimlerinin ışık kaynaklarının yine kendileri olduklarını, Kur'ân'daki anlatımdan anlıyoruz. Örneğin Mürselât Suresi'nde,

فَاِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْۙ

"Yıldızların ışığı söndürüldüğü zaman"[7] ifadesiyle gelen ayette bu durumu görebildiğimiz gibi,

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْۙ

"Güneş dürülüp söndürüldüğü zaman,

وَاِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْۙ

Yıldızlar kararıp döküldüğü[8] zaman."[9] ayetlerinde de yine bunu görmekteyiz. Kendisi de bir yıldız olan Güneş de son saat geldiğinde diğerleri gibi söndürülecektir. Müfessirler bu ayetleri tefsir ederlerken, Güneş'in ve yıldızların ışıklarının söndürüleceğinden söz etmelerine karşın, bu ışıkların kaynaklarından söz etmemişlerdir.[10] Işığın söndürülüşü; elbette ki yıldızların içindeki maddelerin, gaz ve zerrelerin (atomların) patlayıp yanma faaliyetlerine (termonükleer reaksiyonlarına) son verilişi anlamına gelecektir.

Yıldızlar olarak anladığımız "nucûm-النُّجُوم"un az önce bahsettiğimiz özelliklerine karşılık, Kur'ân'da, "kevkeb" veya çoğul olarak "kevâkib-الكواكب" kelimelerinin geçtikleri yerlerde, herhangi bir ışığa veya söndürülme işlemine değinilmemiştir. Ancak Nûr Suresi'nin 35. ayetinde Allah'ın nuru anlatılırken, mahiyetini (şimdilik tam olarak) bilemediğimiz ve içinde bir lamba barındıran bir kristalden (camdan) bahsedilir ve onun inci gibi parıldayan bir "kevkeb-كَوْكَب" olduğu ifade edilir. Bu ayet geçmişte pek çok kimseyi meşgul etmiş, hakkında risaleler yazılmış; hâlen de tefekkür edenleri meşgul etmeye devam etmektedir.[11] Uzayda bir gün (kıyametin kopacağı zaman) bu anlatılan ve tasviri yapılan manzarayla karşılaşmak mümkündür.

"Kevâkib" kelimesinin geçtiği ayetlerden birinde,

اِذَا السَّمَٓاءُ انْفَطَرَتْۙ

"Gök yarıldığı zaman,

وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْۙ

Kevakib (gezegenler) dağılıp döküldüğü[12] zaman."[13] denilerek onların, nucûmun/yıldızların aksine sadece parçalanıp dağılmasından söz edilmiştir. Bunlar Güneş'in ve diğer yıldızların etrafında dolanan küresel gök cisimleri

2. bk. Kurtubî, 15/67
3. Rahmân Suresi'nin 6. ayetinde geçen "necm" kelimesine bazı müfessirler, "yere yayılıp büyüyen bitkiler, otlar" anlamını vermişlerdir.
4. Beş ayetten ikisinde "kevkeb" bir benzetmede kullanılmıştır. Nûr Suresi'nin 35. ayetinde, Allah'ın nuru anlatılırken, inci gibi parıldayan bir kevkebe benzetilen camdan bahsedilir. Diğeri ise Yûsuf Peygamber'in (as) rüyasında gördüğü on bir kevkebdir ki bu, onun kardeşlerine yorumlanır.
5. bk. 41/Fussilet, 12; 67/Mulk, 5
6. bk. 16/Hicr, 16; 37/Saffât, 10; 72/Cin, 9

7. bk. 77/Mürselât, 8
8. İnkidar: Bu kelimede iki mana rivayet edilmiştir. Birisi yıldızların "ışıklarının sönmesi" ki zahiri anlamı budur. İkinci manası ise "saçılıp dökülmesidir". (bk. Mehmet Türk Meali, Tekvir Suresi 2. ayetin açıklaması)
9. 81/Tekvîr, 1-2
10. bk. Taberi, 24/143; Kurtubî 19/157, 227,228; İbni Kesîr, 3/604; Neysâbûrî, 24/32, 134
11. Gazâlî ve Suheylî bu ayet hakkında müstakil eserler yazmışlardır, bk. H. Basri Çantay, 2/635
12. İntisar: Dizili bir şeyin bağı koparak dökülüp dağılması demektir. "Kevakib (Gezegenlerin) dökülmesi" ifadesi de genel çekim dengesinin bozulmasıyla meydana gelecek düşüş ve dağılış anlamına gelir ki ipliği kopmuş inci dizilerinin dökülüp saçılmasına benzetilmiştir. (bk. Mehmet Türk Meali, İnfitar Suresi, 2. ayetin açıklaması)
13. 82/İnfitâr, 1-2

(gezegenler) ise elbette ki onların yalnızca parçalanıp dağılmaları söz konusu olur.

Nucûmda/Yıldızlarda ise sadece dağılmaktan değil, aynı zamanda ışık sönmesinden söz edilmiştir. Çünkü Güneş'imiz ve diğer yıldızlar kendi ışıklarını kendileri üretir. Gezegenler ise etrafında döndükleri yıldızın ışığını yansıtırlar; kendi ışıkları yoktur. Bu yüzden, etrafında döndükleri yıldıza bakan yüzleri aydınlık, diğer yüzleri ise karanlıktır.[14]

Şimdi yeri gelmişken, Güneş Sistemi'ne derinlemesine dalmadan önce -inşallah- size gece gökyüzünde gezegenler ile yıldızları birbirinden nasıl ayırt edebileceğinizi anlatayım. Gece başımızı kaldırıp gökyüzüne baktığımızda -eğer şehir ışıklarından uzak, karanlık bir bölgedeysek- binlerce parıltılı gök cismi (yıldızlar, gezegenler, nebulalar/uzay bulutsuları, bazı galaksiler vs.) görürüz. Eğer ışık kirliliğinin çok olduğu bir yerde (büyük şehirlerde) yaşıyorsak sadece parlak gökcisimlerini görebiliriz (100-200 civarında). Bunların bir kısmı diğerine göre daha parlak, bazılarının rengi de diğerlerine göre daha farklı (kırmızı, turuncu, sarı) olarak görünür. Yıldızların yüzeyleri çok sıcak, değişken, büyük ve Dünya'mıza uzaklıkları çok fazla olduğu için, kendi ürettikleri ısı ve ışıkları atmosfere girerken titreşim yapar. Sanki bizlere göz kırpıyormuş gibi görünürler. Gezegenler ise Güneş'ten aldıkları ışığı yansıttıkları ve Dünya'mıza yakın oldukları için ışıkları sabittir, titreşim yapmaz.

Yıldızların konumları birbirine göre pek değişmediği için onları takımyıldızlar (burçlar) hâlinde ayırt edebiliriz. Gezegenler ise Güneş'in etrafında döndükleri için aydan aya, yıldan yıla, gece gökyüzünde -arka plandaki yıldızlara göre- konumları sürekli değişir. Dünya'mız kendi ekseni etrafında sürekli döndüğü için gök cisimleri de gök kubbede, Dünya'mızın dönüş istikametinin tersi yönünde Dünya'nın etrafında dönüyormuş gibi gözükür.

Dünya'mız kendi ekseni etrafında kuzey güney ekseninde batıdan doğuya doğru döner. Kutup Yıldızı (Polaris) Dünya'mızın kendi ekseninin hemen hemen kuzey doğrultusunda ve Dünya'mızdan çok uzakta (yaklaşık 432 ışık yılı uzaklıkta) olduğu için gece gökyüzündeki konumu neredeyse sabittir. Bu yüzden daima kuzeyi gösterir:

"Sizi sarsmasın diye yeryüzüne (dağlardan) kazıklar, yolunuzu bulasınız diye de nehirler ve yollar yerleştirdi. (Yolunuzu bulmanız için başkaca) alametler (de yerleştirdi). Onlar yıldızlarla da yollarını bulurlar. Hiç yaratan, yaratmayan gibi olur mu? Öğüt almaz mısınız? Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız onu kuşatıp sayamazsınız. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[15]

14. bk. Uzay ve Varlık Ayetleri Tefsiri, Prof. Dr. Celal Yeniçeri, Erkam Yayınları, s. 138-140
15. 16/Nahl, 15-18

Gök kubbemizin kuzey yarısında bulunan diğer yıldızlar ve gök cisimleri, Dünya'nın dönüş hareketine bağlı olarak, gece gökyüzünde Kutup Yıldızı'nın etrafında, saat yönünün tersinde dönüyormuş gibi gözükür. Gezegenler ise Güneş'in etrafında, Güneş'in Ekvator düzlemindeki kendilerine ait yörüngelerde döndükleri için, gök kubbede Güneş'in izlediği yolu (ekliptik kuşağını/tutulum çemberini) takip ederek hareket ederler.

Güneş Sistemi'ndeki Gezegenlerin Sayısı

2000'li yıllardan önce doğmuş olanlar daha iyi hatırlayacaktır, biz çocukluğumuzda gezegenlerin sayısını dokuz olarak bilirdik:

1. Merkür (Utarit)
2. Venüs (Zühre)
3. Dünya (Arz)
4. Mars (Merrih)
5. Jüpiter (Müşteri)
6. Satürn (Zuhal)
7. Uranüs
8. Neptün
9. Plüton

(Aslında ben bu isimleri kullanmayı sevmiyorum, çünkü günümüzde kullandığımız gezegen isimleri Roma Mitolojisindeki sahte tanrı isimlerinden geliyor. Bu konuya sonraki sayıda daha ayrıntılı bir şekilde değineceğim, inşallah.)

Sonraları -2006 yılında- Uluslararası Astronomi Birliği IAU (International Astronomy Union), gezegen tanımlamasını değiştirerek Plüton'u gezegenlikten cüce gezegen kategorisine düşürdü. Plüton, 1930'da keşfedildiğinden 2006 yılına kadar, Güneş Sistemi'nin dokuzuncu gezegeni olarak değerlendirilmiştir. 1970'li yıllardan sonra, Güneş Sistemi sınırları içinde (Satürn ve Uranüs arasında) yaklaşık 110 km çapında bir gök cismi olan "2060 Chiron" keşfedilince, küçük bir gezegen olan Plüton'un gezegenlik durumu tartışılmaya başlanmıştır. 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılın başlarında çok büyük teleskopların yapılmasıyla birlikte Güneş Sistemi sınırları içinde Plüton'a benzeyen birçok gök cismi (Eris, Makemake, Haumea vs.) gözlemlenmiştir. Bu gelişmeler üzerine 24 Ağustos 2006'da Uluslararası Astronomi Birliği, gezegen olmanın koşullarını yeniden tanımladı. Bu tanımlamaya göre, Plüton, kendi komşu bölgesini (yörüngesini) gezegenimsilerden ve diğer küçük gök cisimlerinden temizleyemediği için gezegenlikten çıkartılmış; Eris ve Ceres ile birlikte, yeni bir küme olan "Cüce Gezegenler" sınıfına dâhil edilmiştir. Bu nedenlerden dolayı Plüton yeniden sınıflandırılmış, küçük gezegenler dizinine eklenmiş ve astronomik adı, yani numarası 134340 olarak değiştirilmiştir.[16] Böylece Güneş Sistemi'mizdeki gezegen sayısı da sekize düşmüş oldu. Astronomi Birliğinin bu yeni gezegen tanımına rağmen Plüton, bazı araştırmacılar tarafından hâlâ gezegen olarak kabul edilmektedir.[17]

16. bk. NewScientist 7 Eylül 2006 – "Pluto added to official 'minor planet' list" ("Pluto, resmî küçük gezegenler listesine eklendi" adlı makale)
17. bk. The Telegraph 29 Ekim 2014 – "Richard Gray/Pluto should get back planet status, say astronomers" (Astronomlar; 'Plüton yeniden gezegen statüsüne alınmalı.' diyor.)

Önceleri gezegen olarak bildiğimiz, 2006 yılında Uluslararası Astronomi Birliği tarafından cüce gezegen kategorisine düşürülen Plüton (Fotoğraf, 04.07.2015 tarihinde New Horizons/Yeni Ufuklar isimli uzay aracı tarafından Plüton'un 450.000 km uzağından geçerken çekilmiştir.)

Şimdi yazının başında paylaştığım Yûsuf Suresi'ndeki ayetlere dönecek olursak, Rabbimizin Yûsuf Peygamber'in (as) çocukken rüyasında on bir kevâkibin/gezegenlerin, Güneş'in ve Ay'ın ona secde ettiğini anlattığını ve Surenin son bölümünde, 100. ayette, Yûsuf Peygamber'in (as) rüyasının tevilinin, zorlu ve büyük sabır gerektiren imtihanlardan sonra gerçekleştiğini görüyoruz:

"Anne ve babasını tahtın üzerine çıkardı ve (kardeşlerin) hepsi ona secde ettiler. Dedi ki: 'Babacığım! İşte bu, benim rüyamın tevili/gerçekleşmesidir. Rabbim onu gerçek çıkardı. Şüphesiz ki beni zindandan çıkardığında ve şeytan, kardeşlerimle aramı bozduktan sonra sizleri çölden getirdiğinde bana iyilikte bulundu. Şüphesiz ki Rabbim, dilediği şeyi incelikle (sebeplerini hazırlayıp lütfu ve kuşatıcı bilgisiyle) sonuca ulaştırandır. Şüphesiz ki O, (her şeyi bilen) El-Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi) El-Hakîm olanın ta kendisidir."

Müfessirlerin ekserisi, bu ayetten yola çıkarak dördüncü ayetteki on bir kevâkibin (gezegenlerin) Yûsuf Peygamber'in (as) kardeşlerine işaret ettiğini belirtmiştir. Bu yorumla birlikte ayetin Güneş Sistemi'nde olması muhtemel on bir gezegene de işaret ettiğini düşünürsek[18] keşfedilmeyi bekleyen birkaç gezegen daha olduğuna kanaat getirebiliriz.[19] Ve belki de -Yüce Allah'ın izniyle- ümmet olarak faydasız tartışmalardan, çekişmelerden, gündemimiz olmaması gereken boş meselelerden başımızı kaldırıp gökyüzüne bakmayı tekrar başarabilirsek Güneş Sistemi'nde olması muhtemel olan bu gezegenleri biz Müslimler keşfeder ve onlara müşriklerin yaptığı gibi sahte tanrı isimleri değil, bu gezegenlerin yaratıcısı, maliki (sahibi) ve rabbi olan Yüce Allah'ın razı olacağı güzel isimler verebilir; yıllar geçtikçe gençleşen Kur'ân-ı Kerim'de 1400 sene önce işaret edilmiş olan bir hakikati (gezegenlerin tam sayısını) gözler önüne serebiliriz:

"Bakmazlar mı develere (hayvanlara) nasıl yaratılmış?

(Bakmazlar mı) gökyüzüne nasıl yükseltilmiş?

(Bakmazlar mı) o dağlara nasıl (yerleştirilip dikilmiş? (Bakmazlar mı) yeryüzüne nasıl yayılıp döşenmiş?

Hatırlat! Sen ancak bir hatırlatıcısın/öğüt vericisin."[20]

"Sizi topraktan yaratması, sonra da sizlerin (üreyip çoğalarak) insan olarak yayılmanız (O'nun kudret ve azametine delil olan) ayetlerindendir.

Kendilerinde sükûnet bulup (huzura kavuşasınız diye) sizin için nefislerinizden eşler yaratması, aranızda sevgi ve merhamet kılması da O'nun ayetlerindendir. Şüphesiz ki bunda, (derinlemesine) düşünen bir topluluk için ayetler vardır.

Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da O'nun ayetlerindendir. Şüphesiz ki bunda, âlimler için ayetler vardır.

Gece ve gündüz uyumanız, onun lütuf ve ihsanından (rızkınızı) aramanız da O'nun ayetlerindendir. Şüphesiz ki bunda, işiten bir topluluk için ayetler vardır.

Size korku ve ümide (sebep olan) şimşeği göstermesi, gökten su indirip onunla ölümünden sonra yeryüzüne hayat vermesi de O'nun ayetlerindendir. Şüphesiz ki bunda, akleden bir topluluk için ayetler vardır."[21]

Rabbimizden bizleri; işiten, doğru düşünen, temiz bir kalple akleden, bilen ve bildiğiyle amel eden kullarından kılmasını dileriz.

Allahumme Âmin,

Allahumme Âmin,

Ve'lhamdulillahi Rabbi'l Âlemin.

Selam ve dua ile, emanetleri asla zayi etmeyen Allah'a emanet olun...

"Sana Kitab'ı indiren O'dur. O (Kitap)'tan bazı ayetler (kimsenin tahrif etmeye güç yetiremeyeceği şekilde sağlam, açık ve) muhkemdir. Onlar (Kitab'ın çoğunluğunu ve ana omurgasını oluşturan muhkem), Kitab'ın anası olan (ayetlerdir). Diğer bazısı da (kullarını imtihan etmek için açık kılmadığı) müteşabih ayetlerdir. Kalplerinde eğrilik bulunanlar, fitne çıkarmak ve (ayetleri hevalarına göre) yorumlamak için müteşabih olan ayetlerin peşine düşerler. O (ayetlerin) tevilini/hakiki anlamını yalnızca Allah bilir. İlimde derinleşenler derler ki: 'Ona iman ettik. Hepsi Rabbimizin katındandır.' Ancak akıl sahipleri düşünüp öğüt alır."[22]

18. Bütün müteşabih ayetlerin yorumunda olduğu gibi buradaki değerlendirme de doğruya isabet etmiş olabilir, hatalı veya eksik de olabilir. En doğrusunu ve ayetlerinden ne anlamamız gerektiğini en iyi bilen El-Azîz ve El-Alîm olan Allah'tır.
19. Plüton'u hâlâ gezegen olarak kabul edersek bulunmayı bekleyen iki gezegen, yok eğer Plüton'u cüce gezegen olarak kabul edersek de Güneş Sistemi'nde bulunmayı bekleyen üç gezegenden daha söz edebiliriz.

20. 88/Ğaşiye, 17-18
21. 30/Rûm, 20-24
22. 3/Âl-i İmrân, 7

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْۜ فَاِذَٓا اَفَضْتُمْ
مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِۖ وَاذْكُرُوهُ
كَمَا هَدٰيكُمْۚ وَاِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِه۪ لَمِنَ الضَّٓالّ۪ينَ (١٩٨)

198. Allah'ın ihsan ve lütfunu elde etmek için (hac döneminde ticaret yapmanızda) bir sakınca yoktur. Arafat'tan indiğinizde Meş'ar-ı Haram'ın (Müzdelife) yanında Allah'ı anın. Sizi hidayet ettiği gibi siz de O'nu anın. (Sizi hidayet etmeden) önce sizler sapıklardandınız. (Bunu unutmayın.)

198. Ji bo we tu guneh tune ku hûn (di dema heccê de danûstendinê bikin û) li fezl û kerema Allah bigerin. Dema hûn ji Arafatê daketin, li ba Meş'arê Heram (li Muzdelifê) Allah zikir bikin. Weke ku nîşanî we daye wî zikir bikin. (Berîya ku we hîdayet bike) hûn ji rêşaşan bûn. (Vêya ji bîr nekin).

ثُمَّ اَف۪يضُوا مِنْ حَيْثُ اَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَۜ اِنَّ
اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ (١٩٩)

199. Sonra insanların akın ettiği yerden siz de akın edin ve Allah'tan bağışlanma dileyin. Çünkü Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.

(Kureyş kabilesi, kendini diğer Araplardan üstün görürdü. Arafat Dağı'nda vakfe yapmaz, Müzdelife'de yapardı. Allah (cc), insanların toplu hareket etmesini ve hac şiarlarını değiştirmemesini istedi.)

199. Paşê hûn jî biherikin ji cihên ku însan hemû jê diherikin û ji Allah mexfîretê bixwazin. Bêguman Allah (ew ê gunehên wan dibexşîne û disitrîne û abdên xwe ji aqubeta gunehên xerab mihafeza dike) Xafûr û (li ser abdên xwe pir bi merhamet) Rahîm e.

(Qureyşîyan, qabîleya xwe ji wan qabîleyên din hemû sertir û pêştir didîtin. Weke wan heccîyên din li çîyayê Arafatê weqfe nedikirin. Li Muzdelîfê weqfe dikirin. Allah (cc) xwest ku hemû însan bi hev re tevbigerin û şîarên heccê neguherînin.)

فَاِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَذِكْرِكُمْ اٰبَٓاءَكُمْ
اَوْ اَشَدَّ ذِكْراًۜ فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَٓا اٰتِنَا فِي
الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ (٢٠٠)

200. Hac vazifelerinizi bitirince, (cahiliyede) babalarınızı andığınız gibi hatta ondan daha fazla Allah'ı anın. İnsanlardan öylesi vardır ki (dua ederken) şöyle der: "Rabbimiz! Bize dünyada ver." (Böyle dua edenin) ahirette hiçbir nasibi yoktur.

(Müşrikler hac vazifesini tamamlayınca babalarının cömertlik, kahramanlık gibi özelliklerini sayıp onları över ve atalarıyla övünürlerdi. Allah (cc) bu faydasız ve hatalı uygulamayı dünya ve ahiret bereketi olan zikir ibadetiyle değiştirdi. (bk. Buhari, 4520; Müslim, 1219; Ebu Davud, 1910. Aişe'den (r.anha))

200. Dema we îbadetên/menasîkên xwe yên heccê qedand, her wekî ku we (di cahilîyê de) bavên xwe zikir dikir, heta hêj zêdetir Allah zikir bikin. Komek ji însanan (dema ku dûa dikin wiha) dibêjin: "Rabbê me! Li dinyayê bide me." Ji wî yê wiha (dua dike) re li axîretê qet tu parek tune.

(Muşrikan dema ku menasikên heccê diqedandin bav û kalên xwe bi wesfên comerdîyê û lehengîyê/qehremanîyê diwesifandin. Allah (cc) vê tetbîqa/vê pratîka bê feyde û çewt bi tetbîqa/bi pratîka ku bereketa dinya û axîretê ye guherand ku ew jî îbadeta zikrullah e. Bnr: Buxarî, 4520; Muslîm, 1219; Ebû Dawud, 1910. Ji dîyame Aîşe (ra).

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَٓا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي
الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (٢٠١)

201. Bazısı da (dua ederken) şöyle der: "Rabbimiz! Bize dünyada da ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru."

201. Hinek jî (dema ku dûa dikin) wiha dibêjin: "Ya Rabbî! Li dinyayê jî û li axîretê jî xweşîyê bide me û me ji ezabê agir biparêze."

اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبُواۜ وَاللّٰهُ سَرِيعُ
الْحِسَابِ (٢٠٢)

202. Bunların yaptıkları amellerden ötürü (güzel) bir nasipleri vardır. Allah, hesabı çabuk görendir.

202. Evên ha, ji tiştên ku bi dest xistine ji bo wan nesîbekê (xweşik) heye. Allah serîu'lhisab e/hisabê pir sivik dibîne.

وَاذْكُرُوا اللّٰهَ فٖٓي اَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍۜ فَمَنْ تَعَجَّلَ فٖي
يَوْمَيْنِ فَلَٓا اِثْمَ عَلَيْهِۚ وَمَنْ تَاَخَّرَ فَلَٓا اِثْمَ عَلَيْهِۙ لِمَنِ
اتَّقٰىۜ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُٓوا اَنَّكُمْ اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٢٠٣)

203. Allah'ı sayılı günlerde (Kurban Bayramı'nın 2, 3, ve 4. günlerinde) anın. Her kim ilk iki günde (bayramın 3. günü Mina'dan ayrılmak için) acele ederse ona bir günah yoktur. Allah'tan korkup sakınan kimse ilk iki günden sonraya ertelerse (son güne kadar Mina'da kalırsa) ona da günah yoktur. Allah'tan korkup sakının ve (diriltilip) O'nun huzurunda haşrolacağınızı bilin.

203. Di rojên hejmartî (2, 3, û 4'in rojên Îda Qurbanê) de Allah zikir bikin. Kî di du rojan de (ji bo vegera ji Mînayê di 3. roja îdê de) bilezîne li ser wî guneh tune. Kesê ji Allah ditirse û xwe diparêze piştî her du rojan şûn de (li Mînayê) bimîne, li ser wî jî guneh tune. Ji Allah bitirsin û bizanibin ku hûnê (bên vejandin û) li hizura wî bên civandin.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَيُشْهِدُ اللّٰهَ عَلٰى مَا فٖي قَلْبِهٖۙ وَهُوَ اَلَدُّ الْخِصَامِ (٢٠٤)

204. İnsanlardan öylesi vardır ki; dünya hayatına dair söyledikleri senin hoşuna gider/sözleriyle seni etkiler. O, kalbinde olanın (iyilik, güzellik, ıslah) olduğuna dair Allah'ı şahit tutar. Oysa o, düşmanın en beter olanıdır.

204. Ji însanan hinek kes hene ku; gotinên wan ên der heqê jîyana dinyayê de bi xweşa te dîçe/bi gotinên xwe bandor li ser te dike. Ew, li ser tiştên di dilê xwe de (ku dibêje qencî û xweşî û islah e) Allah dike şahid. Lê ew dijminê herî dijwar e.

وَاِذَا تَوَلّٰى سَعٰى فِي الْاَرْضِ لِيُفْسِدَ فٖيهَا وَيُهْلِكَ
الْحَرْثَ وَالنَّسْلَۜ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ (٢٠٥)

205. (Bir işin başına yönetici olduğunda ya da) yanınızdan ayrıldığında yeryüzünde bozgunculuk yapmak, ekini ve nesli yok etmek için çalışır. (Oysa) Allah, bozgunculuğu sevmez.

205. Dema (ku li ser karekî dibin rêveber an jî) ji we vediqetin ji bo ku li ser rûyê erdê fesadîyê derxînin û çandinî û nesil helak bikin dixebitin. (Lê belê) Allah hez fesadê nake.

AYIN KİTABI

İMAN ETTİKTEN SONRA

Kitabın Yazarı: Halis Bayancuk (Ebu Hanzala)

Yayınevi: Tevhid Basım Yayın

Basım Tarihi: Eylül 2022

Sayfa Sayısı: 318

Ebat: 165x235 mm

Kitap Hakkında

Tevhidi duyduğumuz, iman ettiğimiz ilk vakitleri hepimiz hatırlıyoruzdur. Henüz yeni olduğumuzdan imanın getirdiği basiret ve hikmetten yoksun olduğumuz için çokça hata yapmış oluyoruz. Belki de hâlâ pişmanlığını yaşadığımız hadiseler vicdanımızın sızlayan bir sesi olarak kalıyor. İşte kitabımız bu pişmanlıkları; ilk etapta yanlış anlaşılabilecek meseleleri; eğitimimiz, aile ve arkadaşlık ilişkilerimiz, davet usulümüz ve kulluğumuz hususunda düştüğümüz yanlışları ele alıyor ve tüm bunların önüne geçmeyi amaçlıyor. Hocamızın deyimiyle, önde yürüyenlerin tecrübelerini geriden gelenlere aktarma gayesi taşıyor.

Hocamız, aynı zamanda kendi deneyimlerinin yanı sıra yüzlerce kişiye anket niteliğinde iman ettikleri ilk dönemde düştükler hataları sormuş, gelen cevapları kendi tecrübe ve birikimiyle harmanlayarak bizlere sunmuştur.

Kitabımız genel olarak beş ana başlıktan oluşur: Yola Girerken, Eğitim, Cemaat, Davet, İnternet Kullanma Adabı ve Genel Tavsiyeler.

İlk sayfalarda tevhid yolunu, Seyyid Kutub'un (rh) ifadesiyle dikenli yolu seçtiğimizde Allah'ın (cc) değişmez sünneti olarak başımıza neler geleceği, şeytanın hangi tuzaklarına karşı hazırlıklı olmamız gerektiği anlatılır.

İkinci bölüm ilimlerin en kıymetlisi olan Rabbimizi (cc) tanıma ve Esma-i Husna'sına dair bilmemiz gerekenlerle başlıyor. Yine çağımızın en önemli meselelerinden olan "İlmi kimden almalıyız?" sorusunu Resûlümüzün (sav) örnekliğinde cevaplayarak, şahıslar üzerinde durmaktansa kime kulak verilmesi gerektiğine dair kıstaslar veriyor. Rabbani âlimlere gidecek yolun işaret levhalarını gösteriyor.

Cemaat bölümünde cemaatin ve özellikle bir olmak ve birlikte hareket etmenin İslam'daki yeri açıklanmış, zikredilen delillerle İslami bir cemaat içinde olmanın zorunluluğu ortaya konmuştur. "Peki, hangi cemaat?" diye sorduğumuzda ise sizleri Fetih Suresi'nin 29. ayeti rehberliğinde tabi olunması gereken İslam cemaatinin özelliklerinin tek tek işlendiği sayfalara yönlendirmek, sanırız en güzeli olur.

Davet bölümünde ise yazımızın girişinde bahsettiğimiz gibi kendimizle yüzleşiyor, yakın çevremiz ve özellikle ailemiz hakkında, "Şayet bunları zamanında bilseydim her şeyi daha farklı yapardım!" gibi düşüncelere bürünüyoruz. Allah'ın (cc) bizden istediği hikmet ve basiret üzere davet nasıl olur, bu satırlarda öğreniyor, yol boyunca ihtiyaç duyacağımız bir kılavuz ediniyoruz.

Hocamız dördüncü bölümde asrımızın, şayet değerlendirilebilirse nimet, aksi hâlde nikmet olacak internet kullanımına dair nasihat, uyarı ve tavsiyelerde bulunuyor. Hemen akabinde de yaşamımız boyunca faydalanabileceğimiz on bir madddede sınıflandırdığı genel tavsiyelerle kitabını sonlandırıyor.

İman Ettikten Sonra isimli eserimizde ön plana çıkan başlıklar İlim, Cemaat ve Davet olarak zikredilebilir. Bu üç ana konunun anlamı, önemi ve hayatımızda vücut bulması gereken karşılığı özenle işlenmiştir.

Yazımızı bir müjde niteliğindeki şu sözlerle tamamlayabiliriz: Hocamız içinde bulunduğu merhaleye kadar tecrübelerini ve bildiklerini kitaba işlemiş; ancak kitabı tamamlamamış, kendi deyimiyle manevi bir virgülle sonlandırmıştır. Kitabın son sayfasında şöyle der:

"Buraya kadar okuduklarımız, kendini bildi bileli (otuz küsur yıl) İslami hareketin, son 19 yıldır da (2003-2022) tevhidî camianın içinde olan bir ilim talebesinin izlenim, tecrübe ve tavsiyeleridir. Çalışmanın gayesi; tevhid yoluna yeni giren kardeşlerle tecrübe paylaşımı yapmak, kulluk yürüyüşünde onlara yardımcı olmaktır. Kitabın gayesi anlaşıldıktan sonra rahatlıkla şunu söyleyebilirim: Kitabı manevi bir virgülle sonlandırdım. Kulluk yürüyüşünde tecrübem arttıkça ve sizlerden gelecek yeni bilgilerle çalışmayı genişleteceğim."[1]

Bir sonraki kitap tanıtımında görüşmek duası ile... Allah'a (cc) emanet olunuz.

1. İman Ettikten Sonra, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 313

teuhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

KIBLEGÂH

